

Szerkesztőség

Arad, Acsev-palota,

Kiadóhivatal:

Eulv. Regele Ferdinand 23.
(József főherceg-ut.)

(Aradi Nyomda Vállalat.)

Sürgőnycim: Közlöny, Arad,

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KOZGAZDASAGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JOZSEF. *

ELOFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN.

Égész évre ... 300 Lei

Fél évre ... 150 Lei

Negyed évre ... 75 Lei

Havonta ... 25 Lei

Hirdetések díjazás szerint
vételnek fel.

Megjelenik naponta reggel.

A ma és a jövő karácsonya.

Az Aradi Közlöny számára írta: Dr. Barabás Béla.

Gyerekkoromban arra tanítottak templomban, iskolában és a családi otthonban, hogy karácsony a szeretet ünnepe. S mert az időben a szeretetnek hétköznapjai is voltak, így karácsonykor, Krisztus születésének istenlegendájából a béke, a megnyugvás és örömeztetés áradt szét az egész világon. De ma, öreg napjaimra azt kell tapasztalnom, hogy az egymás után rohanó karácsonyok ünnepe talán még felcsillan az arcokra a szeretet glóriája, de a hétköznapokat a túlértékelt, az ökölharc és a gyűlölet lármája tölti be és nyugtalanítja az egész világot.

Ebben a nagy erkölcsi felfordulásban már a karácsony sem az a szép és derűs ünnep, amilyen volt. Nem is régen, csak a világ háború előtt. Talán itt-ott, ritka és gazdag családoknál még kiderül az arcokon öröme a karácsony szent estéjének és vannak még meleg szobák, ahol a család apraja-nagyja jóleső érzéssel állja körül a feldisztított karácsonyfát, de a keveseknek alig jut eszébe az, hogy a családi otthonok ezrei, a nagyon szerény karácsonyfát a komor hangulat, a gond, a megélhetési küzdelmek fáradtsága és gyászos emlékek ülnek körül, vagy legtöbbször helyen, kará-

csónyia nélkül, éhezve, fázva, megtörve, megalázva, könnyezve adnak egymásnak egy-egy szót, vagy cserélnek sóhaját az apa, az édes anya és a szófukar gyermekek.

És ez még a kisebbik baj. Sokkal súlyosabb sorscsapás az, hogy embertársaink százezrei még ma is földönfutók és gyilkos fegyverek véres eseményei még ma is izgalomban tartják az egész világot. Még ma sincs egyetlen ország sem, ahol a csendes béke honol és ha nem is az öldöklés démona pusztítja az embertársakat, de az éhség, a gazdasági felfordulás, az értékek rohamos fel- és aláulamlása, az erkölcsi súlyedés és a gyűlölet nyílt kitörései teszik kinossá az életet és elviselhetetlenné a mindennapi vergődést.

Bizony, bizony örömtelen, sőt szomorú ez a mai karácsony is. De talán arra alkalmas, hogy pihenő óráit használjuk fel a komoly elmélkedésre, vajon hogyan lehetne biztosítani az eljövendő új karácsonyokra az emberszeretet diadalát?

Hát ne akarjunk sokat, ne öleljük fel az egész világ fájdalmát, hanem maradjunk csak itthon és foglalkozzunk magunkkal. Elég idő, tér és alkalom van a mi helyzetünkkel foglalkozni és a mi jö-

vönk érdekében gondolkozni.

Nyugodt, örömteljes jövő után álmodunk. Ennek csak egy biztos alapja van; az, hogy le kell számolni az adott helyzettel és az új viszonyokkal, amelyek közé nem saját akarattal, hanem a megváltozott világrend során jutottunk. A megszabott új határvonalat minket magyarokat elválasztott régi hazánktól és ma már Romániának vagyunk állampolgárai. Egy magyar sem fogja letagadni, hogy ez az elszakítás sok keserűséget váltott ki lelkünkben. De idők multával és okos gondolkodással egyetlen magyar sincs, aki nyílt őszinteséggel ne alkalmazkodnék új államunk törvényeihez, szökéséhez és az ország vezetőinek rendelkezéséhez.

De ezzel szemben ragaszkodunk nemzetközi szerződésekkel biztosított kisebbségi jogainkhoz, amelyeket ugyanazok az európai ténvezők állapítottak meg, amelyek kijelölték az új határokat. Románia elfogadta, igénybe vette a Magyarországból neki juttatott területeket, így elfogadta és teljesíteni kell az elfoglalt területeken élő kisebbségek összes jogait s ezek között respektálnia kell a magyar nyelvű román állampolgárok politikai, kulturális, gazdasági és anyanyelvi igényeit. Tartozom az igazságnak azzal a kijelentéssel, hogy Románia komoly államférfiai ma már mindentől jelentik ki hajlandóságukat és készségüket az összes ál-

lappolgárokkal szemben leendő egyenlő elbánásra. Már enged a hivatalos merevség és a nem hivatalos álláspont a magyarsággal szemben, sőt mértékadó román tekintélyek a közszabadságjogok érvényesülésének minősítik egy egységes nagy „Magyar Párt” megalakulását. Nemcsak a nemzetközi szerződés írott betűi, nemcsak az egymást megértő hajlandóság, de a karácsonyi eszmék örökbecsű tartalma is megszabja azt a kölcsönös erkölcsi kötelezettséget, amely szerint mi megadjuk az államnak azt, ami az államé, az állam is adja meg nekünk azt, ami a miénk — magyaroké.

Ma a szeretet ünnepe meleg érzéssel fordulunk azok felé, akiknek kezében van letéve ez ország összes népeinek, nemzetjeinek sorsa és egész Romániának nagy és szép jövője. Minket magyarokat ne tekintsenek és ne nevezzen senki idegennek. Mi itthon vagyunk, ez a föld a mi hazánk. Mi itt születünk, itt nevelkedünk, ennek a földnek áldoztuk erkölcsi és anyagi javainkat és mi itt ez édes anyaföldünkön akarunk megpihenni. És ha minket megismernek, akkor meg is becsülnék, mint államfentartó erőt.

Nem frázist mondok, ha azt állítom, hogy nincs Európának más országa, amely románban, hegyekben, a föld mélységében és vizeiben gazdagabb, kincsibővebb lenne, mint Nagy-Románia s felüle-

Paul Bourget verseiből.

Fordította: Dálnoki Nagy Lajos.

Az én kis barátném...

Az én kis barátném még nagyon fiatal,

Nem ismerős még az élet titkaival
S este, mikor rézsacsokrommal meglepem.

Kéz a kézben, ajka együtt suttog velem.

Együtt nézegetjük a tenger kék vizét,

Midőn tajtékjait az égig szórja szét,
S kis barátném szive részvétellel van teli,

Ha lát egy kis bárkát az árral küzdeni.

Az én kis barátném sokat tanulhatott,

Névszerint felsorol minden kis csillagot,

... Az éggel ismerős, a földön idegen

S nem tudja, mi a könny és mi a szerelem.

Oh, maradjon lelked...

Oh maradjon lelked mindig ily hófehér,

Mosolyt nyiss, hová csak szemed sugára ér,

Ragyogjon rád a nap sugárzó fényével,

De szived és eszed sose szédítse el.

Részvétellel haladj el a más gyászai előtt,

Enyhítsd a bánatot, ápolj a szenvedőt,

És soha ne ismerj oly fájt szívsebet,

Melynek balzsama nincs s gyógyítani nem lehet.

Régi aradi színigazgatók.

(Mosonyi Károly, Krecsányi Ignác és Aradi Gerő.)

Az 1883. évben, később 1887-től Aradon Mosonyi (Mansberger) Károly volt a színigazgató. Soha sem volt színészember, de úgy lett színigazgató, mint abban az időben szokás volt, virágyasár-

napján a színészvásáron a színészek a budapesti Pannónia-kávéházban fogták meg a jövő direktorokat, ha az illetőnek annyi pénze volt, hogy 5-5 forint előleget tudott adni, akkor színigazgató lett. Így lett színigazgató Mosonyi Károly is. Így került később Aradra is, ahova rokoni összeköttetései révén jutott. Mosonyi Károly jószívű bohém ember volt, bár nem értett a színészethez, de a színészek annyira szerették, hogy legszívesebben szerződtek hozzá. Ha végig tekintünk Arad negyvenéves színészeti történetére, azt látjuk, hogy Mosonyi Károlynak voltak a legjobb tagjai. Sok viszontagságon ment keresztül Mosonyi. Nagyon rosszul ment a színészet Aradon, de ha volt egy kicsiny pénze, azt megosztotta tagjaival. A baj az volt, hogy sok volt az adóssága és ha volt valami jövedelem, annak tekintélyes részét elvitték a hiitelezők. De ha nem tudta a tagjait fizetni, a jó humora akkor se hagyta el és azzal fegyverezte le a színészeit, hogy a nyelvükön tudott beszélni. Mikor elmaradt Aradon a hirdített Rang és mód, mert a költségek nem jöttek be,

nem kaptak a színészek majdlíngot (napi 1 forint osztalék), nagy volt az öröm, amidőn másnap a Boccáció premijére zsufolt ház volt. Le is mentek másnap korán reggel a majdlíngért. Legnagyobb meglepetésükre azzal fogadta őket az igazgató, hogy nincsen pénz. — Erre kifakadt Breznay Géza:

— Uram, hisz tegnap zsufolt ház volt! hát kell lenni pénznek. Mire nagy flegmával felelt Mosonyi:

— Zsufolt ház? Beosütemre mondom zsufolt az elmaradt „Rang és Módnál”, pénzem sincs gyermekeim, becsütemre mondom egy darab 4 krajcárosom van. Ki is vágta az asztalra megmutatni, amikor legnagyobb meglepetésére egy ezüst forint volt a 4 krajcárosnak gondolt pénzdarab. Bohém volt Mosonyi, de bohémiaja nem volt elég. Makón a nyári állomáson lett fizetésképtelenné és soha többé nem tudott felkelni e bukásból. Mint zongoratanító fejezte be életét Szegeden. Sok-sok évig jó színigazgatója volt az akkor vergődő magyar színészethez.

Krecsányi Ignác olyan szín-

tesen nézve az egész ország még is oly szegény, anyagiakban is, erkölcsiekben is. De együttérzéssel, közös munkával, megértéssel ezen segíthetünk. Csak akarat kell hozzá. Valamint a tudós és szakértői kezek lehatolnak a földgyomrába s onnan Románia kincseit a föld színére hordatják, éppen úgy testvéries érzülettel és szeretettel hatoljanak be a magyar lelkek mélységeibe, meg fogják látni, hogy onnan olyan erkölcsi és szellemi kincseket hozhatnak napfényre, amelyek Romániának erkölcsi értékét fokozzák és magas színvonalát biztosítani fogják.

Egy lépéssel tovább is megyek, hisz a karácsony szeretet hangját megérti és méltányolja minden emberi jó lélek. Mint régi politikus és parlamenti ember, belenéznek gyengülő szememmel a jövőbe.

Meghódítani országokat, területeket elég nehéz, de sokkal nehezebb azokat meg is tartani. A múlt szerencsében nem szabad elbizakodni és téves politika az uralkodó hatalmat a fegyverek erejére alapozni. Az elméket, a szíveket, az emberi lelkeket kell meghódítani, mert csak az biztosítja az ország jövőjét. Ha Románia politikusa nemcsak megkezdik, de emberszerető ténykedéseikkel az itt lakó két millió magyarnak érzelmi és értelmi nemességét szerzik meg, akkor nemcsak nyugodtan, de meglehetősen nézhetnek a jövő elé.

A világfelfordulás még nem ért véget. A kedélyek hullámverése még háborog, az események gyors változása egyszer az egyik törekvésnek, máskor a másik kalandos vállalkozásnak kedvez. — Két országa, két nemzete van Európának, amelyeket erősen fenyeget egy nagy szláv gyűrűzet. Ez a két ország, ez a két nemzet rokon, faj nélkül és megértő testvér nélkül áll a világon: a román és a magyar. A történelem kéréseivel logikája ezt a két szomszédos államot egymásra utalja és szinte előre kiabálják az

események, hogy ez a két ország értse meg egymást, nemcsak, de fogjon kezét és cseréljen baráti szívét a ma még előre nem látható eseményekkel szemben. Még évtizedek sem kellenek hozzá és már be fog állni erkölcsi kényszerűsége a román és magyar testvéri szövetségének. Okos emberek gondolatja volt az, akik foglalkoztak egy ma még idegen-szerű, de életrevaló tervvel, hogy a gazdátlan magyar koronát perszonalunios alapon I. Ferdi-

nánd román Királynak ajánlják fel. Nem a mai alkalom az, a mikor erről bővebben lehetne beszélni. Ez csak egy karácsonyi gondolata két magára utalt nemzet testvéri szeretetben leendő egybeforrásának. Nem látunk a jövőbe, de ismerjük a múltat és érezzük a jelent s így megértjük a velünk kacérkodó gondolat logikai fejlődését. Kölcsönös kötelesség elősegíteni, hogy a jövő szebb és boldogabb karácsonyt hozzon mindnyájunkra.

Iparunk fejlődésének akadályai.

Az Aradi Közlöny számára írta: dr. Székely Aladár.

Az a törekvés, amivel parlament és kormány egyaránt kihangsúlyozni igyekeznek azt, hogy mindenáron fejleszteni akarják a belső ipart, kétségtelenné teszi, hogy az iparfejlesztéshez a jóakarát meg van. Csak az a kérdés, vajjon az eszközöket helyesen válogatják-e meg hozzá, vagy sem? Az alábbiakban iparfejlesztési politikánk néhány szarvas hibájára, illetve az iparfejlesztést gátló mesterséges akadályra óhajtók rámutatni, amelyek kiküszöbölése nélkül az iparfejlesztés még akkor sem fog sikerülni, ha a mai védővámokat azok kétszerezésére emelik is fel.

Olcsóbb élelmet!

Első és legnagyobb hibája ipari politikánknak az, hogy az agrárreformot olyképp hajtották végre, hogy nem gondoskodtak sem a városok, sem a nagyobb ipari göcponthoz közlekedéséről. — *Ipart csak ott lehet fejleszteni, ahol az ipari munkásság elegendő, jó és olcsó élelmiszerekhez jut. Nem a magas munkabérek, hanem a jó és olcsó élelmezés az, amire az ipari munkásságnak szüksége van és ha ez el nem érhető, akkor az ipar még ott is visszajelődik, ahol egyébként annak minden természetes előfeltétele meg van.* Nálunk is ma azon a ponton állunk, hogy az élelmiszerek napról-nap-

ra való megdrágulása a fejlődésben levő ipart erőszakosan visszanyomja. S nolla nálunk éhínségről senki sem panaszkodhatik, mégis keservesen tapasztaljuk, hogy hiányzik egy olyan kormányzati intézkedés, amely alkalmas volna, hogy a többtermelés előmozdítása mellett az élelmiszerek árát lenyomja.

A felosztott nagy- és középbirtokok kétségtelenül több, jobb és olcsóbb élelmiszert termeltek, mint a parasztiok. Most tehát a helyükbe lépett parasztbirtokosokat kellene arra rászorítani, hogy a volt földbirtokosok szerepét tökéletesen betöltsék. E helyett mit látunk? Akik földet kaptak, nem rendelkeznek sem gazdasági gépekkel, sem igavonó jószággal, sem vetőmaggal, földjeinek legalább a felét bevetetlenül hagyták. Ma félannyi gabona és hizott sertés kerül a piacra, mint az agrárreform behozatala előtt s ami piacra jön is, azt maximális áron megszerezni nem lehet. A paraszt — s ez így van világszerte — minden szociális érzéknek hijával lévén, hajlandóbb gabonájának és egyéb élelmiszereinek feleslegét a sertéseivel megvetni, sem hogy azt a városok és ipari göcponthoz lakosságának méltányos áron átengedje. Ezen a mesterséges élelmiszerdraágításon csakis a gabona, örlemények és

élelmiszerek kivételének teljes elfordulásával és azzal lehetne segíteni, ha a városok és nagyobb ipari göcponthoz körül 70—90 kilométeres sugár körben maga a törvényhozás volna olyan közlekedési kordont, amelyen át se prefektust, se miniszteri engedéllyel nem lehetne gabonát, örleményeket, hűveléseket, élő- és levágott állatot s általában élelmiszereket kivinni és pedig sem az ország belseje felé, sem pedig a vámkülföldre. Ne az élelmiszerek exportálásában legyünk nagyok, ne a szánktól huzzuk el azt, amit exportálni óhajtunk, hanem azt vigyük ki, amiből tényleg feleslegünk van: épülettűt, műiát, naftatermékeket stb.

Szén és földgáz.

Nem kevésbé káros, ipari szempontból a hajtóerőket szolgáltató anyagok hiánya és azok szállításának nehézsége is. Hogy városi közüzemeink, amelyek a villanyt, gázt, vizet szolgáltatják, az év legnagyobb részében kénytelenek helyett fával kénytelenek gépeiket fűteni, az közismert dolog. Az azonban már kevésbé ismert tény, hogy malmaink és ipari üzemek az év háromnegyed részében tüzfűtővel kénytelenek a hajtóerőt előállítani, ugyanakkor, mikor Constanza felé állandóan zárt tehervonatokat viszik ki a petrozsényi szénmedence drága és itthon nélkülözhetetlen szenét az antant feketetengeri s földközi tengeri flottája számára.

A földgáznak, eme természetadta s önmagától feltörő őserőnek iparfejlesztő hatását is meg sokallhatta valamelyik politikus, amikor a földgáz árának lényeges emelését indítványozta. Ezt az indítványt a miniszterium sietett a magáéval tenni s most a Gyász: (Gyárinasok Országos Szövetsége) Bucurestiben kénytelen az iránt kilincselni, hogy a földgáz árának emelésétől a várható következményekre való tekintettel álljon el a miniszterium. A Kolozsmegyeli medencében egész sor ipari vállalat sorsa függ attól,

igazgató, aki egész életét a színpadon töltötte, szó szerint tessék értelmezni, nem a színháznál, hanem a színpadon. Ő volt a legelső a színpadon és az utolsó, aki előadás után távozott. Soha életében nem hagyta el a színpadot. Mikor halálos beteg volt, akkor is felvitette magát hordágyon és úgy rendezett. Csökönys volt ebben. Soha sem látta kívülről, a színészeit játszani. A színpadi csökönysége okozta, hogy Aradról a bérlet lejártá előtt kellett távoznia. Salacz Gyula polgármester meg abban volt csökönys, hogy a városházát soha sem hagyta el, még lakása is ott volt, hivatta sürgősen Krecsányit. — Krecsányi vissza üzent, hogy ő a színpadot el nem hagyja. A polgármester vissza üzent, hogy azonnal jöjjön fel. Krecsányi vissza üzent, hogy olyan messze a városháza a színházhoz, mint a színház a városházához. Persze ebből nagy vita lett, aminek a vége az lett, hogy Krecsányi elment Aradról. Krecsányi, aki színpadi elfoglaltságában mindig komoly és tekintély volt, próba közben vagy próbán kívül a legbohémabb ember volt, de csak a színészeivel.

Ha profán emberrel beszél, mindig sötét, komoly ember volt, olyan, mint mikor rendezett. A színészeit agyondolgoztatta, délután, délután próba, este előadás. Sokszor délután már az este ment a próbaóra. Ilyenkor jött egy izben Szathmáry Árpád hozzá és szerényen azt kérdezte a hosszú próbaóra céljára: „Ná-cikám azt kérdezi az Ur Isten, szabad már a holdnak feljönni?” Erre hagyta abba csak a próbát, mert közeledett az esti előadás. Kezdő színigazgató korában még dühös, ambiciózus kirós volt. — Később csak két szerepet tartott meg magának, de ezeket mindenkár ő játszotta is: *Viola és Iskárióth*. Violában történt meg vele, hogy Szathmáry Árpád, aki a próbáról elkésett és nagyon megtámadta őt Krecsányi, bosszút forralt Viola, illetve Krecsányi ellen az esti előadásban. Ugy történt, hogy este mikor a temetőben találkozik Peti cigány (Szathmáry) Violával (Krecsányi), Peti cigány rámutatott egy sirra és azt mondja: „Nézd Viola, itt fekszik ebben a sirban a feleséged és kistiad”. Viola erre egy jajjal ráesik a sirra — de a deszka-sírból Szathmáry kiszedte a furókat —

és amint Viola sirva ráborult a sirra, a sir kiszaladt alóla. Soha nem játszotta többé Violát.

Krecsányi Ignác ötven évig volt színigazgató. Egy fél századig utörője volt e komoly művészi munkának. Többet dolgozott, mint a fél magyar színészek együttvéve. Krecsányi Ignác ma Budapestben rongyos ruhában jár és a népkonyhán kap enni!

Mosonyi Károly bukása után Aradi Gerő lett az aradi színigazgató. Nem volt színész. Mint jómódú ember lett ő is a Pannónia-kávéházban színigazgató. Neki az volt az előnye, hogy nem 5 forint, hanem 10 forint előlegeket tudott adni, tehát gazdag ember volt. Sokáig volt Szegeden igazgató, talán 20 évig és ekkor gróf Tisza Lajos névjegyével jött Makó Lajos Szegedre és az öreg Aradi Gerő színház nélkül maradt. Szerencséjére volt szegény Mosonyi bukása, így foglalta el Aradon a Mosonyi örökét. Aradi Gerő uriember volt, korrekt de rendkívül hidegvérű, flegmaticus. Ugy is hívták, hogy „hidegvérű ember”. Ha neki a kávéházban ebéd után sürgönyt, vagy sürgős levelet, orvosi bizonyítványt hoztak, amik sürgősek vol-

tak, olvasás nélkül zsebre vágta és ha később figyelmeztették, hogy igazgató ur a zsebébe tette a sürgönyt, nem olvassa? — Így szólt: Őt órákor van hivatalos óráim, ekkor elolvasom. Mikor a színiügyi bizottságban nyolc tag arról szónokolt, hogy a szerződött baritonista rossz és még Mikalának sem állaná meg helyét. Mikor mindenki végig szapultamár, megszólalt az öreg Aradi:

— Tekintetes színiügyi bizottság! Ne bántsák azt a derék jó fiút. Tessék elhinni, hogy ez egy nagyon derék jó fiú, én vagyok a számár, aki szerződöttem, ő nem tehet róla.

A hivatalos órán kívül semmiféle ügyben nem állott szóba senkivel. Csak Nyilassy Matyi tudta megnevetetni, aki kileste mikor az öreg a Marosban fürdött és ott bukkant eléje a vízből, hogy igazgató ur adjon 5 forint ákontót. — Aradi Gerő beteges ember volt már Aradon és az első idény befejeztével Herkulesfürdőn szív-szélhűdésben meghalt. A társulat konzorciummá alakult Somló Sándor vezetésével.

Volt színigazgató.

hol minden illetékes tényező a porondra viszi legjobb erejét, akaratát, áldozatkészségét.

Igy nézve a dolgokat, annál érthetlenebb az a lanyhaság, mondhatni nemtörődömség, amellyel a bucuresti szépművészeti minisztérium a művészeti problémákat kezeli. Vagy talán nem ismerik fel a nagy kultur felelősséget? Egy ország művészetének vajadásáról van szó, mely szakszerű áldozatkészséggel rövidesen pompás alakot öltene.

Miért nem építenek kiállítási hajlékokat városainkban? Egyedül a nagyváradiak ismerték fel egy Mücsarnok építésének szükségességét. Oradea-Maren már készülékelben a „Mücsarnok“ s tavaszra, mint nagy eseményt várjuk, hogy az erdélyi komolyabb művészek legjobb műveikkel felvonuljanak egy tavaszi tárlat keretében. Hol maradnak a többi nagyvárosok? Miért nem építet a kormány, nemzetközi pályázat útján Clujon egy nagystíliú Múszalont? Vagy talán a művészet mostoha gyermeke ennek a hazának, nem tartják fontosnak, hogy hajlékot adjanak neki? Pedig egy ország legfőbb kulturális ereje a képzőművészet fejlettségében nyilvánul.

Tudjuk, hogy Goga a Octavian, a nagy művész minisztersége alatt sok minden szépet tervezett. Felhasználta minden alkalmat, hogy a művészet szomorú állapotain lendítsen. Sokat tett erdélyi művészek érdekében is. De ő sajnos visszavonult. A mostani szépművészeti minisztériumtól várt szükséges gesztusokat hiába várjuk.

Kérdem, miért nem építenek egy egyszerű szalont a fővárosban? Hiszen a hatalmas országgá növekedett Románia fővárosában nincsen egy hivatott kiállítási helyiség! Egy győztes állam fővárosában! Egy pár magánüzlet szobája, vagy a különben gyönyörű Atheneul, de nem ennek a célnak megfelelő kistermek adnak otthont művészeti produkumoknak?

Strauss Richard hónapokon keresztül dirigált a bucuresti román Operában. Vajon nem lehetne a legnagyobb élő modern képzőművészek munkáit is bemutatásra megnyerni, ha építenének — mint ez Goga miniszter terve volt — egy szép mücsarnokot Bucurestben, pld. a Grande Chausseen? Volna egy épület, ahol a „művészet“ jelszavát lobogójukra írva, felvonulnának az összes komoly romániai művészek s le lenne rakva az alapköve egy perspektívákba nyúló nemes versengésnek és alkotó küzdelemnek. Mig komoly lépéseket nem tesznek, ne várja a művészeti minisztérium, hogy sült kacsá alakjában tiszta képet alkothasson a romániai művészetek állapotjáról. Az erdélyi művészek Bucurest felé egy hozzájuk méltó és intenzív lépést együttesen csakis a jelzett körülmények között tehetnek. Micsoda alkalom volna ez, hogy Mária királyné közismert műpártoló és műértő lelkülete, népei művészetének érdekében hatalmas fejlődést biztosítson.

A megértő vasakarát, a nagy cél átérésének hiányát tapasztaljuk a művészeti problémák kidolgozásának elhanyagolásában. Pedig ha a mai kialakulatlan művészeti összevisszaság, kiismerhetetlenség tisztázódna, törekvő, magas színvonalon álló erdélyi művész-gárdával, mint tisztult fogalommal bírnánk.

Ennek a tisztázatlanságnak egyik kinövése az is, hogy külföldi műke-

reskedők, selejtes, limonádés-akademikus műtermi söpredékekkel árasztják el a képpiacot. Ezalatt Csehszlovákiában és Szerbiában műkereskedőknek el van zárva a határ. Ebből is az látszik, hogy nálunk nem törődnek a művészet sorsával.

Jöjjenek a művészek, komoly művészi munkáikkal, neveljék, de ne izléstelenítsék el — holmi műkereskedőknek felcsapott alakok — az amugy is határolt számú érdeklődő publikumot. Tanulja megbecsülni az erdélyi intelligens publikum művészeit. Aki külföldi, nyugati államok-

Aradi urhölgyek a modern táncról és a mai asszonyról.

(Körkérdések, melyekre kényszerű köteleesség a válasz.)

Hölgyeim és Uraim! Ami szép és ami jó, az itt mind kapható! Tessék besétálni. Itt van együtt a szórakozás és a tudomány! Ami kellemes, ami hasznos! Tessék besétálni! Most kezdődik! A dolog úgy áll, hogy egész esztendőre keresztül irtuk ezt az ujságot. Irtunk sok szomorú, meg vidám dolgot, érdekeset és még érdekesebbet. Most ez egyszer, az egész esztendőben, csak most ez egyszer, átadjuk a szót azoknak, akik olvasták azt, amit mi egész éven át megirtunk. Most az asszonyokon van a sor. Most, hogy a függöny félre lebent, Arad város több asszonya lép a nyilvánosság elé. Nem akarták ezt, menekültek ettől. Szinte féltek a nyilvánosságtól. De itt a bál, a táncos meghajol, kosarat adni nem lehet, táncolni kell. Ma mindenki táncol, együtt valamennyien, még az is, aki nem akar. Megbocsássanak tehát, akiknek mást

— Mi a véleménye a modern táncokról? A mai asszonyok olyan tánciskolába jártak, amelyben talán a boszton volt a legmodernebb tánc. Azóta újabb és újabb tánckülönlegességek kerültek divatba — mi a véleménye ezekről?

— Milyen a mai női típus? Minden kornak meg volt a maga asszonytípusa. Voltak a századvégi asszonyok, a háboru előtti időkben a harcos nő, aki a jogaiért küzdött. Milyenek a mai asszonyok?

Alföldy Pálné:

— A mai modern táncok azok tánca, akik az élvezeteket szeretik és az életben az élvezeteket keresik. A régi finom és izléses táncoktól nagyon távol állanak.

— A mai asszony törtet, küzd, fárad és robotol, együtt szenved a férfiakkal a megélhetésért.

Dr. Belos Jenőné:

— A modern táncok szépek és izlésesek, — nekem tetszenek.

— A mai nőt a megélhetés gondja tölti el és nemcsak azokra nehezdednek sullyal a mai viszonyok, akiket kenyérkeresetre utalt a sorsuk, de minden asszonyra, aki háztartást vezet. A megélhetés, a mindennapi ellátás kérdése és megoldása olyan nehéz fejtörő a mai időkben, amely minden asszonyt leköt, teljesen lefoglal magának. A ma asszonya a gondolkodó asszony, aki azon elmélkedik, miképen lehet a háztartást leggazdaságosabban vezetni.

ban élt, tudja, mit jelent a „művész“ nyugaton. Franciaországban a művészek, írók az igazi arisztokraták. Tudja meg az erdélyi művelt közönség, hogy sorsa összeforrt szorosán művészei sorsával. S ha az önállóság útján rohamos lépésekkel haladó, energikus művészetünket felkarolja, saját maga presztizsét, műveltségének hőmérőjét melengeti. Vegyene példát vagyonos városaink Oradea-Mare művelt lakóitól, akik városukra rányomták a méltó bélyeget azzal, hogy mücsarnokot építettek.

igértünk. Mi minden ígéretünket rendszeresen betartjuk, mind, csak azt nem, amit az asszonyoknak adunk. A mai szereplés köteleesség, kényszerű köteleesség. Problémák vetődtek fel, amelyek minden asszonyt érdekelnek, amelyekre minden asszony kíváncsi és amelyeket csak maguk az asszonyok oldhatnak meg. Olyan ajkak nyilatkoznak meg itt és olyan vélemények hangzanak el, akiket úgy találokra kérdeztünk meg, de visszatükrözik Arad egész hölgytársadalmának hangulatát.

Körkérdésünk kettő is volt. Az egyik a tánc. Ez elmaradhatatlan kérdés. Új, modern táncok vannak, ezekre kértünk véleményt. A másik társadalmi probléma. Komoly kérdés, talán sok tanulmányt igénylő, de mi élveztük a meglepetést, nem adtunk gondolkodási időt, a hirtelen kialakult választ adjuk. A kérdéseink szövege a következő:

Dr. Costina Jenőné:

— Nem táncoltam, amióta asszony vagyok. Az új modern táncokat jóformán alig ismerem, de amennyit már láttam belőlük — tetszenek. Améddig szép a tánc, nem lehet eliene kifogás. A korral én is együtt haladok, — már megtanultam simlizni.

— A mai nők, azt hiszem, könnyelműbbek. Hogy ezt miként értem, anyagilag vagy erkölcsileg? Nézze: én csak általánosságban nyilatkozhatom. Ne részletezzük.

Dolga Imréné:

— Minden tánc lehet szalonképes, a tangó is, a simmi is, mint ahogy a boszton, sőt a csárdást is lehet barszerűen, parkettmódon táncolni.

— Nem vagyok modern nő. A mai asszonyokról nem nyilatkozom. Én is asszony vagyok és az asszonyokról éppen ezért csakis jót mondhatok. Rosszat nem is tudnék mondani. Igazán nem.

Dörner Jánosné:

— A nagyon-nagyon modern táncokat igazán nem kedvelem. Nagyon különböznek a régi tán-

coktól és ez a különbség távol van az én izlésemtől.

— Bizony nagyon önzők a mai asszonyok. Az idők változása talán ebben az irányban hatott a mai asszonyokra. Sokkal inkább magukkal törődnek, mint régen, a mikor a köz érdekelért annyit áldoztak, fáradtak és harcoltak az asszonyok.

Fojér Gáborné:

— Szeretem a táncot. Régi vagy új és modern? Én a táncot szeretem.

— A mai asszonyok annyira különfélék, annyira mások és mások, hogy egységes és az egészet magába foglaló típust kiválasztani nem lehet.

Dr. Földes Béláné:

Nem táncolok, de szeretem a táncot, a szép táncot. Az új táncok tetszenek, de mégis azt mondom, hogy a boszton szebb volt.

— Ha a háboru előtti nő típus a harcos nő volt, úgy a mai nő is harcos típus. De mig azelőtt mindene megvolt, csak a női jogokért küzdött, ma épen a legfontosabbaknak, a megélhetési eszközöknek van szűkében, ma ezért kell küzdenie és nehéz harcot vívnia.

Goldis Lászlóné:

— Én nem táncolok.

— A mai nőnek dolgoznia kell. Rákényszerül a munkára. Ha nincs miből megélnie, azért; ha pedig van, akkor azért, hogy segítsen azokon, akik szűkölködnek.

Hargittay Bertalané:

— A mai modern táncok, azt hiszem, nem annyira disztíngáltak, hogy a szolid jóízűségnek megfelelőek lennének. Inkább a nagyvilági nők táncai ezek a modern táncok.

— Nem tudom, hogyan általánosítsam véleményemet, talán lehőbbak, könnyelműbbek a kellelténél a mai asszonyok. Ma nem törődnek már olyan odaadóan a háztartással és a gyermekneveléssel, mint régen. Sok minden tolódt az asszonyok gondolkozásának és tetteinek előterébe az újabb időkben és ez a sok minden annyira lefoglalja, leköti a mai asszonyt, hogy nem jut hozzá ahhoz, ami igazán asszonyi és elhanyagolja azt, ami az asszonyiségét tulajdonképen jellemzi.

Justh Jánosné:

— Minden táncot szeretek látni, ha izlésesen táncolják.

— Idegesek... De hát ez csak tréfa. Hogy komoly szót is mondjak, azt tartom, hogy minden típust a saját kora hoz létre és a mai asszonytípus megfelel a jelenkornak.

Lacza Endréné:

— Nézek... gyönyörködöm... és csodálkozom... Milyen a világ?... Szeretem a táncokat, minden szép táncot. Kell is szeretnem — most is

bálát rendezek, Szilveszterre. A modern táncok is szépek, de azért hiába... a legszebb mégis a — palotás.

— **Praktikusak a mai asszonyok.** Soha még oly mértékben nem nevelődtek a nők gyakorlati munkára, mint mostanában. A mi időnkben csak nyelveket tanultunk, ma már minden nőnek kell érteni olyanhoz, amivel kenyerét keresheti.

Dr. Lukács Jenőné:

— *Nem táncolok és a véleményem róla az, hogy... Különböztetném inkább nem mondok meg.*

— *A mai asszonyokról nyilatkozom? Látja erről sok mindent lehetne mondani. De nem mondok semmit, mert megírja és az kellemetlen lenne nekem.*

Dr. Marons Mihályné:

— Ha plasztikus és szép, minden tánc tetszik.

— A mai nőnek sok gondja van, sokan szenvednek, nélkülöznek és csak az érzékeny női szív az, amely a mai világban észre veszi a szükségben levőket. A ma asszonyát a jótékony szelleme hatja át. A világnak nagyobbik fele segélyre szorul és a jelenkor nőjét ott találni az inségesek mellett.

Mairovitz Mártonné:

— *Nem táncolok és ezt igazán sajnálom.*

— *A mai asszonyról véleményt mondani? Nézze, kérdezzen inkább mást, mert én, őszintén szólva, erre a kérdésre nem akarok nyilatkozni. Hiába, nem vagyok hajlandó és ezt szintén igazán sajnálom.*

Mihulin Miklósné:

— *Nem akarok maradni asszony lenni, a korszerűség és a divat elől nem térek ki. Bár nem táncolok, de szeretem a modern táncokat.*

— *A munka korszaka virradt a nőre és azt hiszem, hogy ez a jellegzetesség az idők folyamán kidomborul. Tény az, hogy a háború óta a nők egyre többen kenyérkeresők és épp úgy dolgoznak, mint a férfiak. Sokszor úgy sajnálom azokat a fiatal lányokat, akiknek ma már hivatásuk a munka és reggeltől estig táradnak a kenyérért.*

Dr. Nagy Sándorné:

— *Nem táncolok és nem ismerem a modern táncokat.*

— *Olyan sokfélék a mai asszonyok, hogy nem lehet rájuk rendszert szabni.*

Nachtnébel Lászlóné:

— *Egészen mások a táncok és más róluk a felvilágosított vidéken, mint a nagy városokban. Külföldi nagy városokban mindenki táncol és a legmodernebb táncokat járják. Aradon nincsen jazz band, a legmodernebb táncoknak pedig ez a zenéje. Én szeretem a modern táncokat.*

— *Nem lehet általános véleményt mondani az asszonyokról. Mások az asszonyok, mint háború előtt. Nagyon megváltoztak, elő-*

nyükre is, meg hátrányukra is. De ezt a kor hozza magával, a kor alakul és most szemünk előtt gyors tempóval változik és egyúttal átalakítja azokat, akik benne élnek.

Gróf Porcia Lajosné:

— *Nem szolid táncok ezek a mai modernek és nagyon-nagyon messze vannak a régi szép táncoktól.*

— *Őnállóak a mai asszonyok. Ugy a gondolkodás módjuk, mint a tetteik. Szabadabban mozognak és cselekszenek és a társadalmi életük is, nemcsak hogy szabadabb, de egészen más mint ez-előtt volt. Az új atmoszféra, amely a háborúban és az azutáni időkben alakult, egy egészen új világot teremtett és ebben az új világban az asszonyok is mások, mint annak előtte.*

Dr. Prohászka Lászlóné:

— *Tudom, hogy sokan vannak, akik előtt ellenszenvesek a modern táncok. Én szeretem és szívesen nézem a mai táncosokat, ha táncuk plasztikus és decens.*

— *A háború után kétféle női típus alakult ki: a szórakozó és a dolgozó nő. Az egyik vagyonhoz jutott, olyan vagyonhoz, amit nem szenvedett meg. Ez minden munka nélkül csak saját magának él, öltözködés, szórakozás minde. A másik a munkára utalt asszony és ide sorolódott a régi középosztály. A férjével együtt sorompóba áll és küzd a mindennapi életért.*

Roth Zsigmondné:

— *A divatos és szép táncok tetszenek.*

— *Luxus-nő: ez a ma asszonya. Nem foglalkozik politikával, nem visz közéleti szerepet, ha túl van az élet mindennapos gondjain, akkor csak a szép ruha a fontos, a külső csin. Talán a háttérben meghúzódó életnehézségek verőfényes visszahatása ez.*

Schill Józsefné:

— *Nem ismerem a mai modern táncokat és azt tartom róluk, hogy nem a mi leányainknak valók. — Konzervatív az ízlésem és ezeket az új táncokat nem szeretem.*

— *A régi asszony az ideálom, aki az otthonának, családjának, gyermekeinek és a háztartásnak élt. A mai asszonyok nem ilyenek. Inkább kitélé, a világnak élnek.*

Dr. Seidner Frigyesné:

— *Az ízlésünknek erős befolyásolója a divat. A modern tánc pedig a divat dolga. Am amit a divat felkap, az bizonyosan szép. Ha a modern táncok nem lennének szépek, akkor nem lehetnének divatosak. De mert szépek és mert divatosak, nekem tetszenek.*

— *Tagudhatatlan, hogy a háború utáni légkör mintha átforgalmazta volna az asszonyokat, mintha talán könnyelműbb, léhább lenne a gondolkodásuk. De azért mégsem lehet így általánosítani, mert vannak, akiket talán túl komolyra gyúrt az élet. Mintha a két típus, két szélsőséges típus között állnának, amelyekből a jövő asszonya van kialakulóban.*

Dr. Török Dezsőné:

— *A táncot szeretem és ez magában foglalja a véleményemet róla.*

— *A mai asszonyról nyilatkozni? Jaj, ezt nem tehetem. Talán később, talán máskor, talán karácsony után, igen, igen, karácsony után, akkor majd válaszolok erre a kérdésre is.*

Vásárhegyi Janka:

— *Nem tömegtáncok, inkább műtatványosak színpadra valók az új modern táncok. Egyébként pedig nem nagyon ismerem az új táncokat, ebben a kérdésben nem vagyok szakértő, mert csak kevés időm jutott ahhoz, hogy a táncosokat nézhessem.*

— *Milyen a mai női típus? Szép ez a téma és érdekes, de az én véleményem szerint nem lehet ezt egy pár szóval elintézni. Sokat, nagyon okos és értékes dolgot írhatna erről a kérdéssel az, aki a fejtegetésébe belemerül.*

Ozv. dr. Veliain Romulusné:

— *Én nagyon szeretem a táncot. Mindenféle táncot. Természetesen ha szép, finom és decens.*

— *A mai asszonytípusról igazán nem merek véleményt mondani. Talán azt mondhatnám, hogy ma már nincsenek nők, legálább olyan értelemben, mint anyáink voltak. A mai nőkből hiányzik az, ami a régieket oly finom fátyszerűséggel bevonta: a nőesség. Nem akarom én magamat sem kivonni, magam sem vagyok olyan, mint a régi, hogy úgy ne mondjam, eszményi nő. Talán a háború, vagy a háború utáni légkör tette azt, hogy úgy elanyagiasodtunk, de úgy van.*

Vermes Jenőné:

— *Nagyon szeretem a táncokat és sokat táncolok. Azt hiszem mindenki oly mértékben szereti a táncot, ahogyan táncolni tud. Aki jól táncol, bizonyos, hogy szereti is a táncot.*

— *Nem olyan szolidak a nők, mint voltak. Még a lányok sem. Tíz év előtt még az asszonyok sem voltak olyan szabadok, mint ma a lányok. De van is ebben valami. A hosszú háborút a nők is nagyon megszenvedték és most pótolni kell azt amit elmulasztottak. Az idő gyorsan fut felettünk, gyorsabban pereg minden, gyorsabb az élet, egy év ma már egész rövid idő, hamar elmúlik. A rohanó élet teszi mozgékonyabbá, elevénebbé az egész társadalmat. Innen van az, hogy a régi idők lassu, nyugodt kényelmes életének természetes szoliditását a mai frissben lüktető korszaknak megfelelő módon átalakult életmód váltotta fel.*

Weisz Károlyné:

— *A modern táncok tetszenek. Az idő simit, farag rajtuk és ha az elmúlt évben még nem volt a szalonok részére megfelelő a simmi, hogy példát említsek, az idej változata már sokkal díszkrétebb és igazán szalonképes. — Különösen a mostani szezon tánc-*

ca. a francia valcer tetszik nekem nagyon. Véleményem szerint ez egyike a legszebb táncoknak. Nyugodt, sima és hangulata a régi szép időköt, a menüettek korát juttatja eszembe.

— *A beletörődés asszonya lehet talán a mai típus. Olyanok a viszonyok, hogy a nő mindenütt ott lehet találni: szórakozásnál, munkánál egyaránt, de nem törtet elől, vezetőszerpe nincsen. Feleség és anya, háztartás és társaság, szociális élet és kenyérkeresés, sőt még az üzlet is, mindezek sok gonddal foglalkoztatják a ma asszonyát. Dolgozik, hogy megélhessen, szórakozik, mert keresi az élet szebbik oldalát.*

IFJU MŰVÉSZEK

AUSZTERVEIL ANNUSKA.

Vannak emberek, akiknek megadatott az a kiváltság, hogy felül-emelkedjenek embertársaikon és élienek úgy, amiként azt az Élet-urat maguknak kitaposták. Ezek arra teremtődtek, hogy örömet szerezzenek másoknak és elismerést vívjának ki a maguk részére. Ezek azok a talentumok, akiknek korán kell elindulniuk a hódító utra.

Valahogyan ilyen gondolatok rajzoltak fel, amikor átléptem dr. Auszterveilek lakásának küszöbét. — Auszterveil Annuska, a fiatal aradi művészgárda egyik jeles tagja. Táncol és zongorázik. Táncában van valami fölényesen újszerű, táncmozdulatai kifejezők, ritmus érzéke kitűnő. Legalább is így mondja a fáma. De nemcsak táncolni tud, hanem zongorázik is. Még pedig elsősorban. Tehát két művésztelenség. És mindössze 16 éves. Egész nagy, csodás és szép Élet áll előtte.

— Én nem szerettem a táncot — mondja Annuska mamája — ezért elhatároztam, hogy leányomat taníttatni fogom. Hét éves korában Arad egyik legkiválóbb táncitanárnőjének, Benkőnének volt a tanítványa. Benkőné észrevelte a leány nem mindennapos tehetségét és az ő buzdítására utazott ki Berlinbe továbbképzés céljából. Az ember sohasem tudja, merre billen a Sors serpenyője! Annuska zongorázik is — majd meglátjuk, hogy melyiknek veszi hasznát.

Ezeket mondotta dr. Auszterveilné.

A leánya most Berlinben, valamelyik leánynevelőintézetben éli a gondtalan gyermekkorát. Aki ilyen fiatalon, Berlinben, a nagy metropolisban, a kényes ízlésű koncertközönség előtt képes Bach-etűdöt lejátszani, az megérdemli, hogy az aradi közönséggel szorosabb nexusba kerüljön.

Auszterveil Annuska első zongoratanára Mittermüller József volt. Berlini mesterei: Mayermaar és Leonid Kreutzer, a híres orosz zongoraművész. Tanítja még Erwin Bodky zenesztétikus, akivel együtt koncertezett Berlinben. Az ottani lapok a legőszintébb elismerés hangján írják az aradi művészleány szerepléséről. Most Bussonitól vesz zongoraórákat és az idei szezonban néhány hangversenyen is fel fog lépni.

... Egyszerre csak azt vesszük észre, hogy jön, onnét Berlinből egy egyszerű kisvárosi leány, jön ide közelebb és magával hoz egy

Édesen furcsa, zengő muzsikát: a sziv zenéjét, amit a zongora hurjaiba önt. Végigsiklanak ujjai a billentyűkön és csodás akkordok szállnak a magasba...

Tehetségének másik oldalát is megismerjük: a táncstudását. — Ritka jelenség Auszterveil Anhuska. Táncfenomén. Zongoraművész. Ha már most, ilyen fiatalon, a maga ösztönös megérzéseivel, művésziesen tudja interpretálni a nagy zenészek alkotásait, akkor bizonyos, hogy néhány év múlva nevét az elsők között fogják emlegetni. ... Valahol Berlinben ma ismét koncert van, ma lelkesen ünnepel valakit a tömeg, ma élvezik a szépet, ma forró hangversenyeszt van. Lehet, hogy holnap, vagy holnapután is lesz koncert és a közönség tapsol, ösztönös tapsol egy magyar művészleánynak. Egy fiatal aradi művésznőnek: Auszterveil Anuskának. (S—ny.)

A proviziós Ámor.

Látogatás az aradi házasságkövetítőknél.

Írta: Pillai Géza.

— Szerkesztő ur, ez nagyon elcsépelek téma: Jobb volna talán a házasságközvetítőkről írni például ilyen címmel: „Hogyan övakodjunk a házasságközvetítőktől?” Ez feltétlenül érdekli a közönséget és mindenki szívesen olvasná. Tessék? Hogy azok ellen nem lehet védekezni. De hogy nem. Én ismerek egy jó módszert. Határozzák el a lányok, hogy nem mennek férjhez. Vagy még jobb: Határozzák el, hogy mindnyájan férjhez mennek. Fogadom, hogy kipusztulnának a házasságközvetítők. Persze, ha minden lány férjhez akar menni, szükség van házasság-közvetítőre, már azért is, mert a házasságnak nevezett szerelmi kettősben leggyakrabban a pénz játsza a főszerepet. Tehát az a magasztos lelki ifju, aki a köztudatba dobta ezt a szállóigét: „Omnia vincit amor”, vagy nagyon szegény volt vagy nagyon szerelmes. Még az a legvalószínűbb, hogy szegény is volt, meg szerelmes is. Mert nem tudta, hogy van a szerelemnél egy sokkal hatalmasabb ur és ez a Pénz. Hogy is mondotta az a Montecucoli? „Három dolog kell a háborúhoz: Pénz, pénz és pénz. A házassággal végződő szerelmi harchoz is három, azaz négy dolog kell: Először pénz, aztán egy nő és egy férfi. A negyedik dolog a házibarát. De ez az utóbbi csak a házasság megkötése után fordul elő. Az elsőből van sok, de rendszeren nem ott, ahol legjobban kellené. A két utóbbiból is van elég. A legutolsó mindig megjelenik, amikor szükség van rá. A házasságközvetítőre azért van szükség, hogy a három első összehozza megfelelő provizió fejében.

Hány féle házasságközvetítő létezik? Először: Vannak úgynevezett professzionista házasságközvetítők, akik törvényes formák szerint ipart váltanak erre a mesterségre. Rendes irodát tartanak fenn. Az ajtó előtt cégtábla hirdeti, hogy N. N. házasság, ingó és ingatlan közvetítő. Elvállal utlevélszerzést és bármiféle üzletkötéseket.

Másodszor: Vannak gyalogsátánok (satchien). Ezek rendszeren meglelt férfikorban lévő asszonyok sorából kerülnek ki. Ismerhető jelük: Régi divatu tollas kalapot viselnek. Földig érő, kopott szürke szoknya és félre taposott lapos sarku cipő van rajtuk. Kezükben egy láncon csüngő hatalmas cekkert hordanak, amelyben az áruminták (fényképek) vannak elhelyezve. Arcuk rendszeren ráncos. Fonnyadt ajkuk állandó mosolyra torzul. Szájukban a legtöbb esetben egy fogat tartanak, azt is elől viselik. Nagyon

sait, akkor bizonyos, hogy néhány év múlva nevét az elsők között fogják emlegetni. ... Valahol Berlinben ma ismét koncert van, ma lelkesen ünnepel valakit a tömeg, ma élvezik a szépet, ma forró hangversenyeszt van. Lehet, hogy holnap, vagy holnapután is lesz koncert és a közönség tapsol, ösztönös tapsol egy magyar művészleánynak. Egy fiatal aradi művésznőnek: Auszterveil Anuskának. (S—ny.)

údváriások. Csak olyankor górombák, ha az üzlet nem sikerül. Mesterségüket titokban üzik, a hatóságok tudta nélkül. Luxus, fogyasztási és forgalmi adót nem fizetnek.

A harmadik talán a leghatasosabb, a napilapok utolsó oldalán elhelyezett „Házasság” című rovat. Ezt a rovatot azok használják, akiknek nincs alkalmuk megfelelő ismeretséget kötni. Például: üzleti ügyekkel állandóan lekötött emberek. Városi nő vagy férfi, aki fatúra és fahusi, aki városba akar házasodni. A rovatban elhelyezett hirdetés rendszeren így szól:

Megismerkednék, ismeretség hiányában, házasság céljából egy gazdag urileánnyal. Hozomány mellékes.

Ezt a rovatot nem veszik igénybe a következő lekötött emberek: Pár-baj vétségért több évre elítélt ifjak. Valutások, lánckereskedők és hasonló milliomosok.

Most pedig folytassunk beszélgetést a házasságközvetítővel. A professzionisták panaszkodnak:

— Nem tudjuk, mi történt, de rosszul megy az üzlet, vagy sok a szerelmi házasság, vagy nagy a konkurencia.

Megmutatta az albumot, amelyben a házassági alanyok fényképei vannak.

— Tetszik látni kérem — mondotta — és rámutatott egy öreg, de csunya nő arcképére — félmillió lei és már hat éve fekszik ná-

lam. Manapság nincs izlésük a férfiaknak. Erről a nőről — mondotta egy másikról lelkesedéssel — hatszázezer lei néz önre.

Megnéztem. A nő egy kicsit kövérkés és egyik szemére bandzsál, a másikra nem.

— Ez a lány itt — és kiragadott egy képet az albumból — ekragadó, gyönyörű, gazdag és még sem kell senkinek. Mindenkinél fáj az az egy gyermek, aki neki van. Ez meg nem kell, mert a jobb lába rövidebb, mint a bal. Pedig milyen szép és milyen hozománya van. — És azután — mondotta kesernyés nevetéssel — azt nem veszik figyelembe, hogy a bal lába ugyanannyival hosszabb. — Hiába kérem, rossz üzlet a háború, de még rosszabb a házasságközvetítés. A házasságközvetítő által megnősülni — az a legjobb befektetés.

Miután megígérttem, hogy az összes nőtlén barátomat hozzá fogom utasítani, elbucsztam Schwarz urtól, így hívják ezt a derék embert. Elhatároztam, hogy felkeresem a satchent. A Bockó utcán egy földszintes ház sáros udvarának keresztépületében lakik. Dohos, ételszagokkal terhes levegőjű konyhán keresztül jutottam be özvegy Grünsteinné szobájába. Tisztára takarított kis szobácska, kopott dívánnyal, ócska butorokkal, az ablakokon régi divatu függönyökkel. A falakon családi fényképek vannak, közöttük egy bekeretezett kartonra arany betűkkel a következő bölcs mondás van felírva: „Hol hit, ott szeretet, hol szeretet, ott béke, hol béke, ott áldás, hol áldás, ott isten, hol isten, ott szükség sincsen.”

Jól megnéztem ezt a szobát, hol sorsokat intéz egy Grünsteinné nevű asszony. De hol van Grünsteinné? Az ajtó nyikorog és

egy findza kávét látok betolakodni rajta, amelyet egy ráncos, összeaszott kéz tart. Utánna következnek egy kopott fekete kabátuj, amelynek nyilasában elvész a sárgás pergamentszerű kéz. Otromba nagy cipő, kék kötény, nagy orr, öreg, sovány arc és megjelenik özvegy Grünsteinné.

— Guten Tag Herr Doktor! — kiáltotta felém, amint meglátott — Mit was kann ich dienen?

Nem volt időm válaszolni, mert özvegy Grünsteinné peregni kezdett:

— Ja persze nősülni akarunk doktor ur? Tudom én azt, hogy mi kell a fiatal embereknek. Mind egyiknek az utja végeredményben Grünsteinnéhoz vezet. Tessék elhinni doktor ur, Arad város legboldogabb házasságát tölem származnak. Kizárólag előkelő házasságkötésekkel foglalkozom. — Tetszik ismerni K. J.-t és nejét (előkelő uricsalád nevét említette) én hoztam össze őket. Hát a B.

G. családot? (ismert uricsalád) négy gyermekük van — nekem köszönhetik. Ha az előkelőbb családokhoz bemegyek — otthon vagyok. Grünsteinnét mindenütt szívesen látják és családtagnak tekintik.

— De kérem... Nem tudtam többet mondani, mert Grünsteinné folytatta:

— Tudom-tudom, gazdagon akar nősülni. Egy ilyen derék fiatalember meg is érdemi. Rakta-ron tartok szőkét, barnát, zsidót, keresztényt, ötezer leitől egymillióig. Mindenkit kielégitek. Vagy esetleg házba, fizetbe, földbirtokba akar nősülni, csak tessék szólni, egész bátran, én egy diszkrét vagyok. Az ügyeket úgy intézem, hogy csak ketten tudnak róla: a mama, meg a férjjelelt. — Hogy én is tudom? Az anyi, mintha ez a szék vagy a fal tudná. Én néma vagyok, nem beszélek ki semmit. Tessék megkérdezni L.-ékat. Tíz éves házások, a legboldogabb emberek Aradon. Én közvetítettem őket. Senki sem tud róla, csak ők, meg én.

A fejem zugott. Verejték gyöngyözött a homlokomon. Az egyhangú darálás elszedített. Többször kinyitottam számat, hogy félbe szakítsam Grünsteinné beszédének végtelen fonát, de minden kísérletem meddőnek bizonyult.

Az öreg asszony nyelve peregett és nyikorgott tovább, mint egy kenetlen ócska rokka. De már nem tudtam kivenni beszédének értelmét. Kitámolyogtam a szobából. A szabad levegő magamhoz térített. Menekültem ki az utcára. A Minorita-templomban fényes esküvő volt készülöben. A fiatal pár ott térdelt az oltár előtt. Képzetelemben megjelenik Grünsteinné, amint csontos kezeivel áldást hint a fiatalok fejére. Az utcán fiatal párok sétál-

tak. Grünsteinné munkája. Egy anya gyermekocsit tol. A piros képi kis ártatlan csecsemő még nem is tudja, hogy Grünsteinnének köszönheti életét. És talán mi mindnyájan a Grünsteinnékat áldhatjuk vagy átkozhatjuk életünkért.

Európa legnagyobb aranybányája.

(Látogatás az arany birodalmában. — A brádi bánya.)

Meghal minden és elmúlik minden,
A dics, a dal, a rang, a bér,
De él az arany és a vér.

Nemzetek halnak s újra kikélnék
S szent a bator, ki mint magam,
Vallja, mindig: vér és arany.

Vágyjal, kinnal, miért gyötör
Pénzes gyönyör?

Ady Endre

A mindenható arany szülőföldjén jártam. Ott, ahol a kenyereinek véres verejtékkel való keresésére itélt ember a napvilágra hozza az aranyat, ezt a sápadtan sárga, nemesnek nevezett fémét. Mint több egymás közelében levő hangyaboly, úgy néznek ki a brádi aranybánya-társulat telepei. Emberek ezrei élnek ezeken a telepeken, hogy hangyaszorgalommal termeljék ki az irigység színében pompázó aranyat. Az aranyat, — amely szürke kőzetek belsejében rejtőzik sok más fém és érc társaságában, — piszkos, sáros kövek méhében hozzák fel a hegy gyomrából és hosszas, sok munkát, nagy technikai felkészültséget igénylő eljárással kényszerítik azokat, hogy szűljék meg a sok öröm és tenger bánat okozóját. A súlyos, nagy darab aranyakat, — sok ezer ember fáradságos munkájának gyümölcsét, — azután elviszik, eladják papiros bankokért s országok bankjának pánccelterméibe helyezik, hogy értéke hegyen az érte fizetett forgalmi vásárló eszközöknek, a papir bankjegyeknek. Vagy ékszereket gyártanak belőle, hogy hű asszonyainkat diszítessék fel vele. Vagy aranypénzt vernek belőle. Csengő, guruló aranypénzt, amely, ha megütik, hidegen, gunyosan kacag. Csábitó, ördögi vigyorgása emberek millióit szédítette már el, vér és könny patakokban folytak már miatta.

Nézzük meg, hogy az emberi könnyelműség és lelketlenség fokozója hol, honnan és hogyan jut el közeink.

Megérkezés Brádra.

Az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak végállomása: Brád, 168 kilométerre Aradtól. Az alföldről a hegyek közé futott vonat Brád fele felkötve körülvevett egyemeletes állomás épülete előtt hirtelen, dübörögve áll meg. Az állomástól néhány száz lépésnyire kezdődnek el Brád községe, járási székhely, néhány kivétellel csupa földszintes háza. A község közepén van az aranybányatársulat igazgatósági épülete. Az aranybányák és az ezekhez tartozó üzemek nem Brádon, hanem Brádtól néhány kilométerre Gurabarza környékén vannak 5 telepen ezek: Ruda, Bárza, Valea Mori, Valea Arslui és Musari. Ezek a telepek ma romanizálás folytán a „Mica” Societate Anonima Romana Miniera, Bucuresti tulajdonát képezik. Az öt telep központi igazgatás alatt áll, közvetlenül egymás mellett vannak, sőt a kitermelt érc is egy közös nyíláson át jut ki a felszínre. Ez a bánya ma Európa legnagyobb aranybányája. Nemcsak

nagyságra, de technikai felszerelésre is ez az első az európai aranybányák között. A többi erdélyi aranybányák, mint a zalatnai, abrudbányai, nagybányai és nagyági — ez utóbbi állami — sokkal kisebb méretűek. A bánya 2.000.000 négyzetméter területen fekszik és a tárolinak hossza: 170 kilométer.

A bánya története.

A brádi aranybánya története majd olyan messzire nyúlik vissza, mint magának az aranyak a története. Megállapították, hogy a rudai „12 apostol” bányában, — amely eredetileg a bánya törzsét képezte — már évezredekkel ezelőtt dolgoztak. A bányában a rómaiak is dolgoztak, amiről egy ott talált agyagból készült bányamécses is tanuskodik. A mécsesről hozzáértők megállapították, hogy a rómaiak használták. A rómaiak még nem ismerik a robbanó anyagokat és így hosszú időn át csak primitív kéziszerszámokkal hatoltak a hegy mélyébe. Később eredeti eljárási módot találtak ki. Tűzzel repesztették a kőzetet. A tárók kőoldalai mentén hatalmas máglyákat raktak és a tűz által forrora hevített kőzetet hirtelen hideg vízzel öntötték le. A forró kőzet egy része, melyet a hideg hirtelen ért, darabokra törve zuhant le. A rómaiak után egyesek és kisebb társaságok folytattak minden különösebb technikai felkészültség nélkül rablógazdálkodást a bánya egyes részeiben. Jelentős eseménye nincs a bánya történetének a múlt század közepéig, amikor a legnagyobb — a rudai — telep gróf Toldalaghy Viktor tulajdonába került. A bányát azonban a gróf hozzáértés és tüke hiányában sem kihasználta, sem tovább fejleszteni nem tudta. A gróftól 1884-ben a Harkort'sche Bergwerke und chemische Fabriken A. G. in Gotha vette meg. Ez a német társaság rövid idő alatt a rudai bánya körül levő többi kisebb bányák jórészt is megvásárolta s ő létesítette a mai hatalmas bányatelepet. Néhány egészen kicsi bánya még ma sem a bányatársulaté, mert ezek tulajdonosai jelentéktelen bányáikért horribilis összegeket kérnek, abban a hitben, hogy a társaság azt is meg fogja fizetni, mert kellemetlen reá nézve, közvetlen mellette az idegen bányák létezése. A Mica részvénytársaság sokat fáradozott a telepek bővítésén és most a Déva felé levő Boicán és Hercegányban folytatnak eredményes kutatásokat. Kutatnak még az ezen a vidéken levő Stanizsán is. A román társaság a nagy bányát igen olcsón, állítólag 30 millió leierért vásárolta meg a németektől, ezelőtt 3 esztendővel.

Hogy történik az arany szedése?

Szerencsémre rendelkező hatáskörrel felruházott protektorom akad, aki hamarosan hozzájuttat a látogatási engedélyhez és a gurabarzai kisvasút különleges jegyéhez. Filigrán kis mozdony, liliputi kocsikat

huz és fűggen fut a Fehér-Körös szűk völgyében. Jobbról-balról hóval borított hegyoldalak emelkednek. Tíz perc alatt künny vagyunk a Brádtól 7 kilométerre lévő gurabarzai üzemeknél. Ide hozzák le a bányából az aranyat tartalmazó kőzetet, itt zuzzák össze és itt égetik ki. Itt vannak a gépházak, amelyeknek gépei szolgáltatják az erőt a bánya villamos vasutjának, a felvonóknak, a sodronypályának és még sok más üzemnek hajtásához.

Megérkezésünk után a főmérnök-nél jelentkezem, aki láttaozza irásaimat, vezetőt ad mellém és elindulunk a külső üzemek megtekintésére. Először a zuzda hatalmas épületébe megyünk, ahol az aranyat tartalmazó ércet páros köpükben 5—5, nyílnak nevezett acéiruddal, amelyeknek a végén ugynevezett acélpapucskok vannak, finom porrá török össze. A zuzás víz alatt történik. A porrá zuzott ércet azután a víz finom vörös réz szitán át egy 2 méter hosszú, vörösréz lemezre dobja, amely higannyal foncsorozott. A higany az aranyat és az ezüstöt felfogja, míg a homokot a víz a lapról lemossa. A zuzdában lépten-nyomon román és német nyelvű táblák figyelmeztetnek: „A lemezekhez nyulni szigorúan tilos.” Mert azon már higannyal vegyűlten arany van. A zuzdába két emelet magasságból öntik az ércet, amelyet a sodronypálya csiléi hoznak le a bánya szájától. Az 1260 méteres sodronypálya egy szűk völgy fölött hozza és viszi a csiléket. A végállomásra percnként két 400—400 kiló ércet szállító csile (kosár) érkezik. Érdekes, hogy a csiléket fogadó felügyelő már messziről felismeri, hogy az érkező érc, melyik bányából jön. Ő osztályozza a különböző bányákból származó érceket. Az osztályozás a különböző tárók termelési intenzitásának ellenőrzésére szükséges.

A zuzda 350—610 kilós acélnyílai olyan örületes robajjal dolgoznak, hogy beszélni, vagy emberi hangot meghallani képtelenség. A zuzda lemezeinek foncsorát minden 3 órában egy vaslappal levakarják és viszik égetni, hogy különválasszák a higanyt az aranytól.

Megyünk tovább a golyós malomba. Itt az ugynevezett szabadaranyat választják ki. Az arany tudniillik a lehető legritkább esetben fordul elő tisztán. Egy ökölnagyságu aranyat tartalmazó zuzóércben jó, ha egy ezred grammnyi arany fordul elő, de az ércet, ha a kezünkbe vesszük, ezt sem lehet látni. Egy tonna zuzóércből a legjobb esetekben 8—10 gramm aranyat nyernek. Míg a szabadaranyat tartalmazó ércen az arany úgy virágozik ki, mint a jégvirág télen hidegben az ablakunkon. A golyós-malom gépezete ikerdobokból áll, amelyek mindegyikében 17 darab nagy acélgolyó van. Ezek zuzzák össze a szabad aranyat tartalmazó ércet. Majd különböző mosási eljárások után itt is higanyból választják ki az aranyat. Itt olyan erős néha a higanyparólgás, hogy az már két izben is súlyos betegséget okozhat a malom vezetőjét.

A golyós-malomban a kidolgozott téglalapalaku több kiló súlyu nyersaranyak Schneider Károly felőr kezén mennek keresztül. Vasrácsos

ablaku szobában van a pánccel szekrénye. Ebben tartja az aranyakat. Megkérdezem a nem túlságosan nagy fizetéssel honorált malomfőnöktől:

— Megbizik önben a társulat?

— Hát hogyné, — mondja csodálkozva a szegény ember, — még eddig nem tűnt el innen semmi!

— No és ezután? — kérdezem tréfás mosollyal.

— Ezután sem fog, mint eddig! — mondja végtelenül komolyan.

Óriási külön épületben van a kazánház, amelynek egy-egy kazánja 12 atmoszféra nyomást ad. A szomszédban vannak a gőzgépek négy embermagasságnyi lendítőkerekekkel. Két 500—500 és egy 600 lóerős gőzgép hajt minden hajtánivalót. Hatalmas dinamók a villamos vasut hajtására és a világításra. Több tábla figyelmeztet, hogy meg ne feledkezzünk: „A tekeréselés érintése életveszélyes.” Van még egy érdekes és nagyszerű gépe a telepnek. Miután itt vízvezeték nincs, az üzemekhez szükséges vizet egy centrifugál szivattyú huzza a Körösből. Percenként 7000 litert.

A telep látvánivalói közé tartozik még a próbaház, ahol Farkas Lajos főmérnök végzi kísérleteit. Új és olyan eljárást keresnek, amely kevesebb üzemköltséggel kivonná az összes, az ércben levő aranyat. Most kísérleteznek a cyankáli-lugzással. Meg spódium (csontliszt) csészékben égetik az ércport, hogy a kén elpárologása és a fehér ömlesztő eljárás után aranyat és ezüstöt kapjanak.

Az arany birodalmában.

Az üzemek telepéről egy vashidon megyünk át a Körösön. Fel a bányászaja felé. A hid mellett üveges épület, benne a portás. Senki bejelentés és igazoltatás nélkül be nem léphet a telepre. Mindenkinél, — aki a portás előtt ismeretlen — itt kell jelentkeznie és csak engedély elnyerése után léphet be az idegen az arany birodalmába. Egy ideig széles kocsiuton megyünk. Az ut oldalán jobbra-balra házak állanak, elszórtan. Eleinte szebb házak. Nagy ablakosak, dupla ajtószak. Aztán nyomorúságos viskók. Közül összeszokkált ház, az oldalain hasadékok, azokon át vigan jár be és ki a levegő. A ventiláció egyszerű és kényeszerű megoldása. Dél felé jár az idő. Egy kalyibából hegedűszó hallatszik. Hamisan nyekeregési valaki odabenn a száraz fát. Aztán egy elferdült házikó. Ugy düledezik ott, mintha oldalbarugták volna. Tenyérnyi ablaka van, az is egyetlen. De ebben az egyetlen ablakban is két sok helyen lyukas fazék, bennük muskátli. Itt szegény, de jó emberek lakhatnak. Mert, „Aki a virágot szereti, rossz ember nem lehet.”

Az uttól jobbra sziklák között egy kis patak rohan le a hegyoldalról. Piszkos, sárga a vize. A bánya vizét vezeti le. Egy negyedóra alatt vége az enyhén emelkedő kocsiutnak és most már meredek hegyi ösvényen megyünk tovább. A fagyott havon csak vigyázva haladhatunk tovább. A csapás fölött szaladnak el a sodronypálya kocsijai. Olyan alacsony, hogy meg kell várnunk,

Zsák, zsineg, ponyva, tömlő, kötéltáru előnyös áron beszerezhető **Hacker Testvéreknél,**

Arad. Iroda Strada Muresului (Mures-utca) 1. szám.

amíg egy csilepár jön és megy és akkor futunk át a drótkötél alatt.

Főfutottunk a négy emeletes osztályozóhoz. A bánya villamos vasutjának kis kocsijaiból itt öntik át a sodronypálya csiléibe a kitermelt kőzetet.

A villamosvasut több sínparja között jutunk el a „Viktor Stollen”-hez, a Viktor főtárhoz. Ezen keresztül hozza fel a villamos minden bánya termését. Egy pár perc alatt, aimg a főtárhoz értünk, már jött is ki a bányából a villamos és ezzel egyidejűleg már indult az ellenvonata. Kis villamos mozdony, az orrán berácsozott lámpával, 25—30 kocsit húz maga után.

Lenn a bányában.

Hosszu alaguton át jutunk be a hegy gyomra felé vezető tárnakba. Kő jobbról és balról, alulról és felülről. Szélesnek nem mondható folyosó. A kővek mintha izzadnának: vizesek. Halvány fény. Egy-egy lámpa csillan meg a távolból. Csend... A villamosvasut fűbőrög messziről. Majd az is elhalikul. Messze bent, egy-egy csákányütés. Az oldalfojósokon furógép dolgozik. Most még kézi erővel hajtott. De odalent a völgyben már felállították azt az 5 levegő sűrítő gépet (compressort), amelyek sűrített levegőt fognak a bányába juttatni. És az fogja hajtani a legmodernebb Flottmann légiurókat.

Furják a hegy belsejét, hogy a furás helyére robbantó anyagot helyezzenek. Robbantással jutnak mind beljebb és beljebb. Már most is keresztül-kasul vannak furva a környék hegyei. A főtárhoz folyosóival párhuzamosan fölfelé és lefelé is 5—6 réteg van egymás fölött, illetőleg alatt 30—30 méternyire megfurva. Felülről csuszátókon, alulról villamos felvonókkal juttatják el a villamos vasúthoz a termelt anyagot. A villamos vasut 10 kilométer mélyen fut a hegybe.

Két ezernél több bányász dolgozik a bányában, de odalent úgy elosztódik ez a sok ember, hogy a legrikkább esetben találkozunk egy-egy bányással. Szállítók (förderek) jönnek gyakortább szembe. Sápadt emberek, egykedvűen köszöntenek.

A vezetőmtől kértem, hogy mutasson nekem egy darab ugynevezett aranyércet. A kezembe ad egy kilós darabot. Most a vezetőm kérdezi, mutassam meg, hogy hol ebben az arany. A kődarab felületén apró aranyos szemcsék csillogtak. Rámutatott ezekre. Ő mosolyog: „az kérem, értéktelen cinkblende.”

— Appardon! — mondtam én — úgy látszik nem minden arany, ami fénylik!

Aztán megmagyarázta, hogy az arany valószínűleg belül rejtőzik, ha ugyan ebben a darabban van.

A bányából való kijutás után fellelegzek és valami végtelenül kellemes érzés ömlik el rajtam, hogy ismét látom az eget, amely most szürke.

A bányászok reggel 7 órakor mennek le a bányába és délután 3 órakor jönnek fel. Vannak emberek, akiknek olyan messze van a munkahelyük, hogy 8 óra van, mire odaérnek. Vagy még több. A bányából való kijövetelük után a bányászokat megmotozzák.

Az arany kicsákányozói annyi

leieménvességgel és furianggal lopnak, hogy a bányagazgatóság már csak arra törekszik, hogyha már lopnak, a lopásokat a minimálisra csökkentse. Így is ellopnak minden hónapban 2—3 kilót. Ennyi tiszta aranyat. Azon már tulvannak, hogy a kalapjukba, cipőjükbe, ruhájukba rejtsek. A leggyakoribb eset, hogy 10—15 centiméteres patronokat csinálnak az ellopott szabad aranyból. Mert csak a szabad aranyat érdemes lopni, a zuzó aranyat nem. Ebből a munkás nem tudná az aranyat kiválasztani. A végtelen ügyességgel elkészített patronot azután a végelébé rejti. Egy ideig röntgenezték a munkásokat, de ezt abba kellett hagyniok. Ma csak motoznak.

A szabad aranyra különben annyira vigyáznak, hogy azt a bányában külön erre a célra készült zsákba gyűjtik, ha a zsák megtelik, lepecsételik és csendőrkisérettel küldik a föld felszínére. Két szenzációs szabadaranytalálás volt, amilyenekre még a bánya történetében nem volt példa, egy izben egy 53 és egy másik alkalommal egy 84 kilós darab szabad aranyat találtak Musari-bányában. Délután 3 óra után a bányászoknak a bányából való feljövele után a bányában csak a tisztviselőkből álló őrség marad vissza. Másnap reggel 7 óráig.

Kétezer munkás

A bánya telepén több mint 2000 bányász és munkás és 110 hivatalnok és mérnök dolgozik. Egy munkás napi keresete 40—60 Lei. A bánya évenként átlag 1600—2000 kilogramm nyersaranyat termel. Nyers arany, mert míg a normál aranyérem finomsága kilencszáz ezredrész, addig az itt kitermelt aranyé 650—850 ezredrész. 150—350 ezredrész ezüst van még benne. A nyersaranyat, ha már jó sok összegyűlt, Bucurestibe szállítják és az ottani igazgatóság átlag 70—80 ezer leies kilonkénti árban értékesíti.

A nyersaranyat akkora téglapokba öntik, mint egy-egy építkezési téglák és így kerül eladásra. A bányában kénkovandót is termelnek, amelyet cellulozé gyártásra használnak fel. A bányatársaságnak a néhány kilométerre levő Czeben kőszénbányája is van, amelyből évenként átlag 200 vagon barnaszén bányásznak ki. Ebből 120 vaggont a bánya üzemei használnak fel, a többi az Acsev. kapja. Erdészetük is van, amely szintén a bánya saját szükségletére dolgozik.

Az az érzéssel jöttem le a bányától, hogy nagyon sok munka-energia megy itt veszendőbe. Dolgoznak, fáradnak, karokat és agyukat erőltetnek meg, hogy egy fémtermeljenek ki, amelyet csak azért hoznak erre a világra, hogy a harc legyen több és nagyobb.

A bányatelep csendes. Csak az üzemei gépei dohognak és zúgnak. Embert keveset látni. Bent a műhelyekben, épületekben és lent a földben dolgoznak. Az osztályozó-épület mellett meddő kőrákosokból egész hegy épült. Amint megyek lefelé, gurul egy csomó nagy kő utánam. Mintha az őrző angyalom dobálna és mondará: „Fuss innen boldogtalan halandó.”

Beülök a kisvonatba, amely prűszkölve szalad Brád felé. Elvitt, hogy ne találkozzam többé az aranyal.

Balogh István.

Hó.

Irta: *Prohászka Elvira.*

Fehér hó — olvadó hó. Ma rossz a kedvem és nem tudok néked örülni. Fáj, ha látlak, mert arra gondolok, hogy olyan vagy, mint az emberi lélek. Fehér, szűz, tiszta ott, ahol senki sem bántja és sáros lucok, ahol durva csizmával megtapodják. Vajon ki az oka ennek? A hó állhatatlansága, vagy a csizma?...

Reggel, amikor ablakom kinyitottam, makulátlan fehérség mosolygott rám. Most esteledik és a hó együtt barnul az estével. Szomorú. Éjszakára fekete lesz minden?

Barna sebfoltok éktelenkednek a fehérségen. Itt-ott hosszú szalag sötétlik. Csunya figyelmeztetés: „Itt emberek jártak.”

Ma rossz a kedvem és én félek megvizsgálni az én hőmezőmet — a lelkemet. Félek, hogy nagy a pusztítás fehérségében, hogy sokan megbántották, megtapodták. A hó is könnyebben olvad, ha enyhe az idő, mintha csikorog a fagy, s én szomorúan érzem, hogy nálam meleg van.

Döbbenve elfordulok a magam lelkétől. Hisz' én is jártam már szentségtörő lábbal fehér hőmezőn. Az én utamat is feketeség jelzi ott. Kisebb seb tárog nyomomban, ha fagyott, s nagyobb, ha enyhe volt a lég. És ezt a sebet el nem töröli soha semmi.

A sáros földet a nagy Adakozó fölnap reggelre tán újra hehoritja boszorkánytáncos apró kis pihével, elsimitva a durva foltokat, fehérre festve a barnaságot, de a lélek nem lesz fehérebb soha, soha többé...

Berlini tükördarabok

(A mindenható külföldi. — Berlin orosz világváros! — A magyar szervezkedésről.)

(Az Aradi Közlöny berlini munkatársától.)

Ha a szegény magyar mint kis alkalmazott vagy „szellemi munkás” tengődik Berlinben, mindenképp egyet ajánlhatunk neki, hogy mindennapos kiadásait ne kelljen megdupláznia: tanulja meg minél előbb és minél tökéletesebben a berlini dialektust. Nem elég, hogy folyékonyan és hibátlanul beszél németül. Nem szabad megérezni rajta, hogy messziről jött. „Nanu-”znie kell, „nein” helyett „nee“-t, „g” helyett „j” ejtenie és elsajátítania a Sprevidék valamennyi speciális kifejezését. Különben a derék kávéházbéli „Ober“-tól az utolsó ajtónállóig mindenki nemes valutát vél kiszágnia a zsebéből, lépten-nyomon a származását kutatják és csakhamar arra eszmél, hogy minden egyes alkalommal az ugynevezett „dollártaksát” fizeti.

Vadásznak a külföldre, megkörnyékezik és nyuzzák, ahol csak lehet. De annak fejében kipusztíthatatlanul él a berlini nyárspolgár lelkében — bármennyire kelnek is ki ellene a lapok — egy bizonyos „külföldi romantika.” A robotos bennszülött, aki kora reggel aktatáskával a hóna alatt hivatalba lohol és este lecsigázva tart hazafelé, valami harmad-

rangu hurkával vékonyan megrakott fekete kenyerét utközben, a városi vasut harmadik osztályu fülkéjében majszolva — ugyancsak levitézlett. Az előkelő éttermek és mulatóhelyek kapui hosszú időre bezáródtak a sinylődő német középosztály előtt. A hetykén fellépő, bankjegyekkel dobálózó külföldit ellenben szidják, — de bámuják. Ugyyszólván mindenütt ő áll az események középpontjában. Dominál a színházakban, barokkban, bálókban. A külföldről ide látogató nőit körülrajongják, ha még annyira elvirágozott is élete tavasza, a külföldi férfi felé kancsalit Berlin kiterjedt félvilága, a szállodák, az ékszer- és divatüzletek az ő pénzükon élnek, a házadás és vétel minden utcasarkon felburjánzó ügynökei körülöttük nyüzsögnek.

Berlin német karaktere ma nagyon kétséges. Csaknem hasonló joggal orosz városnak lehetne nevezni. Uton-utfélen orosz szó üti meg fülünket, az orosz nő hangos modorával, tulmodern tarka öltözködésével, festett arcával állandó tipussá vált, akárhány éjjeli mulatóban orosz bohémcsoportok hangadókká váltak, az utcákon szerte széjjel cirillbetűs címtáblák és felirások ékeskednek. A német fővárosban már háboru előtt szépecskén voltak oroszok. Most hozzájuk szegődött a különböző pártokhoz és rendekhez tartozó emigránsok egész serege, nemkülönben egy jókora bolsevista tábor, amely itt hivatalos küldetésben puhatólódzik és agitál. A szovjet rémuralom elől menekültek között több markáns alakkal találkozunk. Itt él mint egy ujonnan alakított orosz napilapnak, a „Colos rossli“-nek főszerkesztője, a szociálforradalmi párt híres alapítója és vezére: Tschernoff Viktor. Többször volt fogva, éveken át bujdosott és ma ugyanolyan esküdt ellensége a bolsevistáknak, akik élete művét megsemmisítették, életére törtek, negyvenkét elbarátját a nyáron folyt szenzációs moszkvai pör során halálra ítélték, mint azelőtt a cáristáké. Hosszabb időn át itt tartózkodott Gorkij Maxim, az oroszok ma élő legnagyobb költője és Berlin egy csöndes külvárosában él egy másik orosz költő, a nyolcvan éves Nemirovics Dancsenko, aki megelégette a szovjetvilág nyomoruságát, a hideg szobát, a silány kosztot — és agg kora ellenére ide huzódott meg, noha szót sem beszél németül.

Az oroszok után a magyarok vannak Berlin külföldi seregében legerősebben képviselve. Biztos a területi változás folytán beállott zür-zavar folytán sem a rendőrségen, sem a magyar konzulátuson nem tudnak mondani. De átlagos becslés szerint lehetnek vagy huszezen. Az ember Berlin főbb utvonain állandóan magyar szót hall, a telefonkönyvnek ugyyszólván minden oldalán magyar nevek diszlenek. A magyarok a szellemi és gazdasági élet minden terén kiváló alkotnak. Van itt általános ismert magyar műépítész, szinigazgató, nyelvtudós, orvostanár, több kiváló magyar gyáros, mérnök, festő, író. Magyar szervezetekben sincs hiány; nem kevesebb, mint hat magyar egylet akad Berlinben. De sajnos, mind többé kevésbé egy-egy gazdasági csoport érdekeit és eszméit képviseli

Meztelenség az aradi színpadon.

(Művészet, vagy erkölcsstelenység? — Körkérdés az aradi színtársulat tagjaihoz.)

Az antik meztelenség esodái bevonultak a modern európai színpadra is és vagy jó két esztendeje di-vik, főleg a könnyebb műfajok határain belül a ruhát-lanság, a dia-dalmas és lep-lezetlen asz-szonytest, a fe-hér bőr finom és bágyadt ra-

gyogása és az a pihegő és fojtott izgalom, ami mindezzel a nézőt éri. Biztos, hogy a meztelenség is művészet, az is biztos, hogy ennek a művészetnek a mértéke attól függ: ki, hogy viseli. Itt Aradon már Reinhardt-darabokat is rendeztek, amelyeknek a meztelensége a színpadról a nézőtérre gravitált, vagy a nézőtérrel a színpadra vonult föl több-kevesebb sikerrel, de mindenesetre ruha nélkül. Ha értekezést akarnánk írni a meztelenségről, a mikói Vé-nusszal hozakodnánk elő, aki bizony nem tulságos izgalmat fakaszt a modern férfi idegrendszerében. Miután azonban egész egyszerű karácsonyi körkérdésről van szó, mel-lőzzük a milói példát, felmegyünk délelőtt tizenegy órakor a színház próbatermeibe és sorra körülkérde-zük az aradi színház ezuttal téli prémekkel burkolt hölgyeit, hogy mi a véleményük a lassan ódivatává váló meztelenségről, hogy érzik ma-gukat a színpadon ruha nélkül és a legújabb operettek „elől semmi, hátul semmi, két oldalt kivágva” című toalettjei micsoda érzéseket fakasztanak fehér és meztelen keblük alatt? Ez a kérdés annál inkább érdekelt bennünket és érdekli az olvasó kö-zönséget is, mert az Aradi Köz-löny tavaly: a közelgő meztelen-ségről interjúolt. Most már majd-nem túl vagyunk rajta. Halljuk a hölgyeket!

R.-Horváth Mici:

— Már nem is vesszük észre, hogy meztelenek vagyunk. Azért mondom, hogy nem vesszük észre, mert mi is és a közönség is egészen rászoktunk a ruhátlanságra. Tudja mit? Ma nem is érdekes levétközni. Azt hiszem odáig jutottunk, hogy csak az a színésznő érdekes, aki jól tud fölöltözni. Azokat a színésznői karriereket, amelyek a jó vetkőzésben nyilvánulnak meg, ma már csak színpadon kívül intézik el.

Balogh Böske:

— Bemondom apukám az ellenvéleményt! Kitartok a levétközés mellett. Éljen a meztelenség, nemde ugyebár? Dehát édes Istenem, csakis! Na nem?

Kálmán Sari:

— Mint drámai színésznő a meztelenségről és a vetkőzésről általá-

ban gyenge tapasztalataim vannak. Hogy a kérdésre nyilatkozni tudjak, szeretnék áttérni az operettszak-mára.

J-Halmos Mici:

— A publikum hozzászokott már a meztelenségünkhöz! Mindazonáltal az a véleményem, hogy a teljes meztelenség nem esztétikus. Egy finom, drága selyemharisnyába bujtatott női láb sokkal izgatóbb, mint a teljes ruhátlanság például. Azt hiszem a meztelenség vissza fog fejlődni az erotikusabb hatásokat kiváltó öltözködésig. Ha visszafejlődtünk Éváig, most visszafejlődünk Pompadourig. A meztelenségnek — abgeblasen!

Madarász Margit:

— Minden nőnek tudnia kell, még a színpadon is, hogy szabad-e levétköznie, vagy sem? Akiben van elég bátorság ahhoz, hogy levétköz-zék, annak legyen mindene tökéletes. Csak jó aktok vetközzenek a színpadon, a többiek számára ajánlom az aradi szabónóket.

Gellért Irén:

— Nem szeretem a teljes meztelenséget. Akármilyen kevés van a nőn, sokkal izgatóbb és sejtelmesebb, mint a teljes ruhátlanság. Egy elegáns kombinézs művészibb és erotikusabb, mint az abszolút meztelenség.

B-Tompos Ella:

— Naturalista vagyok. Szeretem a természetet és a meztelenség a természetet jelenti. Minden nő legyen büszke a meztelenségére, ha szép. Meztelen-párti vagyok!

Harmath Mária:

— A meztelenségről nem vagyok jó véleménnyel. A privátéletben ép úgy, mint a színpadon, csak a szolidaritás szeretem a meztelenségről nem nyilatkozom.

Tókes Anni:

— Irjon valami jó meztelen dolgot. Aláírom. Ha ezenkívül is akarja tudni a véleményemet, megsugom, hogy nekem egész mindegy. Ha meztelenül kell játszani, épp olyan lelkiismeretesen intézem el a feladatomat, mintha fel vagyok öltözve. Mindent művészi szempontból fogok meg!

Gergely Gizi:

— Na nézze fiam, ne pikánskodjék! Köztudomású rólam, hogy én a színpadon csak ingben szaladgálok, ennél fogva a meztelenségről halvány selyemfogalmam sincs. Legközelebbi ingszerepemben azonban

ígérem, hogy minden régi szokásmat levétközöm.

Novák Irén:

— Meztelennek lenni szép. Már aki szép. Esztétikai értelemben véve az igazi színészi meztelenség nem is erotikus, hanem tiszta művészet. Az igazi színésznő még a meztelenséget is el tudja felejtetni akkor, ha művészettel alakít.

Z-Várady Margit:

— A meztelenség nem művészet és nem színpadra való! Ez a véleményem.

F-Csizváhy Etel:

— Istenem az én időmben! Azt hiszem, idegbeteg lett volna Paulay, vagy Ujházi, Blaha Lujza, vagy Vidor, ha véletlenül egy mai operett került volna a régi színházi műs-rok keretébe. Nem a meztelenség, hanem az alakítóképeség a művészet. Ez viszont nem jelenti azt, hogy a kettőt nem tudom egyesítve elképzelni.

Petrás Ella

(a kórus nevében):

— Mi mindig betartjuk az in-strukciót. Kívánatra vetkőzünk és öltözünk aszerint, hogy a rendező miként kívánja.

A színházi ankét eredményét egy mondatban lehet összefoglalni. A szavazatok aránya a meztelenség ja-vára billen. Nyilván tudják a billen-tők, hogy miért.

Az új olvasóközönség.

(Milyen könyvekért lelkesednek az aradiak? — Az erotikus irodalomkedvelők. — Séta a könyvek birodalmában.)

A ma agyonhajszolt idegü emberének jól esik egy jó könyv. A kereskedő, ha otthonában tölti a téli estéket, beveti magát a karos-székbe és olvas. Ugyanígy tesz az anya, a leánya és az egész család. Ez az egy, amire minden-kinnek jut ideje. És úgy, amiként változnak az emberek, megválto-zik az izlés. A közönség minduntalan más és más irodalmi áram-latba kerül. Főleg az aradi kö-zönség. Arad előnyösen kultúra-szomjas város. Az aradiak szeretik mindenben az újat, a moder-net. Az egyszerű, koránfekvő nyárspolgártól a kényes, későn-fekvő irodalmárig a legtöbb ember lelkesedik egyik-másik irodalmi irányért. Nem érdektelen néhány percre bepillantanunk az új ol-vasóközönség országába.

A jámbor aradi polgár, ha történetesen betéved egy könyvke-reskedésbe, észreveszi, hogy két-három jólöltözött ur válogat a könyvek halmazában. fitymálva forgatják a könyveket. Nézik a fedelét. Felütnek néhány oldalt. Végül sajnálkozva mondják a kereskedőnek:

— Valami újabbat kérünk. — Moderneket.

A boltos készséggel tolja eléjük Kassák, Lesznai Anna egy-egy könyvét. Az uraknak ezek sem tetszenek.

— Aktivisták nem kellene. — hangzik a szentencia.

Még egy halom könyv. Baudelaire, Rilke, Maupassant, Anatole France, Kafka, Forró, Molnár Ferenc, Szomorú Dezső sorakoz-nak egymás mellé. Az urak felfigyelnek.

— Ah, ezek jók. Mi a modern írókat szeretjük. Nem maradhatunk meg a régiék mellett.

És örömmel vesznek négy-öt könyvet. Csupán csak azért, hogyha kérdezik tőlük: olvastátok ennek vagy annak az írónak mű-vét? azt felelhessék:

— Igen, mi a „modernek” hí-vei vagyunk!

Aradváros olvasóközönségé-nek zömét az erotikusok teszik. Soha olyan nagyfokú lelkesedés nem tombolt egyetlen irodalmi irányért se, mint újabban az ero-tikusokért. Az érzékiaircu mon-dain nők, az elegáns urak, fiatal leányok, ifjak, csak az erotikát keresik. A könyvkereskedésben nem is töltenek sok időt.

— Kérem Ewers valamelyik könyvét.

— Zolát kaphatok diszkötés-ben?

— Wilde Oszkár van?

Ilyen kérdésekkel ostromolják a kereskedőt. Persze, hogy ezek-ből az erotikus művekből nagy raktár van. De nagy a vételedv is. A boldog aradiak nem tetsze-legnek önmaguknak. Nyiltan vo-mulnak az erotika zászlaja alatt. Az aradiak úgy tesznek, mintha egy tűkörhöz állnának mezte-lenül és a tűkörhöz beszéljenek.

— Minek az álszemérem? A mi századunk az erotika fátylóját viszi maga előtt. Arad megérett arra, hogy az erotikus irodalmat a többiek fölé helyezze. És a lángszavu, perzselő, érzéki regény írók művel, az erotikusok alkotá-sai ott diszelegnek minden művelt család asztalán. Arad nem olyan blazírt város. Arad szereti a sze-relmet, a szókimondó francia vig-játékokat. Ha vannak is régi, ma-radi férfiak és asszonyok, csak nagyon kevesen. Őket nem tüzei fel valami forró érzés, ami vinné a diadalmas erotika felé, amely immár Aradváros olvasóközönsé-gét meghódította.

A fantasztikusokért rajongók, kevesen vannak. Meyrink, a nagy misztikus még ma is érdekli a kalandos természetűeket. A híres hindu proféta: Tagore igazi iro-dalmi csemege. A könyveit kap-kodják. A detektív és az újabban felkapott filmregényeknek elég nagy, külön olvasó táboruk van. Ez a tábor főleg a diákokból, ta-noncokból verődött össze. A hölgyközönség még mindig Cro-ker műveit lelkesedik. A csodá-san szép India misztikus-világa rabul ejti a női lelkeket és már évek óta fedeznek fel újabb szé-pégeket Croker műveiben. Egyik asszonyismerősöm taláiban je-gyezte meg:

Vásároljon divat, szö-
vet és vászon árut **Höllerer és Balla cégnél.** Strada Metianu
(Forray-u.) 6.

Zománcozott edények és mindennemű konyhafelszerelések a legjutányosabb árak mellett kaplatok

Adolf Nagynál

Bulev. Regele Ferdinand (József főherceg-ut) 8.
Kocsi-lámpák nagy választékban.

Virágok! (olasz virágok) és cserepos Jánosi Károly virágüzletében, Strada Romanului (Zrinyi-utca) Bohus-palota. 6294

Olyanok ezek a Croker könyvek, mint: a mi lelkünk. — Színes, pazar, pompás! A sok sifraság mögött ott diszlik a maga igazi, meztelen mivoltában India. A magyar írók közül Szomaházy házy könyvei most is nagy számban fogynak. Am két új név ragadja magával az aradi nőket. Courts—Mahler és Forró Pál. Mindkettőt ismeri mindenki. A nők nem olvassák szívesen a nő-írók műveit. Egy-két kivétel van, mint Tormay Cecil, Ferentz Magda és Szederkényi Anna. Ezeket a halk, finom asszonyos lírájú nőket előszeretettel karolják fel.

Nem volna teljes a riport, ha még nem emlékeznénk a ponyva-

regényekről. Alig néhány évvel ezelőtt még tipikus alakok voltak a ponyvaregényekkel ügynöksök, öreg urak, akik nagy hévvel ajánlgatták a hiszékeny hölgyeknek a rémregényeket, amelyek elretentően rossz stílusban voltak megírva. Akadtak sokan, akik falták ezeket a füzetes rémregényeket. De évek múltán leszoktak azok olvasásáról. Ma csak a kölcsönkönyvtárak polcain találjuk a poros ponyvaregényeket. Igaz ugyan, hogy ábrándos, romantikus lelkük szívesen olvassák a szerelmes történeteket, de — hála a jó izlésnek — alkonyodik a ponyvaregényeknek.

Serényi József.

Czárán, a nyugalomba vonult champion.

(A régi monarchia legjobb urlovasa elmondja sportkarrierjének történetét. — Aki két mázsa aranyat nyert versenydíjakban.)

A Dácia-kávéházban szokott dominóársaságában találom meg Czárán Jánost, a régi Ausztria-Magyarország leghíresebb urlovasát és legkitünőbb galamblovóját. Még a dominópartinhoz is urlovasnak öltözik, olyan színű sportkabát van rajta, mint az angol uniformisoké. Lakkcsizma, sporting, markáns, erős vonalú

arc, kissé tömpe nyomott orr, az r betűnek valami enyhén racsoló arisztokratikus kiejtése. sportnyakkendő és egészen alacsony tönzsi, de mégis könnyed zoké-termet: ez Czárán János, aki 1905-ben és 1907-ben Középeurópa legelső urlovasa volt. 173. első díjnyertese, legalább ugyanennyi második és harmadik díj győztese a lovaglásban és 58 díj triumfusa a galamblovásban. Most fölkel a dominó-asztaltól és amikor arra kérem, hogy beszéljen magáról, nehezen indul meg a szava:

— A letűnt primadonnákról nem szokás írni. Azokat el szokás felejtetni. Én is egy letűnt primadonna vagyok...

Végre is hangulathoz hozom, lovakról beszélek. távoli versenyekről Köttingbrunnban, Alagon vagy a francia Rivierán, Siófokon vagy a Champs-Elyséesen és erre felragyog a szeme, kibontja magát és megnyilatkozik:

— Nem lovagolok aktíve 1908. tavasza óta. mikor mint nős ember szálltam Horthy István „Koriadol” nevű lova nyergébe. Ez a ló tudniillik a nyakát törte alattam és akkor elhatároztam, hogy nem versenyzek többé nyilvánosan. Van néhány szép emlékem. A badeni nagy akadályverseny 1907-ben, a melyben éppen úgy első lettem, mint Ottó főherceg köttingbrunni díjaiban háromszor egymásután. Siófokon háromszor egymásután nyertem a fehérmezei nagy akadályt, kétszer a hölgyek díját

Tátralomnicon, egyszer Frigyes főherceg díját Pozsonyban és hat verseny közül ötöt Kisjenőn. — Summa-summarum és nagyobb díjakkal együtt 173, ami a lovakat illeti.

Amikor aziránt érdeklődöm, hogy melyik volt a legizgalmasabb és legérdekesebb versenye, így felel:

— 1905-ben Ottó főherceg díjért nyeregbe ültem Köttingbrunnban. Sey Pál lovát nyargaltam, a „Neveletlen”-t. Hallatlan izgalmas verseny volt, megfeszített és erős küzdelem, egy rövid fejhosszal győztem báró Eltz ellen, aki a Mautner-istálló „Kukuruz” nevű lovát nyargalta. Egyszer Németországba is hívtak, többször Franciaországba is, de sohasem mentem. Egészen hétszer buktam, a legsúlyosabb esésem a magam lovával történt, a „Hallatlan”-nal Alagon. Összetörttem a bordáimat, meg a vállpercemet.

— Hogy hogy kezdtem? Hát a seprősi telepen futkároztak a parasztyerekek a lovakkal, aztán én meg a bátyám megvesztegetjük egy-két hatossal a suliancokat, csak hogy lóra ülhessünk. Nem volt ló tréningben vagy tréningen kívül, amire rá ne mertem volna ülni. Istállótulajdonosok rámbízták istállóikat. Zsokék között is lovagoltam. Amikor már nem voltam aktív urlovas, Batthyány gróf, meg Jankovich-Bésán gróf számtalanszor kértek, hogy lovagoljak. Egy időben huszonegy versenylovam volt. A legkedvesebb volt „Hallatlan”, amelyikkel olyan hallatlanul elestem. Persze most már nincsenek versenylovaim, csak nyolc magas félvérlovam. *Díjakban másfél mázsa ezüstöt és két mázsa aranyat nyertem.* A forradalom alatt kiraboltak, nem maradt semmim, csak a fegyverem. Vadászni még vadászom. Gyakran vagyok együtt Vaitoianu belügyminiszterrel, Mosoiu tábornokkal Spies alezredessel és Lecca tábornokkal, akik többször jönnek Aradmegyébe vadászni. A románok sportja általában igen fejlett nivóju, nagyrabecsülöm a román sportférfiakat, akik szintén szeretnek engem...

Ennyit mond magáról Czárán János, többet egy harapófogóval sem. Mindezt szerény és csöndes hanghordozással, aztán egy súlyos nagy ezüsttárcából, biztosan valami akadályverseny díja lehet, cigarettával kínál és bucsuzunk. Czárán lakkcsizmában megy to-

vább dominálni. Tóth ur. a Dácia főpincére velem együtt néz utána:

— Játszottam rá egy párszor Köttingbrunnban.

— Veszteit vagy nyert?

Tóth ur mosolyog:

— Meghozta mindig a magáét, kivéve amikor elesett! — mondja.

Czárán János azonban nem fog elesni többé, mert már nem lovagol. Csak a vadak esnek el a fegyverétől. Fekete Tivadar.

A tehetség.

Volt évekkel ezelőtt Aradon egy kis színésznő, aki nem volt jelen, amikor az isten a talentumot osztogatta. Nemrég elment, senki se tudta, hogy hová, eltűnt, senki se tudta, hogy merre. Elutazása előtt arról panaszkodott az ismerőseinek, hogy őt itt nem engedik érvényesíteni, nem kap igazi szerepeket és senki sem ismeri el a tehetségét.

Most aztán hazajött, persze csak látogatónak s barátói és kollegái irigykedve hallgatják, hogy Bécsben él és ottani sikereiről beszél, filmekről, színházakról, kritikákról, nem győz eleget diosekedni. Végül is ilyen hatásosan fejezi be a mondókáját:

— Mindig mondtam, hogy nagyon tehetséges vagyok, mindig mondtam, hogy híres művésznek leszek belőlem...

— No, no, — csillapítják a barátai — azért ne bízd el magad tulságosan...

— Mit, hogy nem vagyok tehetséges! — pattan fel erre. — Tíz millió fizetésem van egy hónapban! Hát van annyi a Varsányinak?..

ELADÓ

Lipován (Lippán) több ház üzlettel, elfoglalható lakással, cementgyári felszerelés többféle lemezzel, alagsó géppel, egy cementgyár teljes felszereléssel, házzal, egy téglagyár, egy gőzmosoda modern felszereléssel, földek és földbirtokok. — Aradmegye magyar-német községbe egy gazdálkodásra, vagy kertészetre alkalmas ház egy hold területen. 6112

Arató ügynökségi iroda Lipova.

Nagy Karácsonyi Vásár! Mélyen leszállított árak! Női ruha és télikabátokban

JULIU PLESZ GYULA

ARAD, Strada Col. Pirlol 3. (Vörösmarthy-utca) 959
A színház-épület hátsó bejáratával szemben.

Uj üzlet „Dama”

harisnya- és kötöttáru-üzlet (Kelet hírlapiroda mellett) Strada Alexandri (Saloz-utca) 1. szám. Megnyitási árak bezárólag december 31-ig a legolcsóbb napi árnál 10%-al olcsóbban lesznek. Ugyanott Dama fűzőterem. :-: Ezelőtt: NEUSTADT és HERZOG

Uj üzlet!

ROBITSEK JOZSEF

fűszer- és gyarmatárak nagykereskedése. Ajánlja dusan felszerelt raktárát. ARAD, Bul. Reg. Ferdinand I. Nr. 3. (József főherceg-u.) 3. — Telefon 809.

Póhm János

vaskereskedése Arad, Piata Avram Iancu, Szabadság-tér 3. Ajánlja dusan felszerelt raktárát. — Figyelmes kiszolgálás.

Devizák, devizőrök és egyebek.

Irta: Lakatos Aladár, az Aradi Általános Takarékpénztár h. igazgatója.

— Halló! Szerkesztő ur!... Igen, igen!... Cikket írni a karácsonyi számba?... Nem szakszerűt, hanem humorosat a devizákról?!... Nem lehet kérem, az egy nagyon komoly ügy, zsebre megy!

→ Különbö is, mit tart Szerkesztő ur humorának? Ha az ügyfél huszonnyolcas Zürichet kalkulál és az közben szép lassan, de annál biztosabban megy felfelé és már harmincegynél vagy harminc kettőnél tart, de az ügyfél csak vár és nem fedez, ez volna oly humoros? Avagy amikor hoszt várunk és baissa jön, vagy fordítva, amidőn a konkurrencia egy biztos hír tudatában levág bennünket, amidőn az ügyfél Berlint vesz lombardra és amikor veszteségben van, akkor a bank nyakán hagyja, amidőn papirforma szerint biztos nyereségre dolgozunk és másnap amiatt a haszon-talan Zürich miatt örülünk, ha nagyobb veszteség nélkül kimász-haiunk a dologból? Ez volna talán a deviza-humora? Avagy ön nem is erre gondol? Talán arra, midőn az ügyfél a devizórt okolja, hogy idejében nem fedezte le a Newyorkját, Prágáját, vagy Milanóját és elfenkezőleg, hogy korán fedezte le Wienjét és Berlinjét és azzal az érveléssel haragszik, hogy a devizór előre tudta, hogy másnap a deviza felmegy vagy lemegy. Apropos: A devizór. Avagy írjuk nagy betűvel: a Devizór. Ezt a típust a világháborukat követő idők hozták létre. Félig ember, félig gép. — Szive helyén Zürich dobog, a pulzusa Berlint üti, az egyik szemével Páris látja, a másikkal Newyorkot nézi. Amidőn megszűle-tett, ember akart lenni, de embertársai nem ismerték el emberi mivoltát. Ha megjelent az utcán, a kávéházban, társaságban, színházban, embertársai ezzel köszön-töttek: Hogy van... és mire a Devizór közbe vágott: „köszönöm jól”... megjegyezték, hogy nem az ő. hogyléte felől érdeklőd-nek, hanem a devizák állása felől. A legnagyobb devizatobzódás idejében Bécs egyik legnagyobb bankjában fültanuja voltam, amidőn egyik vidéki bank igazgatójának panasolta, hogy nem jelen-hetik meg semmiféle társaságban anélkül, hogy a legszebb és a legcsinosabb hölgyek ne molesztálnák a devizák állása felől. Mire a vidéki direktor rezignáltan válaszolta:

— Önnek szerencséje van, mert csinos és ifju hölgyek molesztál-ják, de bennünket — vidéken csu-nya és kellemetlen urak keresnek fel érdeklődésükkel.

Ámbár a vidéki direktor urnak némileg igaza volt, de azért tulső-téten látta a helyzetet. Mert bi-

zony egyidőben mindenki devi-zázott. A serdülő bakfis leánytól, a szépasszony és demimondon ke-resztül, egészen a fogatlan öreg-ségig mindenki. Férfiak és nők egyenesen. Devizatippet kért a di-vatkereskedő, a fogorvosom, a mosónőm, a fodrászom, a volt is-kolatársam, a tanárom, minden lefelé és felfelé menő és oldalá-grokonom, volt bajtársaim, adósaim és hitelezőim, feleségem manikü-rözője, kisgyermekem tudós asz-szonya, szabóm, cipészem, házi-gazdám, házmasterem, szakács-nóm, szobalányom és azok barát-női, a színházi jegyszedeő, tyuk-szemvágóm, orvosom, barátom és talán még ön is szerkesztő ur! Ha a tipp véletlenül jó volt, ak-kor minden rendben volt, ha nem volt jó, úgy megharagudott rám az előbb felsorolt divatkeres-kezőm, fogászom, mosónőm stb. A devizór idegei telefon- és sür-gönydrótokból állanak. Csak erre a két dologra reagál. Erre azon-ban hajnaltól-éjjelig és éjjeltől-hajnalig készen áll. Ha a telefon véletlenül fél óráig nem jelentke-zik, ezzel nem törődik és ha a távirata csak negyednapra érke-zik meg, ez sem hozza ki a sodrá-ból. Ugy-e bár ezek után igazam van, ha azt mondom, hogy félig ember, félig gép, mert egy egész ember ezt nem bírná ki.

Ha megboldogult Mikszáth Kál-mán még élne, úgy az Új Zri-nyiaszhoz hasonlóan megirhatná egy szép regényben, hogy az öreg Rotschild anno 1922-ben le-jön a földre és megkérdi, mit csinálnak a bankok? És biztosan meglepődnék, hogy mi lett azok-ból a szép nyugodt — hivatalos órák 9-től 12-ig és 3-tól 5-ig — bankokból. Az képzelné, hogy a világ megőrült, bolondságában vi-tustáncot jár és nincsen orvos, aki azt meggyógyítsa. Nem tudná megérteni, hogy amíg egy pár garas kölcsön megszavazásához és folyósításához egy egész igaz-gatóság határozata és beleegye-zése szükséges, addig a devizór nyakra-főre csinálja a telefonnal a milliós üzleteket anélkül, hogy megkérdezzén valakit. Bizonyára sietve visszatérne a tulvilágra, a hol a dolgok értelmesebbek, mint ezen a földön. A devizőrök sem tudják ezt megérteni, csak csinálják.

— Szerkesztő ur! Láthatja, hogy mindabban, amit mondtam, semmi humor nincsen. Szomorú ügy az a bizonyos deviza és nem érdemes megírni, a nagyközön-séget úgy sem érdekli. Maradjon magunk közt, amit mondtam...

— Halló, központ... központ? Miért szakít széjjel? ... Ja vidék... Jó napot kolléga ur! Nincs ma üzlet. Adieu.

A Maros partján...

A Maros partján szakadt már az este,
Mint egy óriási, szürke szemfedő.
Az ég szinarannyal volt beverve,
Akár egy végtelen aranymező.

Az alkonyban a fák fázósan álltak,
Mint egy kivert, rongyos koldus
legény,
Ki zsellérjévé lesz a nyomorúnak,
Busan ödöngve utcák szögletén.

S megtelt szemem drága égi fénnel
Reád gondoltam hosszan, végtelen,
Bus notákat dudolt az őszi éjjel.

S olyan árván simogatta fejem,
Mint valamikor az édesanyám.
— Könnyek peregetek lelkem ablakán.

Bíró László.

Aradi vivó mesterek.

Az olasz kardvívás Aradon.

Csak röviden foglalkozom ez alkalommal az olasz vívás egyete-mes történe-tével, mert cé-lom inkább Aradváros vi-vó-sportját és annak multját részleteseb-ben megismer-tetni. Bár a kard főképen a keleti népek fegyvere azért

igazi művészi fegyverre az ujkorban a magyar kezében fejlődött ki. Az elmúlt századok krónikái hem-zsegnek a sok magyar dalia kard-forgatási dicsőségét megörökítő feljegyzésektől. A magyar nemes testőrök félelmetesen híressé tet-ték világszerte a magyar pengét. Kistaludy Sándor és ifj. Bolyai János, bár más téren tették hal-hatatlanná nevüket, a vívásban is mint elsők tűntek ki. A híres matematikus Bolyairól a feljegy-zés azt mondja, hogy műszaki főhadnagy korában Bécsben egyetlen szóváltásból tizenhét lo-vastisztával verekedett, valameny-nyit összevágta, de ő egy karco-lást sem kapott. (En azt hiszem, Bolyai logaritmussal számított ki minden travelzót és filét.) — A magyar vivórendszer Keresztessy József nevéhez fűződik. Az ő tanítványai félszázadig tartották a magyar vívás dicsőséges hírnevét. Az olasz vívás ily körülmények között Magyarországon talált leg-termekevényebb talaira. Az olasz mesterek elárastva a művelt nyugatot, megösmertették rend-szerűket és azt meg is kedveltet-ték; tehették ezt azért, mert az olasz rendszer erős lábtechnikájá-val, könnyű pengével való villám-gyors mozdulataival, sport szem-pontból különösen a legszebb és legjobb rendszer. Az olasz rend-szer meghódította az egész mű-velt világot. A mult század végén

Santelly Itallo lovag olasz mester (1896.), a magyar kultuszminisz-ter meghívására Budapesten a „MAC”-ban, „MTE”-ben és ma-gán termében, mint az első, tanít-totta az olasz rendszert. Az ügyes, szeretetre méltó modoru, szép, hatalmas természetű öreg urról, fe-lejthetetlen mesteremről, mint há-lás jó tanítvány a legnagyobb tisztelettel emlékszem meg min-denkor. Mint oly sokan, én is neki köszönhetem olasz vivómestéri bizonyítványomat. Ennek a San-tellinek a fia ma Magyarország vivóbajnoka.

Az olasz mesterek azonban a nagyobb vidéki városokat is föl-keresték, ahol legtöbb esetben le is telepedtek. Aradon a vivó-sport már a mult században is kedvelt testgyakorlása volt a jobb-módu társadalom tagjainak, akik képesek voltak a drága felszere-léseket és a mestert is megfizetni. 1888. évben jól emlékszem sziget-i Benedek Elek vivómesterre, aki-nek kifent hetyke bajusza, ruga-nyos, férfias lépése közsismert volt Aradon. Fiait Rousseau szellemé-ben nevelte. Sándor a fiatalabb, Elek az idősebb, mindkettő több-ször voltak láthatók a Neptun-uszodában, ahol mindenkinek fel-tűnt, hogy a két fejlett izomzatú, széptestű fiu tele van piros, lila és sárgába játszó sávokkal, mint mondani szokás: „plesur”-ral. — Ezek a buzgó vívás letagadhatatlan bizonyítékai voltak, tudniillik: póre felső testtel vívtak. Az öreg Benedek, Sándor fiával, aki már az olasz vívás mestere lett. Deb-recenbe került. Többször találkoztam vele fiánál a vivóteremben. Vagy tizenégy évvel ezelőtt meghalt, fia Sándor, a debreceni vivómester a harctéren esett el. Szigeti Benedek Elek, mint torna-tanár is működött s mint minden vérbeli, igazi sportember, önérze-tes, büszke ember, lobbanékony természetű volt és ez állásába ke-rült. Egy összeszólalkozás alkalmával, midőn főigazgatója meg-fenyegette, oly erős kifejezést, (állítólag „földi gilisztát”) használt, hogy felfüggesztették állásá-tól és nyugdíjazták.

Arad sportéletében, de sokkal nagyobb keretekben is, közismert volt Nagy Sándor, liceumi torna-tanár, „ATE” titkár, művezető neve. Fvtizedekig tanította a ma-gyar kardvívást és francia törvi-vást, iskolában (gimnázium, reál-és tanítóképzőben, sőt elemiben is) és az egyetben egyaránt. A szorgalmas, fáradhatatlan mun-kásságáról híres ember egész éle-tét a testgyakorlásnak, iskolának és egyetnek szentelte. Vegetáriá-nus életmódjával sem segíthetett belső baján. Állítólag a boncasz-talon elaltatva is vezényelt és ugy-költözött át oda, hol nincs szük-ség pengére... Így aztán Aradon is jól művelt, egészséges sport-talajra találtak az olasz vivómes-terek. Egész a háboru kitöréséig Aradon működött Maione Vincen-zo, az erős technikájú olasz mes-

Csokoládékirály

Arad, Strada Metianu (volt Forray-utca) 2. — Telefon interurban 309. — Leggazdagabb választék bel- és külföldi csokoládé- és cukorkakülönlegességekben. — Legszebb ajándéktárgyak. — „REKORD” csemege-különlegesség egyedárusítója Nagyrománia területére. — 6229 — Ellmért legszolidabb kiszolgálás.

Róth Albert

villanyerőre berendezett vegyipari gyára. Arad, Str. Dr. Romul Velicin (Lipót-u.) 5. sz. Gyárt kocsikenőcsöt fénymázat stb. vegycikkeket.

ter, akire ma is bizonyára sokan emlékeznek még vissza. Vívótermében, ahol az olasz tör- és kardvívást tanította, Arad aprajagya egyaránt megfordult. — Ugyancsak az időtájt, az 1910—12. években Neimer József állami reáliskolai tornatanár is tanította az olasz tör- és kardvívást ugy az iskolában, mint a Petőfi-utcában csinosan felszerelt kis vívótermében, míg budapesti áthelyezése el nem szólította Aradról. 1911. év óta, a főgimnáziumhoz történt áthelyeztetésem óta, ugy az olasz tör-, mint a kardvívást tanítom, csupán a tanuló ifjúság köréből kikerült tanfolyamokon, mindenkor az intézeti tornateremben. 1919. év óta, az akkor alakult leány főgimnázium tagozatból is számosan iratkoztak be a vívó tanfolyamra, ahol a leányok kizárólag az olasz törvívásban nyertek oktatást. Az idén első kísérletképen, haladó törvívó felső osztályu leánytanítványaimmal megkezdtem a karddal való iskolázást. Látva azt a szorgalmas törekvést és nemes lelkesedést, amit a kardos lányok kicsiny csapata a gyakorlati órákon kifejtnek, azt a reményt engedik táplálnom, hogy kielégítő, szép eredményt fognak ismét produkálni eme uttörés terén is. Arad, no meg egy kicsit a maguk dicsőségének az érdekében. Körülbelül négy év óta tanítja az olasz tör- és kardvívást ugyancsak Aradon, mint egyleti „AAC” és egyéb klub vívómester. *Pellegrini* olasz mester. Míg télen a vívótermekben keresi szorgalmasan erős munkájával a mindennapit, addig nyári idényekben a fürdőstrandokon üti fel műhelyét s ugy a katonas-zsuzdában, mint a Nep-tunban, kitartóan végzi hivatásos munkáját.

Rövid visszaillantást vetve Arad vívósportjának multjára, észre kell vennünk, hogy akárhányszor egyidőben is több mester működött a nélkül, hogy lényeges eltérések lettek volna akár stílust, akár az iskolai módszert, illetőleg az oktatásban. — Hogy pedig a vívótermek mindig látogatottak voltak oly annyira, hogy csak győzni kellett a mestereknek, ez tisztán annak fényes bizonyítéka, hogy Aradon a vívósport iránt a legteljesebb az érdeklődés és annak szép fejlettsége el nem vitatható. Ez a sport, mely a flataiság legékebb lelki tulajdonságait: az önbizalmat, akaraterőt és bátorságot leginkább van hivatva fejleszteni, igazán megérdemli, hogy pártoljuk, tiszteljük és becsüljük. *Striller* Ferenc, római katolikus főgimnáziumi tanár.

A magyar kultúra végvárai.

(A körösbányai kolostor és brádi templom.)

Berregve rohan a gyorsmotoros. A kerekek kattogása erősödik, jelzi, hogy a vonat váltókon halad át „Nagyobb állomásra”: Gurahoncra érkezünk. — Ez az Acsev. gyorsmotorosának végállomása. Az utasok nagy része sietve száll át az Aradról két órával előbb indult és most utolért személyvonatba. Innen már a személyvonat kapaszkodik fölfelé. Gurahonctól tovább, mind a két oldalról hegyek merednek a vonatra. Innen kezdve, mint vonatunk ellenvonata mindig mellettünk szalad a Körös. Csak egy pillanatra kerül el bennünket. — Ilyenkor sziklafalak közé vágott uton erőlködik fölfelé mozdonyunk. Ciuciu (Halmágyacsuc) után magyunk keresztül az Acsev vonal mellett, talán száz méter hosszú alagútján. Amint az alagútból kijutunk, festői panorama tárul szemünk elé. A vonat irányával szemközti hegyek, mintha óriások akarnák utunkat állani. A Körös az alagúttal megírt hegyet kerüli meg és ismét mellettünk van. Nagyhalmágnál néhány percre ismét ellaposodik a vidék. A mezőkön hó. A fákon hó. A havas galyakon egy-egy varjú feketélik. A vonat százával rebenti fel a tarlókon bicegő varjakat és azok károgozva szárnyalnak tovább.

Halmágy (Nagyhalmágy) után Ocsnád hagyja el a vonat Aradmegvét és hegyek között lépünk át Hunyadmegyébe. Hosszu, éles fűtty: kanyarodó következik. Az Acsev. hatalmas erdőüzeméhez: Alvácára érünk. Egy perc és vonatunk már tovább liheg Vata de jos (Alváca) gyógyfürdő fenyeve mellett.

Vak este van, mire Baia de Crisre (Körösbányára) értünk. Az állomás előtt csak két petroleumlámpás pislog. Céломhoz értem, elbucszom utitársaimtól, akik Aradon, a városban jártak. A színek, a hangulatok, amelyek kellemezzé tették bentlőtött napjainkat tartják most is lenyűgözve őket. Egész uton a színház, a kirakatok, a divat, a fess Galetta, a temperamentumos Balogh Böske, a Kőlcsey-zsur, a bár és sok más Aradon látott és halott képezték beszélgetésünk tárgyait.

A baia de crisi (körösbányai) kolostorban.

Körösbánya és Brád — egymástól néhány kilométernyire — ugy állanak magyarságukkal,

mint a tengeren két messze sziget. Amikor a vonat ideért, már messze elhagyta azokat a városkákat és községeket, amelyekben nagyobb csoportokban élnek együtt magyarok. Körösbánya és Brád magyarsága intellektuekből, iparosokból, kereskedőkből és munkásokból áll; a parasztság román.

Délelőtt megyek be a községbe. Aránylag sok üzlet, járási hivatalok, járásbírószék, bank. A nagyközség közepén áll a sok évszázados, ódon katolikus templom. Mellette a zárda. Előtte park. A templomot is, a zárdát is még Nagy Lajos király idejében, ez előtt hétszáz esztendővel építették a templáriusok. A templom is, zárda is, sok vihart láttak maguk felett elvonulni. A törökudulás idején a törökök felgyújtották mind a kettőt. 1848-ban ismét ez a sors érte őket. De a nagy láthatatlan örökösök háza felett és egyszer sem pusztultak el. Ma páter Kristó Xavér Ferenc örökösök a kívül gót, belül románstílusban épült templom és zárda fölött. A páter sokat küzdök, hogy 263 katolikus magyarjának iskolát tarthasson fenn. A zárdában maga a páter tanítja betüvetésre, számolásra és sok hasznosra és szépre a gyermekeket. Ez az egyházközség is elvesztette az azelőtti anyagi forrásait. Az iskolát is csak ugy tudják fenntartani, hogy mükedvelő előadásokat, multságokat rendez az itteni magyarság és azok jövedelmét fordítják az iskola céljaira.

A brádi polgárit átvették. ma románul tanítanak benne. Ez indította arra Xavér pátert, hogy mozgalmat indítson magyar polgári iskolának a körösbányai zárdában való felállítására. A páter már most tart magánpolgárit. De a páter nemcsak tanít, nemcsak miséz, de még könyveket is kölcsönöz magánkönyvtárából. Így terjeszti a betü kulturáját.

Megnéztem a könyvtárát. — A magyar klasszikusoktól a tudományig, minden van benne. De a közönségnek, May Károly utikalandjai kellene.

Az ódon egyházi épületekhez legendák füződnek. Azt beszél, hogy Kapisztrán János a nándorfehérvári törökverő győzelem apostola járt itt. Megpillent a zárda métervastag falai között. — Alagútról regélnék, amely a templom alatt húzódnék és amelyen keresztül 1848-ban menekültek azok, akik a fellázadt nép düh-

től féltették életüket. Mese ez is. Csak kripta van a templom alatt és ebben rég elmult emberek csontjai. A templom és zárda végnülnek, meséket füznek az öreg falakhoz és közben hull-hull róluk a vakolat, mint ősszel fákról a levél. Bent pedig páter Xavér böngészi a megsárgult föliánsokra irt szent irásokat, veszködik az emberpalántákkal és kölcsönzi a könyveket.

Délután csilingelő szánra ülünk és két jó ló prúszkölve, vágatva visz Brád felé. Körösbánya végén a temető. A temetőben egy nagy domb emelkedik. Utitársom — egy *Brády*-ivadék, magyarázza — hogy ez alatt a domb alatt alusza örök álmát az a 13 Brády, akiket a negyvennyolcas szabadságharc idején felkoncoltak és akikről Jóka! csodaszép regényt irt. Brádyak, öregek és fiatalok, éppen tizenhárom az emberi nem jó irányu szenvedélyek áldozatai lettek. A dombot hó takarja. Fehér szemfedél. Alszik a föld és alszik alatta a tizenhárom Brády.

A lovak patál szikrázva vágják a havat. A cebei templom és a cebei nagy fa mellett visz el utunk. A nagy fa, öreg fa. Olyan széles a dereka, hogy három ember karja kell az átkarolásához. Ez alatt a fa alatt tartotta Avram Jancu 1848 és 1849-ben a környék népének gyüleseit. A fától pár lépésnyire van a sirja a tragikus sorsu népevérenek. Egyszerű, nagyobb kőkereszt, farúccsal körülvéve. Körülötte temető.

Brád. Kanvareós utcák, viskók és modern házak, parkos, előkeretes nemesi kuriaszerű épületek, sok hivatal, tanfelügyelőség, román főgimnázium, polgári iskola, élénk élet és horribilé dictu, még mozi is. Kicsi református templom, egy házban bérelt nagyterem: ez a református iskola és ezekben teriesztik szép magyar szóval a kulturát. Kulturában, a magyar szó ápolásában, nagyon magára hagyatott lenne Brád magyarsága, ha nem Kovács József esperes intézné itt a magyar reformátusság ügyeit. Hatalmas természetü, szürkűő haju, szép magyar ember. Brád magyarsága eddig nem tudott együttesen Petőfi-ünnepélyt rendezni, hát rendezett egyett vasárnap délelőtt a református templomban az istentiszteleten Kovács esperes. Ő beszélt Petőfiről, a költőről, a magyar szó lánglelkü művelőjéről és iskolás gyermekek Petőfi-verseket szavaltak. Nagy nehézségekkel, multságok bevételeiből tartja fenn a református iskolát, ahol a lánya oktatja az apró magyaro-

Reiner József

Budapesti állami műmechanikai és óra ipariskolát végzett műtörés
Lechner József volt császári és királyi udvari óras tanítványa

Preciz óraraktár és javítóműhely

ARAD, Bel. Regele
Fordinand (József
főherceg-ut) 12. sz

STIASZNY
ARAD

kaptafagyár

Több éremmel kitüntetve.
Alapítva 1889-ben.

Saját divatujdonságai.

gyártja a legjobb mintájú kaptafákat. Legmodernebb gépekkel felszerelve.

Tetőcserép!!

Nagy raktár!! Dicsó árak!!

Mindenféle lugos, gyertyamos, zombolyai és sebesi eszerép kapható:

Mittner József utóda cégnél

Aradon, a vagongyárral szemben,
a kurticei várnáz mellett. 6187

A katolikusok is tartanak fenn magyar iskolát. De itt a pap érdemül már kevesebbet hoznak fel. Egy fiatal tanítónő vezet be a magyar gyerekeket a tudományok elemeibe. A tanítónő Ady Endrét és a többi moderneket szereti, ezért nem is érte meg Brád, amely még nem kisváros, de már több, mint falu. Ady Endrét olvasni, megérteni és szeretni és utána merevkezű parasztyerekeket betüvetésre tanítani: ez kultúra terjesztés!

Brád és Baia de Cris (Körösbánya), mint két végvára a magyar kulturának, ahol anyagiakban szegény, de erősakaratu emberek terjesztik sok-sok akadályon átvágyva magukat, a magyar szó kulturáját.

GAZDAG „NIEMAND.”

A háboru honosította meg ezt a speciesét az emberiségnek. Azelőtt, akit ezzel a szép és tiszteltető jelzővel tüntettek ki „Niemand”, rendszeren szegény ember volt. De jött a nagy gazdasági átalakulás, sibe-erek eldorádója és a Niemandok nem akartak többé a szerény névtelenségben megmaradni. Törtettek előre és megalkották a gazdag Niemand fajtáját. A gazdag Niemand autót jár, pezsgőt iszik. Mindenütt ott van, ahol nem szeretik látni. A gazdag Niemand utálja azt a kasztot, amelyből kikerült, az új társaságának a szokásait ellenben nem tudja teljesen megszokni. Egy olyan hibridum tehát, amely ég és föld között lóg, pöffeszkedő és meghunyászkodó.

Aradi urinők a varrógép mellett.

(Az alezredesné szalonja. — Sütemény kávéházak számára. — Szőnyegszövő tanfolyam.)

A villanyfényes kirakatok csillogó üveglablakai megvilágítják az esti korzón sétálók tömegét. Kellemes parfümök illatát hordja a fagyos téli szél. Elegáns prémes bundák suhannak el a hókéreggel borított aszfalton. Apró lábak, karcsu keztyűbe bujtatott kezek és a hidegtől kipirult arcok. Ki gondolná, hogy ezek a finom cipőcskék odahaza talán a zongora pedálja helyett a varrógép hajtóját tapossák és a karcsu kezek selyem fonállal öltögetnek? Valamikor régen, mikor még a háboru vérzivatarja nem gyötörte meg a világot, — nem így volt. A hölgyeknek minden ténykedésük kimerült a toalettválasztás nehéz gondjaiban, minden idejüket elvette a zsur, a tea-délután és szoáré. Ezért volt hiába való, leggyakrabban meg nem értett, pusztába kiáltott hang a feminista agitátor szónoklata. Az igazi nőnek a grande dame-nak nem kellett feminizmus. Ő csak nő akart lenni és egyebet nem akart, mint tetszeni.

Amit nem tudtak elérni a feminista agitátorok — megtette a háboru. Az itthon maradt asszonyokat a háboru kényszerítette arra, hogy dolgozzanak, hogy felvegyék azt a munkát, amelyet a távolban küzdő férfiak itthagytak. És ezzel a tettükkel lefegyverezték a női egyenjogúsultásnak legnagyobb ellenségeit, akik szerették hangoztatni a nők testi és szellemi gyengeségét, a kétszáz grammal kevesebb agyvelőt és szívesen idézték Madách Imre irását az Ember tragédiájából: „Te csak virág légy drága csecsebecs”. Ezek az emberek nem is vártak többet a nőktől. Disztárgyaknak tekintették őket, akik kizárólag a férfiak gyönyörűségére teremődtek. A női emancipáció ellenségeinek meg kellett hajolniuk a nők csodálatos teljesítménye előtt és el kellett ismerniük, hogy értékes munkára is képesek.

A háboru, mint egy borzalmas rossz álm, elmúlt, de sok szenvedést és nyomorúságot hagyott maga után: A munkaképtelenek tömegét, a drágaság következtében beállott pénztelenséget. A drágaság folyton növekedik. A fix fizetéses családfőnek aránylag csekély a jövedelme. Ismét segítségre van szükség. A nők nehezen mondanak le a divatos öltözködésről és aki csak teheti, dolgozik, hogy hiányt ne szenvedjen. A szalonokban ma már Mozart szonátáit, Liszt rapszódiait a varrógép egyhangú zakatolása váltja fel.

Az aradi urinők a divattal való rohanás nehéz gondjai mellett dolgoznak, hogy hozzájáruljanak a megélhetés gondjaihoz is. Csaknem minden háznál lázas munka folyik. Érdekesnek tartottuk felkeresni a dolgozó asszonyokat. Szívesen dolgoznak-e? És vajon miképpen értékesítik munkájukat?

A Maros-utcán lakik egy alezredesné. Azt beszél, hogy a szalonja az aradi urinők találkozóhelye, akik ott töltik a délutánokat komoly munkával. Amikor az utcára nyíló kaput kinyitottuk, halk melodiákat hozott felénk a szél. A csengő női hangok elakadnak, amikor bekopogtatunk az ajtón. Ismert aradi urinőknek ülnek a szőnyegszövő gépek előtt.

Az alföldi falvaknak van egy bájos szokásuk. Összegyűlnek a lányok a fonóban és vig, vagy szomorú nótázással ülnek a rokkák előtt és fonnak. Ugyanaz a kép. Csak rokkák pergése helyett a varrógép zakatol. A kemence helyett, amelynek padkáját körül ülnek a falusi leányok, hatalmas cserépkályha ontja a kellemes meleget. A parketten cernaszálak vannak szétszórva és az urinők dolgoznak. Egy pillanatra megzavartuk a munkát. A háziasszony, aki elegáns toaletteljével feltűnést kelt a színház páholyában és a hangverseny termekben — szívesen beszél:

— Van-e kedvesebb és hasznosabb szórakozás, mint így együtt dolgozni jóbarátnőkkel. Örömmel

dolgozunk, mert kinek van szíve ma egy zsebkendőért 60—80 leit adni? Egy szépen himzett ágýterítőért öt-hatezer leit kérnek. Megcsináljuk magunk. Egy zsebkendőhöz az anyag alig tíz—tizenöt leibe kerül. Az ötezer leies ágýterítő néhány száz lei. És készítünk magunknak mindenféle fehérneműt, amire szükségünk van.

Jól ápolot karcsu kezekben megkezdett munkák vannak. A fürge ujak öltögetik a selyem szálakat és a varrógépek tovább zakatolnak. Amikor kimentünk, a csukott ajtón keresztül kiszűrődtek az udvarra az ének hangjai:

„A fonóba szól a nótá”

Az asszonyok dolgoznak. Egy magas állású hivatalnok neje antik tárgyak eladásával foglalkozik. Egy szépségéről híres aradi hölgy vesz és elad. Ismerünk egy előkelő hölgyet, aki izletes süteményeket készít kávéházak részére. A Str. Popa Ioan Russu (Lujza-utcában) lakik egy előkelő hölgy. Harisnyákat fejel mások részére. A Strada Consistorului (Battány-utcában) kézimunkákat készít egy urinő. Sok megrendelése van.

Száz és száz hasonló esetet tudnánk felsorolni. Mert a manicürözött finom kezek dolgozni is tudnak. A perzsa szőnyeg tanfolyamot a Bohus-palotában kerestük fel. Az előszobában kész szőnyegek vannak leterítve.

— Le kell járni, mert akkor igazán értékes a perzsa-szőnyeg, ha már betekig tapostak rajta.

Beleznay István műterme telve szővőszékekkel, előttük megkezdett munkára hajolva, aradi urinők ülnek. Bámulatos gyorsasággal sajátították el a szőnyegszöves művészeit.

— Egy közép nagyságú szőnyeg elkészítése hat hétig tart — mondotta a munkavezető. — Egy ilyen szőnyeg ötezer leit ér és kétezeröt-száz leibe kerül az anyag hozzá.

A hölgyek áhítatosan hallgatják a munkavezető oktatás nagyarázatát. A kezek fürgén járnak és a sarokból csodálkozva bámulja a jelenetet egy antik szobor. Az ő korában a nő csak virág volt: drága csecsebecs.

Az „elégtelen.”

A kisfiu a napokban hazahozta az iskolai füzetét. Az atyja a kezébe vette és lapozgatni kezdte. Az egyik feladat alatt piros tintával ez a szó volt odairva: „Elégtelen.”

Osszeráncolta a homlokát és szigorúan nézett a kisfiúra.

— Mi ez itt? Hogy történetelt ez? Nem szégyenled magad?

— Papuskám, — mentegetőzött a gyerek hadarva — ezt nem én írtam oda, hanem a tanító úr!

Márkus Emilia.

Az Aradi Közlöny számára írta: Szász Zoltán.

A ma élete teljéhez jutott nemzedék számára Jászai bontakoztatta ki a színpadon a hősies, átlagfölköti, Überwelb-szerű nő típusát és Márkus Emilia a bensőséges, modern, idegéletelő öröknőieséget. Jászai a történelmi szabású nagy nő, Márkus a társadalmi problémát jelentő modern asszony. Persze Jászai alkotott azért nagyott a Márkus sajátos területén is s Márkustól se idegenek a monumentális történelmi gesztusok. Sajátos jellegüket, igazi otthonukat azonban mégis ez a megkülönböztetés állapítja meg.

A múlt század folyamán a francia regény- és drámairodalom reávetette magát a női lélekre s kibányászta belőle azokat a bonyolult érzelmeket, hajlamokat és szenvedélyeket, amelyeket ez a lélek a házassággal és nemi erkölccsel való vívódása közben kitermelt. S végig az egész európai irodalmon mindenütt a női lélek buváiraivá lettek az írók s kutató utjukból magukkal hozták a 30 éves és a meg nem értett asszonyt, a házasságtörő nőt a Demimondaine a nagykorúságának tudatára ébredő, vagy a házasságon kívüli szerelem jogára igényt tartó leány alakját. Csupa típus, amelyekben a nőnek nagy fölzsabadulási vívódása a mai nemi morál alól testesül meg. Nőstények ezek, akik nők, sőt emberek akarnak lenni!

E társadalmi és lélektani problémáktól borongó ábrázatu női alakok feledhetetlen alakítója volt Márkus Emilia. Erőteljes, dőlő alakja, legendás széke haikoronája, ábrándos szelid szeme még nem a XX. századbeli nagyvárosok hiperraffinált, agrárszerű, fölzaklató hatású demónok ábrázolására tette hivatott. Benne megvolt egy nagy adag családi, mondhatnám polgári nőieség, drámai hős nő korában át-átsuhan még alakításán az egykori szende szentimentalizmusa is; már idegő volt, de még nem hiszterika. A női lélek fejlettségének ama fokán, amelyet legjobban tudott megérzékelteni, a házasságtörés még probléma volt s nem magától értetődő hitvesi jog. Játékában mindig volt valami mesterkelt, sőt affektált. De ez megfelelt annak a nőfajának, amelyet ezer változatban játszott, a szentimentális szalonhős nő típusának, amelynek az a természetessége, hogy affektált. S ezt a mesterkeltiséget, az érzelmességnek ezt a tudatos fokozását Márkus a színpadon mesteri, a közönség idegein abszolút biztosan játszó technikával üzte. Hihetetlen energiabőségben, mint valami bámulatos akrobatamutatvány, peregnék le a színpadon egyes alkotásai. A robusztus erő és idegfinomság csodás vegyülete ez a nő.

Aki sokat alkotott, aki nagy műtára tekinthet vissza, arról szólva a kritika akaratlanul is a múlt idő használatára hajlik. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ma már Már-

Urak és hölgyek figyelmébe A legdivatosabb és legtartósabb Muszka János cipész üzletében Aradon, Str. Alex. (Salacz-u.) 3. Kötőanyag

Bádogos és vízvezeték szerelési munkák Marik István bádogos és vízvezeték szerelőnél. Szerelések felelősség mellett. Jutányos árak. Arad, Bulevardul Regele Ferdinand (Boros Béni-ut.) 7 szám.

Stern Lipót textiláru nagykereskedése Arad, Raktáron tartja a legjobb minőségű férfi és női ruhaszöveteket, posztókat, elsőrendű vásznakot, zephyreket. Pontos kiszolgálás. Str. Matei Corvin (Hunyadi-u.) 1.

kus Emilia nem alkot nagyot. Csak meg kell nézni, mit produkál a „Névteien asszony“-ban! De éppen úgy, mint Jászairól, ő róla is lehetetlen elhalgatni a legsodálatosabbat, azt, hogy alkotásokban páratlanul dus évtizedek után ma is még elpusztíthatatlannak látszó életerővel uralkodik a színpadon. A jó race diadala ez is, egy csodálatos szervezet páratlan erőteljességének bizonyossága, amely nála sokkal fiatalabbak hervadását diadalmasan túléli.

Néhány évtizeddel ezelőtt Budapest számára Márkus Emilia volt a nagy nő, a szalonhölgy, a dáma legtökéletesebb megtestesülése. Toiletteit, hajviseletét, dekoltázsát a századvégi Budapest nagyvilági emberei és női csodálták és mintául fogadták el. A magyar színészet számára azonban többen: a nemi jobbagsághól fölszabaduló modern női lélek vívódásainak legnagyobb ábrázolóját jelenti Márkus Emilia.

Elegáns hölgy, elegáns férfi.

A női divat.

(Visszatér a harangalj. — A testhez álló ruhák fénykora. — Jumper-láz Aradon.)

Azt hiszem, a hölgyközönséget elsősorban az estélyi ruhák érdeklik. A béli szezonban élünk és éppen ezért az estélyi ruhák a legaktuálisabbak. Színes velourok, nehéz selymek és georgettek teszik az estélyi ruhák anyagát. A színek százfélé változata között fészerepet játszik az ezüst és az arany. Ezeket a ruhákat feketével díszítik. Igen szépek a szürke estélyi ruhák fekete és arany díszítéssel. Természetesen a ruhák ujjnélküliek és erősen dekoltáltak. Ujabbán felkapták a görögösen redőzött, ugynevezett raffolt ruhákat, amelyeket egy-egy művészi kivitelű csattal díszítenek. Fialat leányoknak taiból készítenek estélyi ruhákat, amelyeket apró virágokkal díszítenek. Általában a divat mesterei az estélyi ruha tervezésénél arra voltak tekintettel, hogy erősen kivágott legyen és kis uszálylaly ékeskedjék. A délutáni ruhák nem sokban különböznek az estélyi toillettektől; csupán hosszú ujjakkal, mattlassából, crepből és romainból készítik dus gyöngyhímzéssel. A kosztüm-kabátok rövidiek, a szoknya egyenes és azük. Díszítésük a szörme. Vakondokkai, biberrel és oposzonnal ékesítik a kosztümöket, amelyeket a félfrancia szabás szerint hordanak, mert ez előnyös az alakra nézve. A néhány évvel ezelőtt annyira kedvelt harangaljak kezdenek visszatérni. Tavasszal valószínűleg már a harangaljak lesznek divatosak.

Ami a kabátokat illeti, drágábbnál-drágább anyagból készítik őket. Feltűnően divatosak a fekete libértékabátok, amelyeket két oldalon lehet viselni. Ugyanis a másik oldal velour duftin prémidíszítéssel. Sokan hordják még az értékes szilzskin és nutria bundákat. A macskapréméből készült kabátok is kelendőseknek örvendenek. Az estélyi köppenek japáni szabásuak és deréktől szűkülnek.

Látnivaló tehát, hogy a női divatban még nem fejtették ki annyi fényűzést, mint ebben a szezonban. Az idei tél egy új dologgal örvendeztette meg a hölgyközönséget: a jumperrel. A korzón, a cukrászdában, az üzletekben és mindenütt

jumpereket viselő hölgyeket látunk. Valóságos kötött-kabát láz van Aradon. Ujpiros, fehér, zöld, barna és krémszínű jumperek a legdivatosabbak. Ezeket természetesen másszínű pamutlall díszítik. A nők téli divatja sok tekintetben groteszk, de azért finom és harmonikus. Meg vannak a maga szépségei és hátrányai, de ezek a hátrányok legfeljebb az erény csószók szemében sértőek, akik a decoltageban morállenés tendenciát látnak. Hacker Eszti.

Férfi-divat.

„Az izléses embernek elsősorban értenie kell ahhoz, hogy igényeit és ruházódását az egyszerűségig fokozza le.“ Balzacnak, a nagy emberismerőnek ez a megállapítása még ma is, ebben az előrehaladott és raffinált izlésű korban amelyben az elegáns élet minden eleme új formákat öltött, örökérvényű axioma maradt.

Amióta a ruházódásban a hímzésekkel és drágakövekkel telelakott brokátselymek és bársonyok nehéz tömörségét a szövetek finom és könnyed puhasága váltotta fel, mérhetetlen forradalmak dúlták fel a divat birodalmát. Új formákat szült az izlés és a mit az egyik kor szépnek talált, azt elvetette a másik. Izlés szabta meg minden korban a divatot. Az izlés az a tehetség, mely megkülönbözteti a szépet a ruttól, az izlés az ösztönszerű megismerése a szépnek és elvetése a csunyának. Az izlés az új formák szülője és a régiéknak, az elavultaknak a sírásója. A sujtásos, aranypaszománjos, drágaköves ruhák nehézségétől eljutottunk tehát az egyszerűség kultuszához és az az ember, aki ma elég balga ahhoz, hogy a színek tarka-barkaságát aggassa magára, az átlépi ezzel a jóízű határait, az karrikaturát csinál magából. Ha nagyon megnézik az utcán az emberek, akkor vagy rosszul vagy öltözve, vagy nagyon is jól, első esetben hanyagsággal vádolnak, a másodikban feltűnési viselkedéssel, mind a két hibád bűn a jó izléssel szemben. A „dandy“ hiuságában cifrálik, az elegáns ember a színek és formák tökéletes harmóniáját viszi bele az egyszerűségbe, mert tudja, hogy minden, ami feltűnést akar kelteni, izléstelen.

(A londoni divat.)

Az újkor esztétikája azt tanította, hogy „a legszebb a meztelen emberi test“. Egyetlen művészet, a divat művészete tagadta meg ezt az elvet, hiszen ez a tagadás volt a léte alapja. A meztelen test egy halott kötömg, a melyből a divatnak, ennek a nagyszerű szobrásznak a maga remekművét kell megalkotnia. A szabó művészete nélkül a West End kapaszkodóinak előkelősége neveltséges kinlódás volna csak. Szándékosan említettem a West-End lovagjait, mert a világ férfidivatja éppen ebből a londoni West-Endből indul ki. Itt születnek meg az új formák, amelyekről magunk sem tudjuk kifürkészni, hogyan és kitől származnak. Valamilyen német könyvben olvastam valaha a nők ferde kalapviseletének eredetét. Talán 1905. telén Páris valamely illatos budoárjában egy szeszélyes asszony véletlenül kecses kis Foque kalapját ferdén tette fel a fejére. „Nini milyen jól áll így nekem ez a kalap — gondolta — ma este így fogom viselni, mit fognak szólni hozzá a barátomim.“ És láták őt az nap este ebben a kalapviseletben és miután ennek az asszonynak állítólag jó izlése volt — a kalap ferde viselete divattá vált. Így valahogy kapiuk mi férfiak is a tengerentúlról a divatot.

E kis elmefuttatás után vesünk egy pillantást a divat csatlakozó katedrába, a „London Season“ legutolsó évkönyvébe. — Amikor e sorokat írom, az ugynevezett „London Season“ kezdetén a Cut-away (Jaquette) a nap hőse, amelynek formája a régitől abban különbözik, hogy a derék magasabbra van szabva és a kihajtás (revers) nem egyenesen lefelé szalad, hanem fölfelé és hegyben végződik. Bár ennek a ruhadarabnak a formáját mindig Anglia diktálta, ebben a szigetországban ma nem viselnek mégsem olyan tulzottan hegyes kihajtásokat, mint a kontinensen, de főleg nálunk. A Cut-away, mint a neve is mutatja (to cut-away = elvágni) elől erősen el van csapva úgy, hogy alul és fölül a galambszürke vagy fehér mellény látszik. A színek összeválogatásában a fekete és fehér harmóniája érvényesül. Világos színű keztyű és ugyanilyen díszesbetűs, valamint világos betűs, gombos cipő a természetes következményei a jó izlésnek.

A West-End gentlemanje mindig ügyel arra, hogy ruhája természetesen természetes formát kövesse és a finom kidolgozás, valamint a stilszerű és sima forma megkülönböztesse őt az East-End vagy a City nyárspolgárától. Am nem minden szárazföldi faj férfial vannak olyan jól felépítve, mint a szigetország angoljai. A jó szabó hivatása az, hogy mindenképp úgy öltöztessen fel, hogy a ruha formája a természet arányában legyen. Nem kis izléstelenség fejlődhet ki abból, ha a szabó csak a divatot tartaná szem előtt és nem számolna a természet milyenségé-

vel is. Képzelnék csak el egy magas alakon egy rövid Jaquette-t, vagy egy alacsony termeten egy hosszút.

(Frakk és smoking.)

A tél „Season“ másik két dominánsa a frakk és a smoking. Előbbinek az eleje egybeszabott és ugynevezett „Napoleon-spitz“-ben végződik, vagyis a két eleje egymással oly hegyesszögű háromszöget képez, amelynek a csúcsa fenn van, két oldala pedig a frakk két eleje, a mellény mindig fehér selyem vagy piké és formája követi a frakk elejének hegyes szabását. Az eddigi gömbölyű selyemgombok helyett a matt csontgomb díszíti a frakkot.

A Frak-Cape (körgallér, have-lok) széles selyem gallérral és keskeny selyem kihajtóval van szabva függőleges zsebbel és egy paszomány tartja össze elől. A smoking erősen derékba szabott és domboru mellet mutat — elől egyenes és körülbelül a derék vonalán felül végződik a nyílása. — Zsebek csak bevágva, lehajtó nélkül. Felül egy ugyanilyen módon bevágott keskeny zsebkendőzseb. Nadrágok mind lefelé szűkülő egyenes formát mutatnak. A frakkhoz fehér, smokinghoz fekete csokornyakkendő és mind a kettőhöz az a bizonyos „escarpin“ cipő. Nem lesz érdektelen kiszámítani, hogy fenti öltözet mennyiből is lehetne összeállítani: Frakköltöny 2 mellénnyel 7000 lei, Frak-Cape 500, escarpin 800, ing 300, cilinder 500, selvemharisnya (fekete és fehérésikos) 200, gallér és egyebek 200. összesen 14000 lei.

(Tessék bálba menni!)

(A télikabát.)

A London Season télikabátja is eltér a konvencionális sablontól, mert dacára az eddigi hagyományoknak, ez is erősen derékba szabott és a kihajtása mélyen a második gombnál gombolódik. Az egész majdnem „Lord-kabát“-szerűen hat, hátul magas sliccel, oldalvarrásai egymással szemben ráncra rakva és a ránc vége a derék vonalán kis selyem háromszögben végződik. Perzsa-gallér és manzetta csak előnyére szolgál ennek a jóformájú ruhadarabnak, amit már csekély hatnyolcezer leiert ki lehet állítani.

A hétköznapi ugynevezett sacco ruhákban is szolgál a divat meglepetésekkel, amelyeket — „last but not least“ — meg kell említenem. Fekete vagy sötétszürke puha „Shotland“ szövetből készült kabát és mellény, egysoros selyem szallagszegéllyel, mely egy gombon gombolódik és hozzá egy csikos nadrág, szürke alapon fekete csikkal. Forma: széles vállak, derékban formázó és gömbölyű csipők — semmi harang. A hogyan elnézem ezt a képet, a régi idők emléke éled újra bennem, a szegett ruhák, a jólét, az olcsóság világa, a 70 koronás öltönyök és oh jaj, hogy ne is mondjam, a havi 10 koronás részletfizetések. Tempora mutantur.

Márton Sándor.

Legolcsóbb, legszebb és legtartósabb cipők a

„Transylvánia“ cipőgyár

Mérték szerinti megrendelések a gyárban eszközöltetnek.

Plata Avram Iancu 14. szám alatti lerakatában kaphatók. :- Diákok kedvezményben részesülnek. 12281

udovic Dougán Lajos

kárpitos és díszítő Arad, Str. Gen. Berthelot (Atzél Péter-utca) 3, a színház főbejáratával szemben, az udvarban.

Szolid árak mellett pontos kiszolgálás.

PROGRAM ÉS KRITIKA.

A kisjenő-erdőhegyi nőegylet műsoros estélyére

Irta: STAUBER JÓZSEF.

Elvadták: az első részt Stauber Józsefné, a másodikat
Stauber Margit.

AZ ESTÉLY PROGRAMJA.

Ünnepélyünk napján legyen áldás, béke...
Jó estét kívánok Kisjenő s vidéke!
Nem prológra nyitok elsőnek itt számot, —
Csupán beajánlok néhány program-számot.
Mert bár a prológnak van regénye, multja,
Kissé öreg dáma, már divatját multa.
Program vagyok tehát, tarka, mint egy álom,
Hogy mit hoztam mára? Majd elkonferálok.

Első szám egy trio. Nincsen annak mása,
Zongora, hegedü, hajnal hasadása,
Három szivből fakad a sok bűvös nóta,
Nem hallottak ilyet Jean Kubelik óta...
Aztán jön egy szimfonia, mely unalmas lenne,
Hogyha Grünwald Jenő nem játszana benne.
Margó¹ is, Magda² is száz tréfára készen,
S Olosz Gizi végre fiu lesz egészen.
Megunván a tapsot a sok ur és dáma,
Sorra jön a program egy veszélyes száma.
Szivemelő nekünk gyenge női nemnek,
Hanem sziv-felduló sok-sok férfi szemnek.
S hogy álmát nem egynek össze-vissza tépi,
Nem törődik azzal se Magda, se Bébi⁴.
A következő szám — bár nehéz megállni —
Szerénységem tiltja itt bekonferálni,
Legyen ez az egy szám ajánlástól tiszta,
Bárhogy neheztel is érte Somló Pista³.
De azért, ha tetszik — egyikünk se kérte —
Néhány meleg tapsot elfogadunk érte...
Vége felé jár a program szines lánc,
Csattanója esténk legmodernebb tánca.
Boszorkányos szám ez, megráz velőt-csontot,
S tarka műsorunkra ráteszi a pontot.

Eddig van. Most jöhet a tündéri álom!
Szébb lesz, mint ahogy én itt elkonferálok.
Egyiknek kevés lesz, a másiknak tán sok,
Hanem azt mondhatom, hogy nem dilettánsok,
Akikből kitelett ez a nivós lista.
Mind művész — ha tetszik — professzionista.
Irgyili is őket tőlünk nem egy író,
Még majd darabot ír nekik Molnár, Biró!
S száz impresszárió robog ide végül,
Ha a szalontai új vasut felépül.
Színpadunk nem forog ugyan Reinhart szerint,
De majd elnézi ezt Sikló, Nadab, Zerind.
S hogy nem igazodtunk Ben Blumenthal iránt,
Azt is megbocsátja Székudvar, meg Simánd.

Adjon hát nagy sikert az a jó Istenke!
Kérjétek meg ti is: Lili⁵, Baba⁶, Lenke⁷.
Hirdessétek: „Ilyet még sohase láték...!”
Adieu! Au revoir!
Kezdődjék a játék!

¹) Geiringer Margó. ²) Hollósy Magda. ³) Az előadó partnere egy kis szimfoniában. ⁴) Fekete Bébi. ⁵) Bayer Györgyné. ⁶) Dr. Olosz Lajosné. ⁷) Dr. Goldschiefer Mártonné.

KRITIKA AZ ELŐADÁSRÓL.

Hölgyek, Urak! Mindjárt éjfél üt az óra!
Hanem azért, kérem, álljunk meg egy szóra.
Kritikai szemmel talán más is leste,
Beszéljük meg tehát, hogy folyt le az este.
Mert ha pletykálni kell, akkor itt van Arad.
Amit mondok, persze magunk között marad.
Bíráló hang, kérem, zokon sohse essék,
Azért tehát — szan zsén — csak simfelni tessék.

Már az első számnál, bár tapsoltak ixszer,
Őszintén megvallva, akadt néhány gikszer.
Hajnal ur⁸ a hibát azzal is tetézte,
Hogy kóta helyett — a zongoristát nézte,
És mert hogy egészen elbűvölte Ibi⁹:
Tetszik tudni kérem, itten volt a bibi!
Szivek billentyűjén klavirozott e nő...

— Apropos! Hogy tetszett a kis Grünwald Jenő?¹⁰
Egyébként felőle elég ennyi mára,
Mert ő fűgyöl egyet a rossz kritikára.
Szép hölgyek inasa pedig nem ép ma lett...

— Nohát milyen volt a székudvari balett?¹¹
Talán kevés is volt ünnepélyünk fénye.
Mondja meg hát ki-ki, mi a véleménye.

Ha Önök nem szólnak, majd elmondom magam.
A Programhoz lenne néhány igaz szavam.
Kifogásaim itt meglehetősen nagyok,
Nem befolyásol az, hogy a lánya vagyok.
Kissé sokat ígért, annyi nem is tellett,
Leszögezem illő tisztelem mellett.
Nem hányok szemére minden szót, ne féljen,
Hanem sok szép falut megbántott itt mélyen.
Szerepelni ugy-e mindenkinek vágya?
Hát mit vétett neki Seprős, Miske, Agya?!
A protezsált falut, azt mind sorra vette,
Hanem Csintyét, Talpast meg se említette.
Szép, szép a szerénység, de nem való mára,
És minden falunak meg van a határa...

Aztán az a Reinhart! Ezzel kit csap ő be?
Mekkora lóditás! S épen Kisjenőbe...!
Tudják itt azt bölcsen, nincs messze a város,
Hogy Aradon Reinhart — csak egy butorgyáros.
S a forgó színpadot? Azt ugyan ki kérte?
Még forgalmi adót szednének be érte.
No és Molnár, Biró? Erről egy a nézet:
Blamázs volt, hogy híres szerzőket idézett.
Mért nem hívta mindjárt Prevost-t, Snitzlert, Kóbort?
Tudják, hogy mi volt ez? — Egy nagyzási hóbort!
Program Önagysága jól csinálta végül:
Három asszony-társát hívta segítségül.
A siker egy részét így kockára rakta,
Mert megvannak sértve Ella...¹² Zsóka...¹³ Magda...¹⁴

No de hát elég lesz. Most egyébhez lássunk!
Mert különben jól ment az előadásunk.
S hogy így megcsináltuk máról a biláncot:
Hölgyeim! Uraim!
Kezdjük meg a táncot...!

⁸) Hegedűszólista. ⁹) Messer Béláné, aki zongorán kísérte. ¹⁰) Ismert kisjenői füttyművész. ¹¹) Lejtette Gyura Karola székudvari tanítónő. ¹²) Mann Gézána. ¹³) Toldy Lajosné. ¹⁴) Braun Béláné.

A legbecsesebb karácsonyi és újévi ajándék a ZWACK-LIKÖR.

PYRAM

a mai kor legtökéletesebb cipőkrémje!

Figyelje meg tisztító hatását! Kérjen kifejezetten „PYRAM”-ot.

Világhírű művészek aradi professzoráról.

(Unger Mór nyilatkozik az aradi művésztanítványokról. — Ki a leghíresebb és ki a legkedvesebb a mesternek?)

Lehet-e mesternek nagyobb öröme, mint ha a tanítványa tulszárnyalja? Adhat-e igazabb és meglegedetebb érzést valami, mint látni azt, hogy a szárnyak alól kibocsájtott madártíók magasabban röpködnek, mint ahogy mi repültünk, már oly messze jár, hogy a szemük a végtelenbe réved utána, völgyeken, hegveken, városokon és óceánokon túl hegedül, amerikai koncerthallokban muzsikál, olyan nagy termekben, hogy kétszer beléjük fér az aradi Kulturpalota.

Ha van ilyen öröm, ha lehet ilyen meglegedettség, akkor ez bizonyára fészket vert Unger Mór aradi zenetanár lelkében. Az ő tanítványai között sokan vannak, akik a végtelenbe repültek, akiknek a nevét Európa visszhangozza és más kontinensek is ünneplik. Az Aradi Közlöny munkatársa felkereste Unger Mór mestert, hogy megkérdezze tőle, kik ezek a tanítványok, hol muzsikálnak most és vajjon akkor, amikor Unger professzor tanította őket, annak bizonyultak-e, akik később lettek, megmutatták-e magukat a vonókban, a billentyűkben s vajjon benne lüktetett-e a legelső szonátában a világhírű, az első kottafüzetben a zenei marsallbot? A professzor lekötélző szíveséggel fogad és mesélni kezd.

— Először Telmányiról kell beszélmem, aki most második amerikai turnéját hegedüli. A világ legelső klasszikus zenészei közé tartozik. Már a legelső órán észrevettem, hogy kitűnő hallása van, pompás ritmusérzéke és olyan hallatlan technikai hajlamossága, amely már tizenkét esztendősen korában odáig vitte, hogy Paganini Hexentanz-át a Fehér Kereszt-ben rendezett egyik jóékonycélu hangversenyen úgy játszotta, mint Kubelik. Kilényi Edwardról, aki a newyorki zeneakadémián zeneesztétikát tanít, már nem mondhatom ezt. Kezdetben nem tűnt föl olyan indulónak, hogy jövőt jósolhattam volna neki. Talán csak a második, harmadik tanulási esztendőben fedeztem fel csodálatos zenei érzékét és ébredező szerzői talentumát. Az én iskolából került ki a bécsi állami Opera egyik jelenlegi karmestere, Krausz Mátyás is, a híres Bläser-septett szerzője.

— Külön ki kell emelnem Weill

Magdát, a nagyszerű aradi művésznőt, aki már tizenkét éves korában kifogástalan érzékel és bravuros technikával játszotta a legnehezebb koncerteket. Főleg a vonótartásán látszott, hogy igazi művésznő lesz. Berger Károly hegedüvirtuóz, aki most talán már nem muzsikál a szultán háremében, ugyancsak nagyszerűen indult. Schreyer Harriette, aki most egy newyorki nagy konzervatórium zeneigazgatója és a világhírű Schreyer-vonósnégyes primhegedűse volt, az én szárnyaim mellő röpködött ki a világra. Hiatalatlanul gyorsan fejlődött. Thomson tanácsára aztán Brüsszelbe került és onnan jutott ki Amerikába. Sajnos, nem emlékszem arra, hogyan fejlődött például Pollák Imre, aki most a budapesti Opera orkeszterének tagja és annak a magyar vonósnégyesnek legkiválóbbja amely most Olaszországban aratja városról-városra a sikereket. Hoffmann

Viharok a magyar parlamentben

— Kik ölték meg Somogyit és társait? — Botrány a Petőfi-törvényről.

Budapest. A nemzetgyűlés esti ülése nagyon viharos volt. Propper Sándor szociáldemokrata az indennitási vitájánál tiltakozott Karaffiáth Jenő egységespárti képviselő kijelentése ellen, hogy a szociáldemokraták nem mehetnek emelt fővel a nemzetgyűlésbe és Garamit nincsen joguk éljenezni. Hangoztatta, hogy Garamit méltatlanul támadják, mert Garami csak azért hagyta el az országot, mert életveszedelemben forgott. Szomjas Gusztáv: Miért volt veszedelemben? — Pikler Emil szociáldemokrata: Hát Somogyi miért volt veszedelemben? Mi van Somogyi gyilkosával? — Hedry Lőrinc egységespárti: Keresse őket! — Pikler: Tudom, kik voltak! (Nagy zaj a Ház minden oldalán.) — Hebelt Ede szociáldemokrata: Majd a parlamenti bizottság megmondja!

Huszár Károly (aki elnököl): Ha képviselő ur tud a gyilkosságról, akiket nem büntettek meg, akkor azt nem mondhatja el a parlamentben anélkül, hogy innen egyenesen az ügyészséghez nem menjen és felelősség terhe mellett el ne mondja azt, amit itt állított! (Helyeslés a jobboldalon.)

Propper: Megdöbbenünk a kommunizmus áldozatainak a számán, de sokaljuk az ellenforradalmi áldozatok számát is! Somogyi. Bacsó. Cservenka és sok ártatlan munkás legyilkolását! (Óriási zaj jobbról.) — Rendre! Hazudik! — Elnök: Bizonyítsa be, a mit mondott, mert ha nem teszi meg, akkor megvonom öntől a szót! (Élénk helyeslés jobbról, zaj balról.) — Propper: Ezek köztudomású dolgok és egyébként Ruppert is említette! (Folytonos nagy zaj, a kormánypártiak egymásután felugrának helyeikről.)

Propper: Az ügy kommunibeli része tisztázódott. Váry könyvében pedig a másik része is és csupán csak technikai kérdés a türellem... (Nagy zaj jobbról.) —

Elnök: Ön olyan állítást kockáztatott meg, amely ha valóban bizonyulna, alkalmas arra, hogy az országot az egész világ előtt a

Magda sokat ígérő hegedümvésznő, Pataky József regensburgi karmester, Szántó Manó operett-szerző és dirigens Budapesten. Szántó Gizi nagyon tehetséges zongoraművésznő és zeneszerző Newyorkban. Mind az én iskolából kerültek ki.

— Az abszolút arrivék között talán utóljára hagyon a fiamat, Unger Ernő zongoraművészt és komponistát, aki a budapesti zeneakadémián már 22 esztendősen korábban professzori oklevelet nyert. Ha azt kérdeznék szerkesztő ur, hogy mire vágyok a legbüszkébb tanítványaim közül, kénytelen lennék kijelenteni, hogy a fiamra. Mert ha még nem is olyan híres, mint Telmányi, vagy Kilényi, elvégre mégis a fiam!

Unger professzornak elhomályosodik a szemüvege, de lehet, hogy a szeme homályosodik el. Biztosan valami nagyszerű filharmonikus koncertre gondol, amit a képzeletben összes tanítványai rendeznének, Telmányitól és Schreyer Harriettétől, egészen Berger Károlyig, a zongoránál: Unger Ernő, a dirigensi pulpituson: — az édesapja.

— Éljen Petőfi szelleme! Éljen a magyar népköztársaság! (Tomboló zaj.) — Karaffiáth Jenő: Ünneprontó! — (Felkiáltások a jobboldalon: Szégyen gyalázat! — Gróf Széchenyi Viktor: — Szégyelje magát! Hogy lehet ilyen embert itt megtűrni! Pusztulnia kell innen! (Óriási vihar.) — Farkas István szociálista: Ne tagadják meg Petőfit! — Fáy Gyula egységespárti: A mentelmi bizottsághoz! — Eckhart Tibor: Meg kell fosztani a mandátumtól! (Folytonos zaj. Az elnök szüntelenül csenget.) — Karaffiáth: Károlyi bércnce, miért nem hívja vissza Károlyit? — Ráday Gedeon gróf: Kun Béla bércnce! — Felkiáltások: — Pfüj, gazember! — Farkas István: Megtagadják Petőfit! — Felkiáltások jobbról: Szégyeljük magukat!

Szcsitovszky: Petőfi szellemét azért idéztem a nemzetgyűlés színe elé, hogy ezzel is egységet sikerüljön teremtenünk. Nagyon sajnálom, hogy éppen akkor, amikor ilyen irányban fáradoztam, egy képviselő, most, amikor Magyarországnak királysága van a népköztársaságot éltette ebben a teremben!

Farkas állandó nagy zajban a házszabályokhoz szólva kijelentette, hogy a szólásszabadságot korlátozzák. (Ujra tomboló zaj, az elnök csak nagynehezen állítja helyre a rendet.) — Farkas: Azért ülünk a Házban, hogy mindenféle felfogásnak kifejezést adhassunk! — Felkiáltások jobbról: Nem mindenféleképpen, csak hazafiainak! — Eckhart: Csak az alkotmányos felfogásnak! Forradalmat nem csinálunk még egyszer! Forradalmat nem tűrünk! — Jobbról: Ugy van! Tessék az alkotmányhoz ragaszkodni! — Farkas: Forradalmat azzal csinálunk, ha a szabad véleménynyilvánítást elfojtjuk! (Óriási zaj.) — Eckhart: A forradalomból elég volt. A forradalmat vérbefojtjuk! (Zaj a szélsőbaloldalon.) — Barthos Andor: Nem csinálnak több népköztársaságot! — Felkiáltások: Menjen Károlyihoz. Kun Béla! — Farkas: Petőfi gondolkodásába belefért az, amit Cserti mondott. (Nagy zaj és ellentmondások.) — Bessenyei Zénó: — Éljen a magyar királyság! (Éljenezés jobbról, zaj balról.) Az elnök ezután kellemes ünnepeket kívánva bezárta az ülést.

Mulatságok.

— Még csak néhány nap és mulathatunk az aradi Fehér Kereszt Gyermekező Egyesület pompásnak ígérkező Szilveszter-estélyén. December 31-én tartják meg ezt a mulatságot a Fehér Kereszt összes termeiben. Felesleges mondanunk, hogy a város elit-közönsége jelen lesz. Kitűnő műsort állított össze a rendezőség. Olyan számok lesznek és olyan erők szerepelnek, hogy a siker már jóelőre biztosítva van. Egy kulisszatitkot is elárulunk: az estélyen konferálni fog az aradiak kedvence: Szendrey Mihály. A főpróbát csütörtökön tartják meg a Fehér Keresztben.

— A pankotai Torna-Club f. hó. 30-án táncmulatsággal egybekötött műkedvelő-előadást rendez. Ez alkalommal színre kerül a Próbaházasság című énekes népszimű. A darabban a pankotai műkedvelők legjobbjai fognak fellépni, tekintettel a nagy előkészületekre és érdeklődés-

re, az estélynek nagy sikere lesz, melyre Aradról is sokan fognak kirándulni.

— Az „AMTE.” január hó 13-án tartja a Fehér Kereszt nagytermében a tavaly is oly fényesen sikerült nagy bálját, melynek sikerét több mint száz tagu rendezőgárda közreműködése fogja biztosítani. A rendezőség ezúton kéri fel azon résztvevni óhajtókat, kik meghívóra igényt tartanak és elnézésből nem kaptak, hogy b. címüket Maudit E. divatáru üzletében leadni sziveskedjenek.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Negyven oldal.

(Az Aradi Közlöny karácsonyi száma.)

Mennyi gond, utánjárás, fáradtság és költség?! Elviseltük szívesen, mert annak a közönségnek hoztuk mindezt, amely idestova negyven esztendeje olvassa napról-napra az Aradi Közlöny-t. Negyven oldalnyi terjedelmű az Aradi Közlöny karácsonyi száma, amely lázas napok és éjszakák tulfeszített munkájának az eredménye. Mit kap az Aradi Közlöny olvasó közönsége ebben a nagy terjedelmű lapban? Csak vázlatosan soroljuk fel az ünnepi szám tartalmát. A lap élén dr. Barabás Béla ragyogó tollal megírt vezércikkre ékeskedik. A tárca rovatban Dálnoki-Nagy Lajos művészi Bourget-fordításait és egy volt színigazgatónak a régi aradi színigazgatókról szóló visszaemlékezéseit közöljük. A lap belsejében dr. Székely Aladár érdekes közleményét találja az olvasó inarunk fejlődésének akadályairól, azután Lukácsy Lajos közöl visszaemlékezéseket az Aradi Első Takarékpénztár multijából. Barabás Márton a kiváló festőművész az erdélyi művészet állapotairól elmélkedik. Megszólalnak az aradi ur-asszonyok is és nyilatkoznak a modern táncról és a mai asszonyról. Pilsli Géza színes riportot írt az aradi házasságközvetítőkről. Érdekes nyilatkozatokban világítják meg többen Arad közlekedésügyét. Balogh István színes riportban számol be a brádi aranybányában tett látogatásáról. Majd az aradi színésznők nyilatkoznak a színpadi meztelenségről. Fekete Tivadar ragyogó tollal megírt riportot közöl Czárán Jánosról, a nyugalomba vonult urlovasról. Serény József az új könyvolvasó közönségről írt. Lakatos Aladár, az aradi Általános Takarékpénztár h. igazgatója szívesen, elevenen megírt deviza-cikkre után Stritler Ferenc aradi tornatanár régi aradi vívómesterekről közöl visszaemlékezést. A női divatról Hacker Eszti aradi varrónő, a férfi divatról Márton Sándor aradi szabómester elmélkednek. Fekete Tivadar közkedvelt rovatában, a „Fakuló aradi fotografiák”-ban ezúttal Vass Gusztáv ny. Acsev főfelügyelő szerepel. Igen érdekes az a riport, amelyben Unger Mór aradi zenetanár megemlékezik világhírű volt tanítványairól. A negyven oldalon ezeken kívül budapesti és berlini tudósítók érdekes leveleit és riportjait találja meg az olvasó. Rengeteg aktuális apróság, továbbá vers, tréfa és Balla Frigyes aradi festőművész pompás illusztrációi teszik eleven né és változatossá az Aradi Közlöny karácsonyi számát, amelyet közönségünk bizonyára oly szívesen vesz kézbe, mint amily örömmel és lelkesedéssel munkálkod-

tunk azon, hogy az Aradi Közlöny ünnepi száma méltó legyen az ünnephez.

Külön kell megemlékeznünk az Aradi Közlöny gazdag hirdetési rovatáról, amely hű tükrö-

Fakuló fotografiák. (Arcképsorozat a régi Aradról.)

Királyok aradi vonatvezetője: id. Vass Gusztáv.

Katonák, postások és vasutasok számára egyetlen szóban lehet összefoglalni az Élet kvintesszenciáját: ez a szó: a szolgálat. A szolgálat az Élet, a szolgálat a Halál, a szolgálat a lélek és a fizikum, az ideg és a nyugalom. És Vass Gusztáv, akinél ma vizitelttem, s akit aztán végérvényesen merészség fakuló fotografiának ki nevezni, mert olyan rózsapiros arc van, mint egy falusi szüznék: — Vass Gusztáv a szolgálat embereinek prototípusa. Ötven esztendőt töltött a vasut szolgálatában, 1870-től 76-ig a Tiszavidéki vasutaknál foglalt el állást. — a nemrég elhunyt Fetter Gézával együtt kezdte meg a karrierjét — 1876-tól egészen 1920-ig, amíg nyugalomba nem vonult. Azok közül, akikkel együtt indult és együtt szolgált, ma már alig van életben valaki és Vass Gusztáv mosolyogva mondja:

— Egyre jönnek a parte-cédulák, meg a levelek: ez is kidölt, az is kidölt. Ebben a kifordult tengelyű világban egyik jóbarátom, vagy kollégám a másik után pusztul ki. Meglátja, rám kerül a sor... — Dehogy, — mondom, — Főfelügyelő ur élete a legjobb vas uti sineken szalad!

Ez a hasonlat tetszik Vassnak, bő és finom mondatai szaporán ömlenek, ahogy meséli:

— Itt van először is az öreg József-főherceg, azzal aztán egészen belső, jóviszony kötött össze. Az Arad-Csanádi vasutak megnyitása óta egyetlen egyszer se mulasztotta el, hogy meg ne hívjon, ha lejött Kisjenőre, vagy Bánkútra. Még ha nem is hivatalból kellett jelen lennem, ott voltam a vadászataim. Gyakran egészen intimusan voltunk együtt, csak ő, meg a Libits jószágigazgató, meg én. Bájos, finomlelkű, igazi magyar ur volt, ha találkoztunk, kivette zsebéből a szivartárcáját és mindjárt megkínált.

— Na, Vass ur, gyújtson rá erre a rossz négykrajcáros szivarra!

— A Habsburgokkal általában véve igen atyafiságos jó viszonyban voltam. Itt van például az egykori császár, Ferenc József, akit a borossebesi királygyakorlatok alkalmával együtt kalauzoltam Albrecht főherceggel. A császár gróf Wenckheim kastélyába szállt meg, ott üdvözöltük a kastély bejárója előtt, s az uralkodó így szólított meg:

— Sie sind der braver Eisenbahner Vass, nicht war?

— Nur ein Eisenbahner, Majestät — feleltem.

— Ferenc Ferdinándot is kalauzoltam, a mezőhegyesi hadgyakorlatok idején, amikor ő, mint trónörökös, helyettesítette Ferenc Józsefet. A nagy banketten K. érdekes ismeretségre tettem szert: ott ült balról mellettem Averescu, a volt miniszterelnök, s jobbról Glattfelder csanádi püspök. A püspökkel nagyon összebarátkoztam. Valahányszor az én vonalaimon utazott, mindig az úgyneve-

Arad gazdasági életének és bizonyossága annak, hogy az Aradi Közlöny széles publicitása a legeredményesebb közvetítő a kereskedelem és fogyasztó közönség között.

zett termes kocsit bocsájtottam rendelkezésére és mert Glattfelder nagyon szereti kényelmét, s úgy bizonyította be háláját, hogy a vadászati szezonban annak idején rendszeresen elküldte a deputat-ot, amely állt vala két facánból és négy nyulból.

A mezőhegyesi királylátogatások óta és az 1888-ban történt francia látogatás óta számtalanszor visszatértem erre a gyönyörű méneshirtokra, amelyben a magyar Alföld minden szépségének lehellete szállt felém. Nyolcvannyolcban például, a mikor a franciákat kalauzoltam, izzópompás nyár volt, a méneshirtokon hetvennyolc cséplőgép dolgozott, kit szénával, kit fával, kit szalmával fűtöttek. Pompás gazdasági gépek, felszerelések és istállók su-

Hogy áll a leu?

December 23 án fizettek 100 lelért:

Párisban 8 frankot
Zürichben 3.15 frankot,
Budapestben 1450 koronát
Newyorkban 60 centet
Belgrádban 52.50 dinárt
Berlinben 4050 márkát
Bécsben 40000 koronát
Brüsszelben 8.95 frankot
Londonban 1 font 786 lei

Anyám . . .

Írta: Eminescu Mihály.

1. Anyám, anyám, te édes, oly sok, sok év multán
Magához szólíts engem rezgő lombok hangján.
Mely mindig szent elöttem, sírhalmod tetején
A fűzfa lombja imbolyg, ringatja őt a szél.
A ták halk rezgésében hallom a hangodat . . .
Örökké tart zűgásuk, örökké nyugalmad.
2. Ha meghalok, te engem ne gyd szólj, szép leány,
A szent hársnak egy lombját szakítsd le szaporán.
Siromra azt ültessed; síró szemed árja
Öntözze harmatával s növessze magasra.
Megérzem én, siromra ha vet majd árnyékot . . .
Örökké nő árnyéka s örökké nyugszom ott.
3. S ha mi-akettőnkét együtt szólitna el a vég,
Kriptánk ne temetőben, ne ott emelkedjék.
Patak mentén szeretnék pihenni; egy sírba
Temessenek ketőnkét, közös koporsóba.
Kezem szívédre téve alszom majd szép álmod . . .
Örökké a hullám s örökké alszunk ott.

Fordította: Kara Győző.

gározták a kultúrát, a földnek, a rögnek, a magyar napfénynek forró és soha el nem felelhető impresszióit. Írja meg kérem, hogy az ember a rohanó gőzmozdony, vagy vasúti fülke ablakából megszereti a földet, a végtelent, az egyetlent, ami örök. És ennek a magyar földnek számtalan kiváló emberével Zselénzky és Wenckheim gróffokkal, Wekerlével, Szapárvival, a báró Fehérváry, a Justh, a Meskó és a Lonovics főispáni családokkal egész hosszú pályám ideje alatt a legjobb viszonyban voltam. A régi érából ittmaradt három kftüntetés is: a koronás arany érdemkereszt, a Ferenc József rend lovagkeresztje és egy királyi elismerés a kabinet irodától.

— És most?

— Most is szívesen, örömmel és fiatalos kedvvel szolgálnék, ha lehetne és ha nyelvismereteim meg engednék. Nem roppant meg a fizikumom, az életkedvem aranyát nem váltottam soha aprópénzre és a multból, amely letitit és elszaladt, felém integet még ennek a szónak a varázsa: szolgálat!

Vass Gusztáv képzeletben még most is szolgál.

Fekete Tivadar.

Mozi.

* Az Uránia vasárnap és hétfőn, a „278-as paragrafus” című Nordisk drámát mutatja be. A kis halász-család békességben él, míg megjelenik a rossz szellem: Raul, aki feltékény gyűlölettel viseltetik Jean iránt annak előhialadása miatt, bosszujában Hugára, a kis Matiera támad, aki nem tud védekezni a rettentő erőszak ellen és bünbe esik. Nővere megértő testvéri szívvel feláldozza magát Mariért . . . Egy napon Raoult halva találják, a vad Jean ellen irányul, de a törvényszéken megjelenik Marie s elmondja, hogy ő bosszulta meg magát a bectelen csabítón. A bíróság felmenti és Marie boldogan lép az új élet útjára. Karácsony másodnapján, kedden, Dumas egy regénye után írott történelmi drámát mutat be az Uránia: A brigádéros lányt. A letartóztatott Ele Isle brigádéros leányára szemérvet Richelieu francia követ, tervébe beavatja de Frei márkintót, Bourbon hercegnek a teljhatalmu kormányzónak kedvesét, aki a leány nevében randevura hívja a követet, de a leány helyett a herceget szerető találkozik Richelieuval. Kiderül a csalás, a király számúzi a herceget és szeretőjét, Richelieu pedig kiszabadítja a brigádéros, akinek leánya boldog házasságra lép régi jegyével.

* Az Apolló vasárnap és hétfőn műsorán a „Sztambull szüz” szerepel, amelynek közserépet Priscilla Dean játsza, aki, mint Fatime, csodás harcot vív a boldogságért. Karácsony másodnapján az Apolló is premierrel kedveskedik: A szerencse lovagja című Dorian-film kerül bemutatásra. Gizi eleinte boldog házaseletet él a földhöz ragadt szegény Erickkel, aki váratlanul örökséghez jutva, mindent elfelejt, mindene csak a pénz . . . Gőgös, elbizakodott lesz s már majd halálba kergeti szegényke feleségét, amikor megjelenik a született gazdag, akinek lelke is van.

HIREK.

Játék.

Mottó: „Ujjamon lesz arany pora, aranypora, aranypora, — le nem mosom róla soha.”
Szép Ernő.

Karácsony napja előtt való délután elmentünk az aradi kereskedőkhöz, a játékosbazarokba. Arad voltunk mi kíváncsiak, hogy mennyiért íátszanak ma az aradi gyerekek ólomkatonával, kőocskával meg a kis mosómedvével? Jaj, mosómedve, kőocskó, ólomkatoná; olyan drágák lettek, mint a gyermekkor, ami elszaladt (titokét talán még nagy pénzért meg lehetne venni de a gyermekkor már soha.) Édes Jézus, intézd el valahogy ezt a vámtarifa kérdést, mert azt mondja a Zimmermann meg a színházi versenybazar, hogy a vám az oka mindennek. A német játékgárak árúit még csak meg lehetne váltani márkán, de a vámtól már beföldi drága lelt kell fizetni és itt van, tekintetes menyország a differencia, a szegény gyerekek karácsonya és a gazdag gyerekek karácsonya között. Mert a szegény gyerekek idén nincs karácsonya, az nem fizethet 500 lajost egy skatulya ólomkatonáért és hány 500 kis Lajos van, aki szegény. A nagy Lajosok, a gazdag Lajosok, az Alajosok és az olajosok annyit lajosokkal bírnak, hogy vehetnek rajta játékokat.

Bementünk egy ékszerészhez és 500 leért már egy egész, szép kis gyűrűt lehet kapni karácsonyra. Az arany olcsóbb, mint a játék. Nem mind játék, ami fénylik. És nem minden karácsony, ami ragyog. Jézuska, intézd el a vámkérdést.

— Lapunk legközelebbi száma a karácsonyi ünnepek miatt csütörtökön jelenik meg.

— Az Acsev. átvétele. Az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak állami megváltásának ügyével már többször foglalkozott az Aradi Közlöny. Ez alkalommal a törvénybe iktatás néhány érdekes momentumáról emlékezünk meg. Dr. Pop Vazul, a romániai magánvasutak kormánybiztosa Clujon (Kolozsvárott) jártában nyilatkozott a magánvasutak megváltásáról. Kijelentette, hogy a hadügyminiszter akarására történik a megváltás és az átvételt tárgyalások előzik meg az érdekeltek és a miniszterium között. Az átvétel feltételeire még nincsen intézkedés. Dr. Pop jogosnak tartja az állami birtokbavételt, mert a magánvasutak engedélye szerint 30 év után megváltható az állam részéről. Ezek az engedélyokmányok azonban csak a vasutak örök áron való megváltására adnak jogot, de nem az állami kezelésbe vételre és a svájci és más külföldi részvényesek diplomáciai uton tiltakozásra készülnek a birtokbavétel ellen. Koromzay-Frigyes, az Acsev. vezérigazgatója az Aradi Közlöny munkatársának kijelentette, hogy ha a szenátus is jóváhagyja a törvényt, akkor a megtartandó tárgyalásokra az Acsev. is kiküldi delegátusait. A delegátusok az összehívandó közgyűlésnek referálnak, a mely az átvétel ügyében dönteni fog. Fontos probléma a tisztviselők figye, akik nem kényszeríthetők arra, hogy az államvasutakhoz át lépjenek. Csehszlovákia a kassa-oderbergi vasut megváltásánál egy évi teljes fizetést adott végkielégítésül és a ren-

des napidíjat. Az átvétellel járó munkálatok annyi időt vesznek igénybe, hogy még sokára történik meg az állami birtokbavétel foganatosítása.

— Feloszlatták a szerb parlamentet. Belgrád. A szerb parlamentet királyi kéziratral feloszlatták. Az új választásokat március 19-re írták ki. (Rador.)

— Felkérjük azon t. vidéki előfizetőinket, akik lapelőfizetést hárulékukat még nem egyenlítették ki, avagy előfizetésük lejárt és azt nem újították meg, sziveskedjenek az összeget haladéktalanul az „Aradi Közlöny” kiadóhivatala címére beküldeni, mert ellenkező esetben kénytelenek leszünk lapunk küldését beszüntetni és követelésünket, — mely tetemes költséggel jár — per utján behajtani.

— Vita az egyenes adóról. Bucuresti. A kamara holnap kezdi meg az egyenes adó feletti vitát. (Rador.)

— Az aradi magyarság kiküldöttjei a cluji nagygyűlésen. Az e hó 17-én a Fehér Keresztben megtartott magyar gyűlés tudvalevőleg a Magyar Párt számos tagját kiküldte az e hó 28-án Clujon (Kolozsváron) tartandó magyar nagygyűlésre, hogy ott Arad magyar lakosságát képviseljék. A pártvezetőség ezután kéri fel a kiküldötteket, hogy e hó 27-én (szerdán) reggel 6 óra 24 perckor a személyvonattal induljanak, mert később történő indulással nem érkehetnének Clujra a gyűlés megkezdéséig.

— A Kölcsey-Egyesület irodalmi délutánja. A Kölcsey-Egyesület f. hó 25-én délután 5 órai kezdettel a következő műsorral tartja meg ezidei harmadik irodalmi délutánját: 1. Kara Győző előadást tart Eminescu Mihály költészetéről. 2. Poe Edgar: Holló. Fordította Csillag Imre. Szavalja Sipos Zsigmond színész. 3. Mozart: Szóktetés a szerályból; Nicolai: Bordal (Windsori virg nő c. operából.) Énekli Rácz Imre operabíró, zongorán Szele Károly dr. kiséri.

— Árverezik a zárolt ellenséges vagyont. Bucuresti. A pénzügyminiszter elrendelte, hogy az ellenséges alattvalók zárolt vagyonát árverezzék el és az így befolyt összeget csatolják a jóvátételi összeghez. (Rador.)

— Jótékony célú iskolai ünnepély Világoson. Szép iskolai ünnepélyt tartott f. hó 22-én a siriai (világosi) róm. kat. magyar iskola vezetősége. A siriai intelligencia áldozatkészsége tette lehetővé, hogy az iskola valamennyi növendéke gazdagon megajándékozva térhetett haza az ünnepélyről, melyen a község magyarajku lakossága vallás és rangkülönbség nélkül vett részt. A gazdag műsornak kimagasló pontja volt a Kókay Lajos tanító által precízen és sok pedagógiai tapasztalatra való betanítással előadott énekes pásztrjáték, melyet a nagyszámu közönség szünni nem akaró tapsviharral jutalmazott. Az ünnepély létrehozásában Teffert Ferenc róm. kat. plébános szerzett nagy érdemeket.

— Teherforgalom korlátozás. Megírta az Aradi Közlöny, hogy a CFR. vezérigazgatósága a karácsonyi ünnepek alatt korlátozni fogja a vasutforgalmat. Az aradi állomásra ma rendelet érkezett, amely úgy intézkedik, hogy a személyvonatok az ünnepék alatt továbbra is rendszeresen közlekedjenek. Csupán a teherforgalmat korlátozzák.

— Szőnyegporolást és lakásablaktisztítást vállal Lovas lakástisztító Str. Oituz (Illés-u.) 30a.

— Szendrei Aradon marad. Városszerte feltűnést keltett az Aradi Közlöny mai cikke, amely arról szólt, hogy Szendrei Mihály, az aradi színház népszerű művezető-igazgatója eltávozik Aradról és Budapesten átveszi az Unió színház-részvénytársaság egyik színházának igazgatását. Szendrei Mihály tegnap éjszaka érkezett haza Budapestre és ma a következő levelet küldte az Aradi Közlöny szerkesztőjének:

— Tisztelt Szerkesztő Ur! Becses lapjának mai számában Budapestre való távozásomról írott szép soraimra engedjék meg kijelentem, hogy hálásan köszönöm a rólam írott szép szavakat, de a jelenlegi súlyos és nehéz megélhetési viszonyok között nem megyek Budapestre, hanem minden igyekezetemet és tudásomat az aradi színháznak igyekszem szentelni jelenlegi állásomban. Hálás hiva: Szendrey Mihály.

Örömmel közöljük Szendrei Mihály levelét, amelyből kiderül, hogy jelenleg nem szándékozik távozni Aradról.

— Magyar diákok Petőfi-ösztöndija. Budapest. Huszár Károly, a nemzetgyűlés alelnöke a diáknemzetgyűlésére indított akciójában ezer középiskolai tanulónak egyenkint 5—5 ezer koronás Petőfi-ösztöndiját juttat. Huszár felhívta az ország összes középiskoláit, hogy mindegyik válassza ki két legtehetségesebb és szegény tanulóját felekezet és osztálykülönbség nélkül és azokat terjessze fel az ösztöndíjra.

— Szegény gyermekek ajándékai. A színházban 21-én rendezett művészdélután bevételét szegénygyermek ajándékainak beszerzésére fordította az akció vezetője, Pálur István református lelkész. Tíz ügyes diákleány és diák osztotta ki 22-én délután az összegyűlt négyszáz gyermeknek a karácsonyi ajándékokat. Az ajándékkiosztás előtt Pálur István lélekemelő beszédet intézett a gyermekekhez. Azután Weiss Márton, a Bur-asztaltársaság elnöke nyújtott át 500 leit. Pálur könyvecskéjének megváltásaként. Az ajándékokat a diákokon kívül Földes Gyuláné, Mészáros Dánielné és Margitka huga, Hehs Magda és Farkas Károlyné osztották széjjel. A felállított karácsonyi diszitést az Endrei- és Elek-családok végezték izléssel.

— Üstökös: Ma reggel korán rendkívül fényes csillagot vettek észre az égboltozaton, amely az egész eget bevilágította az egyébként csillagos éjszakán. A csillag szokatlan nagysága által és rendkívül erős fényével tűnt fel. Az emberek, de főleg a falusi lakosság, amikor észrevették az üstökös, vitakozni kezdtek a megjelenés oka felől és sokan — perze a babonás természetűek — a jövőre nézve rossz előjelnek tekintik és már olyan hangok is hallatszottak, hogy ez egy újabb, nemsokára bekövetkezendő vérözönnék a jele. Mert 1914-ben, a világháború kitörése előtt is jelentkezett egy üstökös, tehát most se lehet az üstökös megjelenésének más következménye, mint akkor. Hogy ezek a jóslatok mennyiben fognak beteljesedni, azt majd a jövő fogja beigazolni.

— Bőripari iparosok nagyszabásu bálja 1923. február 3-án, (szombat) este a „Fehér Kereszt”-ben.

— A híres bucarestii sörök mintájára készült, de zamatban és foktartalomban felülmúlja azokat a Temesvári Sörfőzde Rt. által forgalomba hozott „Record” sör. Kérje mindenütt és ügyeljen a törv. védett névre és minőségre.

— Miért lett öngyilkos a fiatal Zborovszky? Az Aradi Közlöny írta meg, hogy Zborovszky Pál, Acsev. főfelügyelő fia, ifj. Zborovszky Pál Brassóban öngyilkosságot követett el. Az öngyilkosság részleteiről ma a következő jelentést kaptuk: Néhány nappal ezelőtt álnéven a brassói Continental szállóban szobát vett ki magának ifj. Zborovszky Pál és ebben a szállóban történt az öngyilkosság. Tegnap éjjel Zborovszky szobájában aludt Márton Zsuzsa aradi származású leány, a ki levélben bejelentette gondnoknőjének, hogy barátjával együtt öngyilkosságot követ el. A gondnoknő a rendőrségre sietett és a helyszínre kiment detektívek éppen abban a pillanatban érkeztek a szálló-szoba elé, amikor a fiatalember magára lőtt. A golyó tüdejét sértette meg súlyosan. Sértetlen maradt barátnőjét a rendőrség őrizetbe vette. A rendőrség az öngyilkos fiatalember két levelét találta meg. Az egyikben szüleitől bucsuzik, a másikat a brassói rendőrséghez intézte. Az öngyilkos fiatalember a brassói közpórházban fekszik. Állapota reménytelen.

— Mackensent felmentették. Lipcse. A háborús bűnök felett ítélték büntető törvényszék tegnap Mackensent tábornokot felmentette. (Rador.)

— Karácsonyi ünnepély. A vallás a szeretet kufforrása, a kereszténység legmagasztosabb ünnepe alkalomával az Erzsébet-utcai leányiskola érdemes tanítótestülete helyes érzéssel, nemes becsvágygal tegnap délután egy szépen sikerült vallásos színezetű karácsonyi ünnepélyt rendezett. A növendékek biztos mozgással, kifinomult határozottsággal játszották le kedves szerepüket. Az előadáson a nagyszámu közönségen kívül a tanügyi hatóságok, az iskola-gondnokság vezető emberei is részt vettek s a legnagyobb elismeréssel adóztak és köszönték a tantestület lelkes munkáját. A szülők is áradózó hálával mondtak köszönetet az intézet igazgatójának: Csáby Istvánnak és Phaffenhuber Oszkárné tanító nőnek, akik a legtöbbet fáradoztak a kiválóan sikerült, gazdag programmu ünnepély összeállításán.

— Manicűröztesse Fehér si Comp. salonjában.

— Sátánka, a mennyországba vágyódó kis ördög bájos, hol vig, hol szomorú története fogja a dec. 26-iki mesedélutánon a gyermekvilágot Tündérország szivárványos szépségeivel gyönyörködtetni. Azonkívül pompás mese, dal, szavaltat, zene és táncok, mely utóbbiakat Luca Zina tanítványai fogják bemutatni, teszik változatossá az előadást. Kezdet: d. u. 5 órakor. Jegyek előre válthatók 25, 20, 15, 10 és 5 leiert Scherhálnál, az előadás előtt pedig a Kulturpalotai pénztárnál. A jövedelem a Növédelmi Hivatal napközi otthonának fenntartására szolgál.

— Az orth. izr. hitközség előljárósága ezután is meghívja összes tagjait a ma d. u. 3 órakor a Tauerholz vendéglőben megtartandó alapszabálmódosító közgyűlésre, valamint az ugyanaznap este 7 órakor kezdődő társasvacsorával egybekötött Talmund Thora-egylet alakuló közgyűlésére.

— Karácsonyi ajándékok, játék áru bőrdísz, bördíszmü, női ridikül manicür, fésü, kazetták és gyermek-kocsik nagy választékban Hegedüs Gyula cégnél, Arad, Bul. Rex. Maria 16 (Andrássy-tér).

— Tíz éves találkozó. Mindazok, akik 1909-ben végezték a zsidó elemi iskola 4-ik osztályát, a tízéves találkozó megbeszélése végett vagy személyesen vagy levélben adják le címeiket nálam, Arok-u. 1b. Kárpáti (Klein) József.

— Autót pneumatik nélkül senki sem használni és az ilyenben való utazás a rázkódás miatt nem is volna kellemes. A járás is rázkódhat és fásaszt, ha cipőjén nincs Palma kautschuk talp és Palma kautschuk sarok. Gondolkodott már efelett?

— Új vámtarifa magyarul kapható Kelet hírlapíródában.

— Haját festesse Hennával Székely salonjában Bohus-palota.

— Hölgyek figyelmébe: jelmezekhez parókát kölcsönöz Székely hölgy fodrász Bohus-palota.

— Meglopott vendéglősök. Müller és Mayer aradi vendéglősök feljelentést tettek a rendőrségen, hogy különféle felszerelési tárgyakat loptak el tőlük. A rendőrség megindította a nyomozást.

— Kényelmes és modernül berendezett fésülő és manicúr terem áll rendelkezésére Székelynél Bohus-palotában.

— Arábia hajfesték kapható Fehér si Comp. nőifodrász üzletében.

— A legszebb, legolcsóbb és legkedvesebb karácsonyi és újévi ajándék a művésziesen kiállított fénykép. Fodor E. fényképezési műtermében Str. Metianu (Forray-u.) 1. a legszebb kivitelű fényképek készülnek. A műtermen állandóan fűtve áll a nagyérdemű közönség rendelkezésére. Ujdonságok nagytasokban, gyermek, férfi és női felvételekben.

— Sebestyén Jenő tánciskolájában az új táncanfolyam haladó gyermekek részére f. hó 27-én d. u. fél 6 órakor kezdődik. Felnőttek részére külön colonneok. A táncanfolyamok tananyaga: Salon shymmi, salon one-step, tango-milonga, boston, francia keringő. (Vals Hesitation.) Beiratkozások naponta d. u. 5—7-ig Str. Eminescu (Deák Ferenc-u.) 28.

— Esti perzsaszőnyeg tanfolyam nyílik a Sparta szövművészeti iskolában január 1-én! Előjegyzéseket elfogad egész nap. Bohus-palota.

— Fésűk legolcsóbb beszerzési forrása özv. Müllerné fésű-üzletében színház hátsó bejáratával szemben.

— Kaiser-Borax nem hiányozhat egy hölgy toilett-esztálaról sem.

— Borelemzéseket „Salon Jardin-Paris”-féle francia Maligand készüléken naponta eszközöl Dumitru N. Anastasiu cég, Arad, Bul. Regele Ferdinand 1-a. (Boros Beni-tér.)

— Babaparókat készítünk, parókat kölcsönzünk. Fehér si Comp. hölgyfodrász szalon.

— Modern hajmunkák készülnek Fehér si Comp. szalonjában.

— A nemzetközi forgalom reorganizálása. Olvassa el mindenki saját érdekében Rubinstein Mór száll. vállalat mai számunkban megjelent hirdetését.

— Az Aradi Fáklya karácsonyi száma teljesen elfogyott és a kiadói hivatalban sem kapható.

— Új tanfolyam kezdődik január 2-án kezdők és haladók részére Sziklay Gizi tánciskolájában a „Park kioszk” disztermben. Beiratkozások ugyanott vagy Piata Catedraiei (Thökölyi-tér) 7., III. emelet. (A terem kellemes fűtéséről gondoskodva van.)

— Ha szép és modern hajmunkát óhajt, rendelje Székely hölgyfodrásznál, Bohus-palotában.

Megszavazták a felirati javaslatot.

— Botrányok Lupu parasztpárti vezér körül —

Bucaresti. A kamara mai ülését délután három órakor nyitotta meg Orleanu elnök. Napirend előtt Sándor József akar felszólalni, hogy reflektáljon Kics Géza felszólalására, de az elnök nem engedte meg a felszólalást. Ezután Lupu dr. emelkedett színpadra és sajnálatának ad kifejezést, hogy a miniszterelnök még nem adott választ arra a kérdésre, hogy milyen alapon vádolta meg őt azzal, hogy neki nemzetközi összeköttetései vannak. Ebben a pillanatban lépett a terembe Bratianu miniszterelnök és mindjárt színpadra jelentkezett.

Bratianu miniszterelnök kijelenté, hogy olyan kijelentést, amelyet meglepetésre Lupu neki imputált, sehol és soha nem tett. Lupu tudomásul veszi a miniszterelnök választát, majd bírálja a kormány nemzetgazdasági politikáját. Majd elmondotta, hogy Amerikában sűrűn látnak napvilágot olyan tartalmu brosurák, amelyek azt hangoztatják, hogy Románia új dinasztiajának megalapítója Bratianu Ionel lesz.

E szavakra nagy zaj tör ki a kamara minden oldalán. Már-már oda fejlődik a dolog, hogy a felhangzott kedélyek tettelegességet fognak szülni, de az elnök az ülést

— Január elsejéig jelentkezni kell. Az aradi államrendőrségen működő népesedési hivatalnál már hónapok óta folyik az aradi lakosok pontos regisztrálása. A hivatal főnöke kijelentette az Aradi Közlöny munkatársának, hogy 1923. január elsejéig a hivatal még elfogadja az aradi polgárok jelentkezését. Azokat, akik január elsejéig nem jelentkeztek, súlyosan megbüntetik. Január elseje után a népesedési hivatal közgei ellenőrző razzitát fognak tartani a városban és összeírják azok neveit, akik ezideig nem jelentkeztek.

— Gépirónő kerestetik. A I. O. V. hivatalnál egy gépirónő és egy díjnoki állás azonnal elfoglalható. Az állásra pályázhatnak úgy férfiak, mint nők, akik a román nyelvet bírják. Hadirokkantak, árvák vagy özvegyek előnyben részesülnek. Bővebbet az I. O. V. hivatalban Vármegye-ház árvaszéki épületben 15. számú szobában.

— Testvérek egymás ellen. Rosenberg Simon feljelentést tett az aradi államrendőrségen fivére Béla ellen, aki egy üzletkötéssel kapcsolatban 20 ezer lejtel megkárosította. A rendőrség megindította a vizsgálatot.

— Elveszett briliáns függő. E hó 21-én este a színházról a Str. Consistoriului (Batthyány-utcáig) elveszett egy briliáns függő; a becsületes megtaláló nagy jutalomban részesül a rendőrség utlevél-osztályán.

— Tettenért betörők. Az éjszakai folyamán a Bul. Regele Ferdinand (Boros Beni-téren) posztoló rendőr észrevette, hogy egy házba két gyanús alak akart behatolni. A rendőr egy társával a ház kapuja elé ment, azonban a két ember már eltávozott. Feltűnt a rendőröknek, hogy a kapu nyitva van. Bementek a házba és megtalálták a két embert, akik éppen egy üzlethelyiség oldalfalát akarták kibontani a két betörőt, akik ákulccsal hatoltak be a házba, le-

felgüsztyette. Szünet után Petrescu felirati javaslat előadója szólt fel. Reflektált az ellenzéki felszólalásokra és elfogadásra ajánlotta a javaslatot. Marsecsu miniszter a kormány nevében szólt fel. Neves támadást intézett a parasztpárt ellen és ő azzal vádolta Luput, hogy Országossal összekeverést tart fenn.

— E szavakra újból őriási vihar tört ki a Házban, úgy, hogy a miniszter nem képes tovább folytatni beszédét: mire az elnök az ülést újból felfüggeszté. Szünet után Marsecsu miniszter folytatta beszédét. Rámutatott a liberális kormány konszolidációs törekvéseire majd elfogadásra ajánlotta a javaslatot. A kamara a javaslatot megszavazta. Kisorsolták azt a bizottságot, amely eljuttatja az elfogadott törvényjavaslatot a királyhoz.

A szenátus mai ülésén is a felirati javaslattal foglalkoztak. Botin előadó szólt fel. Majd a kormány nevében Constantinescu miniszter elfogadásra ajánlotta a javaslatot. A szenátus hozzájárult a miniszter indítványához. Végül kisorsolták azt a bizottságot, amely átvujtja a törvényt a királynak. (Rador.)

tartóztatták. A rendőrség ezenkívül is értékes munkát végzett az éjszaka, mert harminc rovtöltetű embert sikerült letartóztatni.

Irodalom, művészet

* A városi színház műsora. Vasárnap (dec. 24.) d. u. 3 és fél órakor: Hamupipőke. Előadás a jó gyermekek részére. Rendes helyárak. Vasárnap este: nincs előadás. Hétfőn (dec. 25.) 3 és fél órakor: Babavásár. Bérletszünet. 7 és fél órakor: Cserebere. Bérletszünet. 10 és fél órakor: Csókpirulák. Kedden (dec. 26.) d. u. 3 és fél órakor: Hamburgi menyasszony. 7 és fél órakor: Szerencsetánc. Bérletszünet. 10 és fél órakor: Csókpirulák.

* Onnapi előadások az aradi színházban. Vasárnap délután a Hamupipőkével kezdte meg az ünnepi előadások sorozatát az aradi színház. Vasárnap este a nagy ünnepre való tekintettel nem lesz előadás. Hétfőn délután fél négy órakor a Babavásár című operettel folytatják az ünnepi előadásokat. Hétfőn este két előadás lesz: hét és fél órai kezdettel a Cserebere kerül színre, míg tíz és fél órakor a frivol tartalmú öletes francia vígjáték: a Csókpirulák. Ezt a darabot a színház igazgatósága keddtől éjszakára is műsorra tűzte. Kedden délután a magyartárgyú Hamburgi menyasszony, este fél nyolc órai kezdettel pedig a rég nem látott Szerencsetánc kerül színre. Az összes ünnepi előadásokra jegyek elővetételben kaphatók a színház pénztáránál.

* Stoiescu István kiváló zeneszerző és zongoraművész december 28-án tartandó egyetlen hangversenye iránt a legnagyobb érdeklődés nyilvánul meg Aradon. A hangversenyen közreműködnek még Alberto Dela Pargola tenorista és Angelo Capovia baritonista. A három művész műsorát kizárólag klasszikusokból állították össze.

Arad zeneértő köreiben nagy várakozással néznek a hangverseny elé.

* Karácsonyi fényképek! Nagy Géza fényképezési műtermé a gyermek felvételekre való tekintettel reggeltől estig fűtve van. Felvetelek naponta (vasárnap is) d. e. 9-től este fél 7-ig egész napon át.

XXXXXXXXXXXXXX

Balla Péla színel.

(Egy képképzés katalógusa mellé.)

Egyszer egy vak embert megkérdeztek, hogy el tudja-e képzelni, milyen érzést kelthet föl belül a szín? A való belebámult a színbe, az egyetlenbe, amit smert, a sötétbe, a feketébe, a sernyibe és ezt felelte:

— Nem tudom. Mi az szín?

Megkérdeztem a tárlaton Ballát, mit érez, ha színeket kap, egyszerűen, sokat, egy őszi park alkonyában, vagy egy virágos tavaszi mezőn. Balla csodálkozott, rám nézett, csóváta a fejét és megszólalt:

— Nem tudom. Mi az: szín? Csak keresem!

Itt van a probléma, semmi több, csak ennyi: a vak se tudja és a festő se tudja. Az orvos tudja csak, de az orvos nem palettát tart a kezében és nem ecsettel operál. Egyébként: ki az a szerencsétlen, aki a színek problémájához — orvost hív?

Hoított fájdalom a szín és fájdalom a vakság és kétszeresen fáj, ha az nem látja a színt, aki jobban viszi vászonra, mint bárki a maga szemhártyájára: a festő. Azt hiszem, hogy nem az az igazi piktor, aki megtalálta a színeket, hanem az, aki keresi. Balla keresi, még mindig keresi, husz év után is mohón, szomjasan, lázasan, epedve és extázisban keresi a színt, csak keresi, mindig keresi, a keresést festi és mert keres, több benne a szív, mint abban, aki megtalálta. Azt akarom mondani, hogy a színt az Isten egyszer elejtette az égből és odaejtette, ahol nem lehet megtalálni. Van szín, de nincs, mert keresni kell. Keresni kell, mert van.

Minden nagy piktor csak kereste a színt. Fűben, fában, sziklában, tóvizben, alkonyatban, éjszakában, hajnalban, aratáskor, szántáskor, csillaghullásban. Abba haltak bele, azt hiszem, hogy a színt keresték.

Cézanne-től Zolodgáig és Gorkvintól Bastide Sorolláig mind csak színeket kerestek. Csak színeket és a keresésben jött aztán a forma, a rajz, a technika, minden. Csak a színekért formáltak, rajzoltak, trükköltek, vagy művészkedtek. A színekért nézed a képet. A szín a művészet. A szín a látás és a meglátás, a szín: a festő maga.

És mert minden alkotó művész magát keresi abban, amit ad, vagy magát szeretné adni abban, amit alkot, Ballának van igazsága, aki keresi. A színben saját magát. Mindenki, aki alkot, haláláig keresi a színt.

Van Ballának ezen a jubileumi tárlaton egy képe, az a címe, hogy „Retyezati vizesés”. Csupa hideg szín. Készakarva hideg. Vizesésről van szó, a vizesés nem pöstyéni iszapfürdő. A vizesés egy retyezati vizesés, a Retyezati hideg, a víz is hideg, így hidegen zuhog alá a sziklák közül, hideg, puha, mozgékony, folyik, esik, csobog, habzik, mert a Retyezathon vagyunk.

és nem akarunk kényszerűen tartani. Ezért minden, ami a képen a víz és a víz hideg színe körül van, nem mozgékony, nem puha és nem omladozó. Sziklákat fest Balla, merev, kemény, törhetetlen követ. Rétegeket. S ez a víz csak úgy hideg és úgy folyik és csak úgy szin, ha körülötte hideg és merev a forma és hideg és merev a szin. Ebbe a vízbe mi nem akarunk megfürödni, ez a víz nem reumas katalógus-böngészőknek való, ez a víz, víz és esés együtt. Hideg szin! És adják a formát és a rajzot és a képet együtt.

Balla husz évig szenvedett ezért a vizesésért. — És egy másikért talán, újabb husz évig szenved majd a keresésben. Ezért vannak szinai. Ő, a festő és az egyszerű vak, azt hiszik, hogy nincs is szin. Csak keresik.

Fekete Tivadar.

Közgazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutaárak. (December 23.) Dollár 169, márka 0.03, szokol 5, dinár 200, francia frank 12.60, magyar korona 0.0750. **Kifizetések:** Budapest 13.50, Bécs 400, Berlin 0.0250, Prága 5.08.

Bucurestii tőzsdézárta. (December 23.) **Kifizetések:** Páris 12.50, London 797, Newyork 171.50, Italia 8.85, Svájc 32.68, Bécs 2550, Berlin 0.0265, Budapest 0.0750. **Valuták:** Márka 0.0260, Léva 1.18, Font sterling 770, Francia frank 12.60, svájci frank 31.50, olasz líra 8.60, dinár 2.05, dollár 169, Napoleon 605, osztrák korona 0.0028, magyar korona 725, szokol 5, lengyel márka 100.

Zürichi nyitás. (December 23.) Berlin 0.078750, Newyork 527.75, London 2452, Páris 39.25, Milánó 27.0250, Prága 16.25, Budapest 0.2275, Zágráb 1.45, Bucuresti 315, Varsó 0.028750, Bécs 0.0075, bélyegzett 0.0076.

Zürichi zárta. (December 23.) Berlin 0.075, Amszterdam 210.25, Newyork 527.75, London 2451, Páris 39.20, Milánó 27.05, Prága 16.25, Budapest 0.2275, Zágráb 1.45, Bucuresti 3.15, Varsó 0.028750, Bécs 0.0075, osztrák bélyegzett korona 0.0076.

Budapesti devizaközpont jegyzése. (December 23.) Napoleon 8800, dinár 24.60—26.20, Zágráb 6.15—6.55, angol font 10.780—11.080, dollár 2325—2400, hollandi forint 928—948, márka 0.37—0.45, léva 16.50—17.50, leu 13.50—14.50, líra 118—123, francia frank 173—179, szokol 68—72, osztrák korona 0.0335—0.0350, sváci frank 440—445, lengyel márka 0.1275—0.1375.

Az Aradi Első Takarékpénztár rendkívüli közgyűlése.

Jelentettük annakidején, hogy az Aradi Első Takarékpénztár közgyűlése rendkívüli közgyűlést hívott össze a május 7-én elhatározott alapító-emelés fogantatásáról való beszámolás és az ezzel kapcsolatos intézkedések megtétele céljából. Ez a közgyűlés, melyet Ottrubay Károly Intézeti elnök vezetett, ma délután 4 órakor folyt le a részvényesek élénk érdeklődése mellett. Az igazgatóság jelentését beható indokolás kapcsán Feier Csabó:

vezérigazgató ferjesztette elő a jelenlévő részvényesek osztatlan figyelme és helyeslése mellett. A közgyűlés örömmel vette tudomásul, hogy az igazgatóságnak sikerült egy búcarestii tekintélyes pénzcsoport bevonásával az újonnan kibocsátott részvényesek elhelyezését a mai kedvezőtlen viszonyok közepette is teljes mértékben biztosítani annál is inkább, mert a tranzakciónak ilyen módon való fogantatása egyúttal fővárossal való közvetlenebb érdekkapcsolat létesítését is jelenti.

Nagy érdeklődéssel foglalkozott a közgyűlés az alapszabályoknak dr. Kell József intézeti ügyész által előterjesztett jelentős módosításaival, melyeket az Intézet fejlődésével kapcsolatosan kifejtendő szélesebbkörű bankári tevékenység érdekében mulatlantul szükségesnek ítélt és az előterjesztett változtatásokat teljes egészében elfogadta.

Az igazgatóság és felügyelőbizottság kiegészítésére vonatkozó igazgatósági javaslatoknak megfelelően a közgyűlés egyhangulag az igazgatóság tagjává választotta Alfréd Löwenbach búcarestii nagykereskedőt, a felügyelőbizottság tagjává pedig Jaques Achsenteld búcarestii lakost, az Alfréd Löwenbach & Co cég cégvezetőjét, akik a részvények átvételénél közreműködő búcarestii pénzcsoport képviselőiben vesznek ezentúl részt az intézet vezetésében.

— Aradi ingatlan forgalom. Özv. Kövér Zsigmondné és tulajdonostársai eladták a Str. Marasesti 66. sz. házat 260000 leiert Zabán János és nejeének. — Zombori Gyula és neje eladták a Str. Gr. Alexandrescu 48. számú házat 80000 leiert Atlasz Zsigmond és nejeének. — Gíngold Avram eladott a Str. Gojdu 8. és 8a. számú telekből 85 négyszögölet 100000 leiert Wiesel Jenőnek. — Weltl Ferencné eladta a Str. Ciosarliei 4. számú házat 55000 leiert Varjas Imre és nejeének. — Özv. Botos Moisané és Botos János eladták a Str. Péter-i ingatlanukat 50000 leiert Szabadi Géza és nejeének. — Özv. Szirányi Józsefné eladta a Curtici határban fekvő 49 hold 319 négyszögöl szántót 393595 leiert Nicorescu Jánosnak. — Berecz Sándor és neje eladták a Str. Mikolaz Bertalan 11. számú házat 30000 leiert Bolcel Nestornak. — Wolter Edéné és tulajdonos társai eladták a Str. Miron Costin 13. számú házat Kiss Gyula és nejeének. — Székely Adalbert és neje eladták a Str. Consistorului 33a. számú házat 350000 leiert Miklós József és nejeének.

A Hazai Fatermelő Rt. közli, hogy december 18-iki közgyűlése megállapította az 1921. év mérlegét, mely az értékesítési alapnak 15 millió koronával való dotálása után 36.146.888.33 korona

tízta nyereséget mutat ki. Az 1921. évre részvényenként 200 korona (100 százalék) osztalékot fog a társaság fizetni, a tavalyi 75 koronával (37.5 százalékkal) szemben. A közgyűlést követő igazgatósági ülésen az igazgatóság Deutsch Bélát igazgatóvá, Steinhau Gézát és Bartos Ignácot igazgatóhelyettesé, dr. Roth Ödönt és Salgó Róbertet cégvezetővé nevezte ki.

— Aradi értékpapírok. Ahol tőzsdék vannak, ott nagyobb érdeklődés mutatkozott az értékpapírok iránt, aminek természetes következménye volt az értékelésük. Valószínű, hogy az aradi értéktőzsde megnyitása is magától vonja az aradi értékpapírok áremelkedését. Az értékpapírok iránt eddig alig volt kereslet, a magánforgalomban csak ritkán alakult értékpapírokban üzlet. A kereslet hiánya okozza azt, hogy az aradi papírok mind jóval az értéknívó alatt állanak. Az aradi magánforgalomban kialakult értékpapírárak a következők: Bank értékek. Viktoria 200, Aradi Első 560, Aradmegyei 610, Aradcsanádi 610, Aradi Ipar és Népbank 215, Aradi Polgári 80, Aradi Általános 80, Aradi Központi 75, Körösvölövi 50, Aradi Közgazdasági 65, Ingatlanforgalmi és parcellázó bank 2000. Ipari értékek: Astra 900, Hungária Textil 900, Sertészfalda 450, Vasipar 500, Olajipar 1200.

— Az Angol-Magyar Bank Rt. igazgatósága közli, hogy december 30-ára egybehívandó rendkívüli közgyűlésen az Intézet jelenlegi 230 millió koronás alapitójának 345 millió koronára való felemelését fogja javasolni. Az újonnan kibocsátandó összes 287.500 részvény 2:1 arányban fog a régi részvényeseknek felajánlani. A kibocsátási feltételeket a közgyűlés fogja megállapítani. A külföldi nagyrészvényesekkel történt megállapodás értelmében a banknál érdekelt csoport a reá eső új részvényeket teljes egészükben átveszi.

A nők egyenjogúsítása.

Bucuresti. Az alkotmányreform parlamenti bizottsága mai ülésén elhatározta az ötödik szakasz olyan értelmű módosítását, amely szerint a nőknek egyenlő polgári jogaik vannak a férfakkal. Tárgyalás alá vette a bizottság az idegen honosok ügyét is. Elhatározták, hogy azt a Kétféle Fülön törvény fogja szabályozni. Dr. Kiss Géza felhívja a bizottság figyelmét arra, hogy a kisebbségekbe tartozó egyének állampolgári jogainak elnyerésénél vegyék figyelembe a békeszerződések paragrafusait. Kéri, hogy külön törvény precizizozza, hogy kivált román állampolgárrá az annexió által. Florescu igazságügyminiszter

válaszában kifejti, hogy a honosítás végrehajtásához nem kell külön törvény, hanem ezzel a végrehajtó hatalmat kell megbízni. Különben is az igazságügyminiszteriumban egy bizottság működik, amely azon kisebbségi elemek kérvényét vizsgálja felül, akik román állampolgárok kívánának lenni. (Rador.)

EZ ARADI!

Kriszkindli.

Gyermekkor, kérlek, jöjj vissza egy szóra. Tegyük fel, hogy gyermek vagyok, gyermek lettem újra és lovagolok fliztasipot fujva és most kriszkindlit kapok a karácsonyra, amit a Jézuska hozott, mert a Jézuska hozza az ilyesmít, csak én nem látom, a másik szobából. A fa alatt a Richter-féle építőköcskák, a Maczkó Muki, az En Ujságom kiadásában, a gőz vonat, amit fel kell csavarni és szalad és az a türelmjáték, amelyet úgy össze kell rakni, olyan köcskékkel, amiből aztán egy kép jön ki, mint a után.

Az én kriszkindlim ilyen volt, azt hiszem, én még tudtam is játszani. A fiatalágom hulló csüllaga fölött medítélva, szeretném megírni az aradi gyerekeknek, hogy higgyék el a gőzvonatot, a Maczkó Mukit, az En Ujságomat és a Richter-féle építőköcskát és a türelmjátékot és mindent, ami kriszkindlit jelent. Higgyétek el, gyerekek, könyörgöm, mert lássátok, a mai kriszkindlim rosszul sikerült, s amikorra Ti is annyira lesztek, mint én, a Titek is ilyen lesz. Hej, Jézuskám, milyen kriszkindlik múltak el! A rheimsi katedrális Richter-féle köcskébe beleszaladtak a bombák, Maczkó Muki és társai elszaladtak az erdőkből, mert az erdőkert feltűrték és felárkolták és az En Ujságomban azt írták, hogy rokkant, hogy sebesült, hogy békekonferencia és hogy puccs. És a vonatot sem hiszem el már, az ablaka kitört és az üvegén behú a szél és kisiklik a hiák előtt és tolyókba zuhan bele még ma is. És a türelmjátékot sem hiszem el, mert olyan szép mintája van, de akármilyen szép is, kinek van ma a játékhöz türelme? És mihez van türelmünk? S vajjon van-e ma türelmetek, gyerekek, egyáltalán?

Csengetnek már, az ablakon angyalok röpülnek be. Most tessék oda a fatövét a Richtert. Gyerekek, örüljétek. Emberek, sirjatok. Én a sarokba megyek, hogy ne ne lássák. A Richtert, a Maczkót, a vonatot meg a türelmet siratom. Boldog karácsonyi ünnepeket.

(f. t.)

oooooooooooo

— Angol árumintavásárok. Az angol alkonzulátustól, Timisoara, arról értesülünk, hogy 1923. február 19-étől március 2-áig Londonban és Birminghamban árumintavásárok gyáripari termékekről tartanak és azon román kereskedők és gyáriparosok látogatását szívesen látják. A londoni mintavásár más cikket fog kiállítani, mint a birminghami. Kivánságra névre szóló meghívók ezen mintavásárok látogatására a fentvezetett konzulátus által rendelkezésre bocsátatnak.

„A brigadéros leánya“

Dumas világhírű regénye. —: Történet a gáláns időkből. —: Bemutatója karácsony másodnapján kedden, szerdán és esütörtökön

az Apolloban.

„A SZERENCSE LOVAGJA“

Filmszínmű, a végtelenül bájos és zseniális LOTTE NEUMANNAL a főszerepben. Bemutatója karácsony másodnapján kedden, szerdán és esütörtökön az

Urániában.

Aradi urileányok és az éjszakai előadások

Nyilatkozat azokról a színdarabokról, amelyeket leányok nem nézhetnek meg.

A kérdés, amelyet a leányokhoz intéztünk, talán naiv és az első pillanatra szinte érdektelennek látszik, pedig súlyos, véres probléma. Egyszerű a kérdés és egyszerűek a válaszok is, de belőlük egy új élet hasadása harsan, új világnézet kialakulásának tombolája zúg. Az új színdarabok ujja formálják az egész színijátszást, ennek Aradon ma még csak az előszele látszik, de a párisi grand guignolok az idegek táncához adják a zenét. Az új kor új emberének új színház kell. Az iramló élet rohanó embereinek hevesebben ver az ütéré és feszültebbek az idegszála. A ma színháza már nem csendes, puha élvezetet nyújt lassan kifejlődő emációkat széles vig kedélyt, de minden pillanata új hatással lélekbe markoló heves hatással tör a nézőre, a közönség idegei együtt játszó meg a darabot minden izalmában a színjátszó művésszel.

A színházi műsorokon ujabban egyre nagyobb számban szerepelnek olyan színdarabok, amelyeket a még nem is olyan régi polgári felfogás eltiltott a lányoktól. A színházi műsor a kulturatívó viszatükörözője. Vajon művészlélek-e az új irányú művek? Vagy egy új irány diadalmas felszínretörésének előfutárai ezek? Ezért súlyos ez a probléma, mert a haladás küzdelemmel jár, és ha elvek vagy nézetek is, de a legyőzött, a vesztes a porondra dől.

— Kérdésünk szövege néhány aradi urileányhoz ez volt:

— *Mi a véleménye azokról a színdarabokról, amelyekhez a szülők nem viszik el a lányokat?*

DEMIAN BABA.

— *Attól függ, milyen a lányok nevelése. Jó nevelésű lány minden színdarabot megnézhet, mert a színmű, amit megnézünk, vagy a könyv, amit olvasunk csak olyan hatással van ránk, amilyent a lelkiállapotunk megenged. A szülők, ismerik leányaikat, azok izlését és csak ennek megfelelő darabhoz viszik el. A lányok nevelése általában olyan, hogy a hatásvadászó művek izlésüktől távol vannak.*

FARKAS LILY.

— Ritka színházi vendég vagyok, de élénk figyelemmel kísérem a színdarabokat. Érdekel a színház. Az éjszakai műsor darabjait nem láttam, éjjel nem járok színházba, de hallottam róluk és

van véleményem, amit erre mondhatok, ha talán még nem is alakult ki egészen. Alig néhány év-tizede csak, hogy az urileányok előtt is megnyíltak a színház kapui és mindig is voltak olyan darabok, amelyeket a lányok nem nézhetnek meg. Idők folyamán azonban egyre szabadabb lett a felfogás ezen a téren és bizonyos, hogy a mai tiltott színdarabok elől is lehull a korlát valamikor. A színház problémája az ember problémája. Sophoklesnél más volt az ember problémája mint ma. A kor szelleme adja a színházak műsorát és nekünk, leányoknak kevés a befolyásunk erre. A mi szerepünk passzív és helyzetünk konzervativizmusra kényszerít.

NAGY ERZSI.

— *Ha nagyon szigorú mértékkel mérnénk talán egyetlen mai színdarabhoz sem vihetnénk el a lányokat. Szüleim felfogása liberális és én nem panaszkodom, hogy valamit elmulasztottam meg nézni. Mert amit nem láttam, ahhoz nem is vágytam.*

MIHAILOVICIU MICI.

— Azt kell a kérdésre válaszolnom, amit a nővérem mondott most Önnek, hogy ne írjon rólunk semmit, mert mireánk nem vonatkozik a kérdése. Mi nem járunk a magyar színházba, csak a román előadásokat látogatjuk és még sohasem állottunk olyan probléma előtt, hogy valamelyik színdarabot szabad-e nekem mint leánynak megnézni.

MIHÁLYI BABA.

— Egyszer elvitt az édesapám egy éjjeli előadásra. Olyan darabot akartunk megnézni, ami délutáni előadáson is színe került. De már az első felvonás után hazakellett menni. Jöttek a fiúk és tréfásan vitatkoztak édesapámmal, hogyan viheti el a lányát éjjeli előadásra. Bosszantani akartak engem és ez sikerült is. Ott hagytuk az előadást. Ebből láthatja, hogy olyan darabot, amit délután a legapróbb gyermekeknek is bemutatnak, a lányok nem nézhetnek meg éjjel, mert ezt nem enged meg a társadalmi felfogás, ami a fiúk bár csak tréfás megszólalásában elég erőszakosan meg nyilvánul. Bár ugyanabban az időben, éjszaka mulatságon lenni, sőt még kávéházba járni is egészen bevett szokás.

PROHÁSZKA ELVIRA.

— *Nagyon szeretem azt, ami szép és nagyon félek a kiábrándulástól. A színházba csak akkor megyek, ha tudom, hogy az a darab, amit játszanak, biztosan tet-szeri fog. Éppen ezért ritkán já-*

rok a színházba. Azok a darabok nem érdekelnek, amelyekre azt mondják: nem lányoknak való. Ebben az egy dologban igazán nem vágyom a tilos után. A Morp hiuszról olvastam és hallottam. Szép komoly színdarab lehet. Sajnálom, hogy nem láthattam, de éjjel még sem mehetek színházba.

SCHILL MAGDA.

— Még igazán nem jutott eszembe olyan előadásra elmenni, ami nem lányoknak való. Válogató vagyok, tartózkodó és szigorú és nem járok olyan darabhoz, amit felfogásom nem nekem valónak itél, még akkor sem, ha azt lányok is látogatják. Talán tulzó vagyok, de a nézetem az, hogy ami a szigorú erkölcsi izléssel össze nem fér, az nem való lányoknak.

SZALAY ALICE.

— *Ugy vélem, hogyha egy lány megérti azt, amit játszanak, miért ne nézhetné meg? Ha pedig nem érti, még inkább elmehet. Ami engem illet természetes, hogy nem megyek el, ha szüleim nem akarják. Bár szerintem józslésű leányt nem ronthat el sem olvasmány, sem színdarab. A józslés kiválasztja az értéket, és kiveti azt ami kivetni való.*

WEISZBERGER IREN.

— Hogy milyen színdarabot nem nézhetnek meg lányok? Erre a kérdésre különböző szempontok adják meg a feleletet. Többek között elsősorban az, hogy a darabnak művészi tendenciája van-e, vagy inkább hatásvadászó: még elsősorban az, hogy a leány műveltsége és képzettsége olyan színvonalon áll-e, hogy a műléveltet és az egyéb könnyebb fajsúlyú élvezetek között disztinváltni tud; de legelsősorban az, hogy hol, milyen helyen és milyen környezetben kerül egymással szembe a lány az ugynevezett neki nem való színdarabbal. Nagyvárosban bárki lánya bátran mehet bármely színelőadásra. — Aradon azonban... Tudja, én szeretem a művészetet, szeretem a jó darabot jó előadásban látni. Néha, amikor a szüleim nem visznek el a színházba, hiába tör fel bennem titokban a tiltakozás, szó nélkül megnyugszom. Olyan a természetem, hogy szót fogadok a szüleimnek. Ők ismernek engem és ismerik az embereket is, bizonyosan tudják, hogy mit szabad tennem.

— Gyomorfájás, étvágyhiány, emésztési zavarok, melyek gyakran csakis a belek renyhességének következményei, a FERENC JÓZSEF keserűviz használata folytán rövidesen elmúlnak.

A szerkesztésért:
KAROLY JÓZSEF
felel.

Cezurat: Dr. ROMUL MAGER.

NYILTTÉR.

Az ezen rovát alatt közlöttékért nem vállalunk felelősséget.

NYILATKOZATI

Tudatjuk az érdekeltekkel, hogy a Glück Károly és Testvére cégbe Wagner Károly társtagként belépett. Felhívjuk a cég hitelezőit, hogy követeléseiket 8 napon belül dr. Gabos Jenő ügyvédünk irodájában jelentésük be. 6298

Arad, 1922. december 24.

GLÜCK ISTVAN

és WAGNER KAROLY

Üzletáthelyezés I

Értesitem a t. vásárló közönséget, hogy

mészáros és hentes üzletemet

saját házamba, Strada Alexandru Gavra (Csernovits Péter-utca) 7. szám alá helyeztem át.

Tisztelettel:

KOVÁCS JÓZSEF
mészáros és hentes. 11818

Karácsonyra!

Képeskönyvek, ifjusági iratok, diszművek, kifestőkönyvek, művészi olajfestmények, rézmetszetek, diszlevélpapírok, karácsonyfadíszek legolcsóbb forrása. Matador játékszerekenyvek lerakata.

Kerpel Izsó

könyvkereskedése.

Ugyanott 100.000 kötetes
kölesönkönyvtár

Építkezéseknél

minden esetben, csakis a szelid és szakszertű kivitel eredményezhet az építetőnek kellemes meglepődést. Hogy pénzének befektetése által, nagyobb ellenérték birtokába juthasson, nagybecsű megbízásával, teljes bizalommal forduljon 6364

Májer András építészeti irodájához

Arad, Calea Saguna (Varjassy Lajos-u.) 2. hol a legmeaszebbmest gyakorlati ismerettel készít tervezést, jutányosan vállal új építést, átalakítást stb. ezen szakba vágó mindennemű munkákat.

A vezető márka mindig volt és lesz a MARTY-COGNAC.

Schicht

Okos háziasszony

csakis tisztítóképeségére, kiadós voltára és tökéletes tisztaságára felülmúlhatatlan

SCHICHT-féle SZARVASSZAPPANT

használ, mert újként megóvja vele hosszú éveken át drága fehérneműjét, pénzt, fáradságot takarít meg, puha, fehér kezét is megtartja amellett és mindig újonnan örvendezhet, ha ragyogóan tiszta fehér ruhája illatát érsi. 5074

Csak a védjegyre ügyeljünk!

Ügynök Aradon: BARTHES VIKTOR, Str. Alexandri 3.

Schicht

Mit akar Poincaré?

(Az ünnep alatt nem lesznek tárgyalások.)

Budapest. Poincarenak a jóvá tétel kérdésében való magatartásáról a déli lapok ellenkező híreket hoznak. Az *Uj Nemzedék* külföldi híradás nyomán közli, hogy mivel az angolok sem a szankcióhoz, sem újabb szentéretet elvételehez nem járulnak hozzá, ezért Poincaré a Ruhr-vidéket vámhatárral elválasztaná. Németországtól és itt bevezetné a frank-rendszert. Az *Est* ellenben hivatalos helyről arról értesül, hogy Poincaré nem ejti el a szankciók tervét. Poincaré január másodikáig fontos eseményeket vár. Bevárja egyúttal a németek legközelebbi javaslatát.

Benzin-mozdonyvezetőt keresünk!

Előnyben részesül, ki már oberuráli metornál dolgozott. Melrovitz Mór és Fial Arad, str. Ciosca 11. 6382

Esztergapad

jó állapotban, 270 oszostáv, hiánytalan, eladó Bruder-Autogaragenál, Lugojon

Singer-varrógépek

részletfizetésre való előrusítására

ügynökök

magas jutalék mellett felvételnek Borne & Co. cég Singer-varrógép raktárában Arad, Bul. Reg. Ferdinand 9. 1928

A SZAPÁRILIGETI

„Hangya” fogyasztási és értékesítő szövetkezet mielőbbi belépésére, 10—15.000 lei övadékkal rendelkező, rőfös szakmában is jártas üzletvezetőt keres.

Ajánlatok a szövetkezet igazgatóságához Tipar (jud. Arad) küldendők. Bővebb felvilágosítással az aradi Hangya kirendeltség szolgálhat. 6376

Apró hirdetések

Levelezés.

CSINOS leányka barátságát keresem sürgősen. Anyagilag támogatnám. Leveleket „Uranus” irodába kérem főpostával szemben. 12898

KI-LENNE 20 éves, elvált asszonynak igaz barátja, ki őt anyagilag támogatná. Az irjon „Barna asszony” jellegre a kiadóba. 6386

Alkalmazás.

KERESTETIK egy irodalmi teendőkhöz teljesebb jártas perfect gép- és gyorsíró kisasszony, aki a magyar, német nyelvet írásban és szóban teljesen, a román nyelvet lehetőleg jól bírja. Cím: Hungária Biztosító Társaság volt helyisége, Bohus-palota Strada Románului (Zrinyi-utca.) 6372

PHOTOBRANCHE! Für kapitalkräutige leistungsfähige Grosshandlung photographischer Bedarfsartikel wird tüchtiger Expedient und Fakturist und ein bei der einschlägigen Kundschaft bestens eingeführter Reisender gesucht. Offerte unter Chiffre: „Photobranche“ an die Administration des Blattes. 6374

EGY perfect pénztárnoknót és egy ügyes kiszolgáló leányt keres a Piața Mihai Viteazul (Ferenc-tér) vásárcsarnok. 6375

MINDENES felvétetik azonnalra, lehet bejárónó is. Bohus-palota II. em. 21. ajtó. 6381

Vétel és eladás.

ROZSABURGONYA kapható Weisz David utóda cégnél Strada Mărășesti (Kossuth-utca) 62. Telefon 86. 6385

KERESTETIK megvételre 1 használt, jókarban levő, látható írású írógép, 2—3 íróasztal, 1 hármasszámú vasszekrény, 1 Kartotek-szekrény, 6 szék. Cím a kiadóban. 6373

EGY 8-as HP. magánjáró csépjő garnitúra elevátorral, teljes felszereléssel eladó. Érdeklődni lehet a kiadóban. 6378

FÜSZER-festék üzlet berendezés, amely 97 nagy fiókból áll, eladó. Strada Dimitrie Raicu (Andrényi Károly-utca) 10. szám. 6379

MOZIGÉP eladó. Érdeklődni Kultur-palotában a gépésznel. 6383

Ingatlan.

ELADÓ Strada George (Dezse-utca) 7. számú magánház. 6371

Üzletek.

PADOLT pince villamnyal, borozónak, vagy más üzletnek eladó. Cím Háber, Strada Unirei (Fábián Gábor-utca) 4—5. 12782

Ellátás.

EGY magányos urinót, vagy urat ellátásra elfogadok. Cím a lapkiadóban. 6377

Különféle.

ELVESZETT irattárca személyi okmányokkal. Megtaláló kéri, hogy 100 lei jutalom ellenében K85 János textil ágró üzletében átadni sziveskedjék. 6380

KELET hírlapiroda ARAD.

Felvesz hirdetéseket bármely lap részére eredeti áron.

Német könyvpiacon újdonságai naponta érkeznek.

Rendszeres futárszolgálat: Bucyres-ti, Giuj, Timisoara-ra.

12606

Román fordító iroda.

TELEFON: 1—32 TELEFON: 1—32

Értesitem a t. uri hölgyközönséget, hogy Strada General Gligorescu (Tabajdi Károly-utca) 1. szám alatti lakásomat ismét elfoglaltam. Ez alkalommal boldog karácsonyi ünnepeket és szerencsés újévet kíván

Nyemecz Gyula,

női szabó. 6370

Újdonság!

„Femina” gyógyhaaskító a nők megváltoztatja. Megszünteti a túl erős csipőket, hájas, lógó hasat. Gyógyít gyomor, máj, vese bántalmakat. Elhárít sérveket és kifáradást. Minden női bajtól megóv, különösen gyermekágy, vagy operáció után, anyaság alatt nélkülözhetetlen. Orvosiilag ajánlva. Törvényileg védve. Egyedüli készítője:

HORVÁTHNÉ, Arad, Piața Catedralei (Tökölly-tér) 5a) 6366

Prima málnaszörpöt, Lysoformot, Kristály, Salvator, Selters és más gyógyvizeket ajánl

Kardos Miklós Arad, str. Eminescu 86. 6369

Kerestetik

kisebb konyhára középkorú mindenféle szakácsnő. Fizetés megegyezés szerint. 12929

Osála szállótelep.

I. WEISZ I.

liszt, termény, kenyér és hüvelyes árú üzlete

Strada Brancovici (Lázár V. utca), a volt „Katalin-fürdő” épületben van, ahol minden a szakba vágó dolgok a legpontosabb kiszolgálás mellett kívánatra házhoz szállítva kaphatók. 12929

Keresünk

aradi fátelépítőkre azonnali belépésre egy gyakorlattal rendelkező

telepmestert,

valamint egy megbízható 6322

éjjeli őrt.

Seidner Bernát és Fia, Arad, Str. Bucur (Eötvös-utca) 13. sz.

Michelin autogumi

stock gyári áron

Kovács Soma Társánál, Arad 6363

Hengerrovátkolást

szakszertelen készit

Horváth Rezső

műlakatos Arad, Str. Antoniu Mocioni (Orczy-utca) 26. szám. 6363

Schamberger László

Állami kitüntetések!

kocsigyára Arad, Bul. Reg. Ferdinand (József fgy.-ut) 4.

Raktáron tart új és javított hintókat, kocsiszekrényeket minden formában. Kéz kocsikerekek, stélek, kocsi rugók és a világhírű golyós hintótengely, 6 évben egyszer kell kenni. Készít autó carrosseriákat a legújabb divat szerint, fényes jótállás mellett. Minden javítás a leggyorsabban igen szolid ártan készül. Jó kocsikat bizományba vesz, becsereél. Törött kocsikat meg vesz. Ismét eladóknak, kocsigyártóknak 10% engedély. 6359

Legnagyobb KOCSIGYAR Erdélyben.

Csendes tilalom.

Irta: *Próhászka Elvira.*

*Csukott ajtómon ne kopogj be többé
éjjeli vándor.*

*Susog a szellő kinn az éjszakában
fecsegő vágyból,
s tovább adhatja zörgésednek zaját.*

*Az ösvényt halvány hold világítja
meg,*

melyen jössz felém.

*Arnyéked messze, imbolygva
elnyulik*

*kertemnek gyepén
és virág, fűszál meglátja jöttödöt.*

*Ján ne is gondoldj soha többé már
rám.*

Elmult a mámor.

*Régi szokásból ne lépj az ösvényre
éjjeli vándor,*

*S csukott ajtómon ne kopogj be
többé.*

BUDAPESTI LEVEL.

Látogatás Zichy Gézánál,
a félkezű zongoraművésznél.

Gondozott kis kert elején emeletes, tornyos villa, a földszinten néhány nagy üvegfestményes ablakkal, ami a csendes, vasrácskerítésű, előkelően egyszerű lakot kápolnaszerűvé nemesíti. A Pálma utcában vagyunk, közel a Városligethez, még közelebb a tulsó oldalon a Park-klub hátsó frontjához s ezzel csaknem szemközt Abonyi-utca 31-b) számú kétemeletes bérházhoz, melynek második emeletén az erkélyes lakás évekig szegény Tóth Bélának: az "Abonyi-utcai remeté"-nek otthona volt. Itt él évek óta s távlati

súlyos betegsége óta nagy visszavonultan gróf Zichy Géza, a balkezes zongoraművészet világhírű mestere. A balkezes gróf az interpretáló zeneművészetnek már régtől fogva egyik legendás alakja, aki különösen Magyarországon, de a kontinensen is egész vagyont zongorázott össze — jótékonycélra s nagyszerű, páratlan egykezes művészetével mindig kivételes lelki jótékonytságot is gyakorolt. Már néhány évvel túl a hetvenen, az elmúlt esztendő tavaszán váratlan betegség hosszabb időre ágyba döntötte még mindig fiatalosan egyenes, sudármagas, férfias alakját s nemcsak közvetlen övéi, de mindenképpen költői egyéniségének nagy tisztelőit is legalább gondolatban, mert szigorú orvosi rendeletre egyideig általában senkit se fogadhatott, őszinte részvétellel keretezték a Pálma-utcai művészköltőhajlékot. Már javultán a nyarat Zemplénmegyében, tetélteni birtokán töltötte, a föl idején gyakoribb vendég volt legkiválóbb barátja: Liszt Ferenc, egykor mestere s atyai bevezetője a nyilvánosság előtt kapuit feltáró zeneművészet birodalmába. Ősz óta ismét itt él, rendkívül gondozottan, de csaknem egészségesen. Nem jár sehova, de látogatásunk előtt mégis a Várból jött fogaton, ahol Izabella királyi hercegnőnél volt, aki őt mindenáron fölkeresni óhajtott, de gróf Zichy Géza udvariasan megelőzte.

— Nem járok sehova s korán fekszem. Nem egy kinyomatott szerzeményem már nincs is birtokomban, ezeket be kell szereznem valahogyan, a még kiadatlan költeményeim is talán valamikor könyvpiacra kerülnek s lássa:

nincs meg könyvtáramban a leányvári boszorkány sem, mely költői művemét Zichy Mihály illusztrálta. Nem tudná valahogyan megszerezni!... Az emlékiratomból három kötet már németül megjelent — a németek hűséges kiadói — s talán idővel mind megjelenhet magyarul is. Művészi emlékeimet mind a Nemzeti Múzeumnak hagyományozom.

A szalon padmalyig érő üveg-szekrényeiben valóban muzeális értékű emlékek változatos sokadalma festői rendezettségben: dedikáló sorokkal kisebb-nagyobb fejedelmi arcképek, gyönyörű szalagos-feliratos babérkoszoruk, drága ajándékok, köztük egy arany vezénylőpálca, Liszt Ferenc Rákóczi-átiratának eredeti kézírata kegyeletrámában, Liszt hajfürtje, zsebórája, Petőfié, Aranyra vonatkozó emléktárgyak különböző nyelvű kinyomatott dicsőítő költemények, nagynevű szellemi, politikai, társadalmi előkelőségek eredeti levelei, fényképek ma már történelmi patinával stb., stb.

— Liszt Ferenc számos gyönyörű levelét őrzöm. Majd annak idején a leányom talán közölte. Most: a lehető legnagyobb nyugalomban élek, de azért — zongorázom.

Leül a kitűnő zongora elé s eljátsza saját átíratában Schubert Erkönyg-jét, mely kétkézre is egyike a legnagyobb technikát igénylő kompozícióknak s így kétkézre talán csakis egy Zichy Géza képes eljátszani — még ma is. Majd egy bájos szerzeményét játszotta: *Szerelmi álom*. S aztán üde, fiatalos hévvel és briliáns technikával egy Strauss-keringőt varázsol elő a hangszerből, klasszikus művészettel: klasszikus hangverseny a Pálma-utcában...

Mennyibe kerül a bál?

(Vagyon női és férfi ruhákra.)

Az ideai bál szezon sok szépet rejt és főleg pompás estélyeket ígér. A bálak forró, parfümös levegője, az estélyi ruhás hölgyek, elegáns, frakkos urak pillanatra elének tűnnek. A néző csak az elegáns hölgyeket és urakat látja, de nem is sejti, hogy milyen hatalmas összeg kell ahhoz, hogy valaki kifogástalan eleganciával jelenjék meg egy táncmulatságon.

Nem érdektelen bepillantást vetni egy bálbakészülő hölgy naplójába, amelyben a kiadások vannak feljegyezve. Tehát: egy udivatu, rafolt selyem ruha, finom diszitással 5000 lei, egy pár selyem, vagy lakkcipő 800 lei, selyem harisnya 250 lei, belépő prémiummal 4000 lei, keztü 250 lei, összesen 10.300 lei. De ez még nem minden. Előre nem látható kiadások mindig előfordulnak. Sőt: egyik-másik hölgy százazretet érő fejdísz hord. Ennyibe kerül ma hoz závetőleges becslés szerint egy komplett estélyi ruha a hozzávalókkal együtt.

A férfiaknál másként áll a dolog. Sokkal többbe kerül egy estélyi toálett, mint a hölgyeknél. Az ijesztő számok beszélnék. Nem szólva arról, hogy egy divatférfinek, még ha szekrényében is függnek az estélyi ruhák, az új divat szeszélyéhez kell igazodnia. Amikor egy férfi elindul a bálba és a tükör előtt megegyeszer megnézi magát, a rajtlevő ruházati cikkek számokban így festenek: Frakk 8000 lei, cilinder 700 lei, egy pár écharpe 900 lei, egy pár keztü 250 lei, ing 350 lei, egy pár selyemharisnya 150 lei, nyakkendő 100 lei, felöltő a legujabb divat szerint 5000 lei; összesen 15.450 lei. Természetesen külön kiadások: belépő-jegy, kocs, büffé, borraivalók stb. jókora

Legszebb karácsonyi és újévi ajándék egy szép fénykép,

mely a legmodernebb kivitelben jutányos árért készült. **Stefán Kurticsán István** fényképészeti műtermében, az "Erzsébet" mozával szemben. Felvételeket esti órákban villanyfény mellett készí

Cassa de Pastrare Civile din Arad S. A.

Aradi Polgári Takarékpénztár R.-T.

Arader Bürgerliche Sparcassa A. G.

Bul. Reg. Maria (Andrássy-tér) 22. szám.

Sucursale: Fiókintézetek: Filialen: Alináskamarás, Aradszentmárton, Elek, Glogovaț, Lipova, Perjámos, Aradul-nou, Ujszentanna.

Capital social și rezerve: — Részvénytőke és tartalékok: — Actiuncapital und Reserven: 18.000.000 L. 6080

Villany-

vasaló-, forraló-, thermofor,
Tungsram és félwattos izzó-
lámpa és mindenféle szere-
lési anyag

olcsón kapható a

Societate Anonima de Elektricitate

Aradi Villamossági R.-T.

Calea Radnei-uti telepén.

Seidner Bernát és Fia

fatermelés és mézgyár

Központi iroda: Arad.

Str. Bucur (Eötvös-u.) 13.

6058

Telepek:

Savarsin, Vata de jos, Barzava.

INSTITUT DE CREDIT VICTORIA TAKARÉK ÉS HITELIN-
SI ECONOMII VICTORIA TEZET R.-T. ARAD.

Bulevardul Regale Ferdinand I (József főherceg-ut) 2. szám.

Saját tőkéi 20.000.000 Lei. Elfogad betéteket könyvecskére és folyószámlára a legelőnyösebb feltételek mellett. A banküzlethez tartozó minden ügyletet gyorsan és cölansan bonyolít le. 6082

összeget emésztetek fel. Ma tizezrekbe kerül egy bál: ugy a nőknek, mint a férfiaknak. Akinek pénze van hozzá, menjen bálba a legutolsó divat szerint öltözködve.

Szükséges a reklám.

(Hogy születnek a lap hirdetési oldalai?)

Hogy a kereskedőnek a reklámra mindenkor szüksége van, e kérdéssel való foglalkozást időszerűvé teszi az „Aradi Közlöny“ karácsonyi hirdetéseinak gyűjtése közben szerzett tapasztalataink. Tagadhatatlan, hogy sok kereskedő tisztában van azzal, hogy a hirdetésből csak haszna lehet, de viszont vannak számosan olyanok, akik nem érzik át a reklám szükségességét és csak később látják be, hogy üzletüknek minden körülmények közt elmaradhatatlan feltétele: a reklám. Allításunk igazolásul — a sok közül — néhány esetet sorolunk föl, amelyekből kitűnik, hogy a kereskedő éppen akkor, amikor egyáltalában nem tartja aktuálisnak, rájön, hogy hirdetni kell, mert csak az ügyesen összeállított reklám ad üzletének nagyobb lendületet.

Beállítunk egy főtéri iródivat kereskedőhöz:

— Az „Aradi Közlöny“-től jöttünk, a karácsonyi szám részére sziveskedjék egy hirdetést feladni.

— Nagyon sajnálom, nem adhatok, rosszul megy az üzlet.

— Éppen azért tessék hirdetni, hogy az üzlet fellendüljön. Fel kell hívni a közönség figyelmét az üzletre!

— Nincs rá fedezet.

— A hirdetésbe fektetett összeg kamatostul megtérül.

— Ezidőszerint nincs célja a hirdetésnek.

Már úgy látszik, hogy minden érvelés hiábavalónak bizonyul, amikor a hirdetés-gyűjtőnek újabb ötlete támad:

— De hiszen a konkurrens cég is hirdet — mondja.

— Ugy? Akkor én sem maradhatok el — és feladja a hirdetést.

A Str. Eminescu (Deák Ferenc-utcában) a női divat kereskedő így fogad:

— Tudom miért jön? Nem hirdethetek. Nincs árum.

— De karácsonyra lesz, mert mint jó kereskedőről feltételezem, hogy az ünnep hetében nem marad áru nélkül.

— Igaza van, de az áru még nincs itt, ráérek akkor hirdetni, ha megjött.

— Akkor már késő, mert a közönség máshová megy. A vevőkört biztosítani kell. Hirdetés után kell

felkérni, hogy szükséglete beszerzésével várjon, mert rövid időn belül, egy kedvező vétel folytán nagyobb mennyiségű, kiváló minőségű olcsó áru érkezik.

Ez hatott. A kereskedő itt hirtelen megváltozott:

— Igaza van, tényleg nem árt egy hirdetés.

A Str. Bratianu (Weitzer-utcában) meglátogattunk egy fűszerkereskedőt:

— Hirdetés ügyben jöttünk — mondottuk.

— Nekünk és cikkeinknek nem kell reklám — feleli.

— Hogy tetszik ezt érteni?

— Bevezetett üzlet vagyunk.

— Ezt elismerjük. De a reklám által az üzlet forgalmasabb és jövedelmezőbb lesz.

A kereskedő gondolkodik.

— Az indokolás helyénvaló, de nálunk így is nagy az élénkség.

— Ez igaz, de még nagyobb lesz, ha hirdet, mert így nem tudja a közönség, hogy mit kaphat az üzletben?

A kereskedő itt közbevág:

— Látja, mindjárt ezt kellett volna mondania. Tessék felvennie egy hirdetést, amelyben felsoroljuk a felicikketek

Letűnt időkből.

A népszínmű énekes lovagias ügye.

Tamásy József, a felejthetetlen népszínmű-énekes, Blaháné nem kisebb társa a dicsőségben, amelyen kitűnően forgatta a fokost a Gündör Sándor szerepében, éppolyan járatlan volt a lovagias bajlívásban.

Történt egyszer, hogy egy híres vívó — valami apróság miatt — párbajra hívta ki. A sértett fél (hírhedt krakéler!) kardot választott. A párbaj napján Tamásy segédei: Solymosy és Tihanyi színészek odavoltak az aggodalomtól. De Tamásy annál nyugodtabban pőfékelt kis Csikós Bandi-féle pipájából.

Megkezdődött a harc. Az ellenfél pompás kvartokat és terceket vágott s nagyszerűen védett és támadott ugyan egy pillanatban. Tamásy természetesen semmi ilyesmiről nem tudott, ahelyett marokra fogta a kezébe nyomott kardot s behunyván a szemét, amugy „Jokos-módjára“ kezdett vele vagdalkozni. Boldogtalan ellenfele hiába próbálta „kivédni“ az iszonyatos csapásokat, mert a rettenetes Tamásyval szemben nem használt semmiféle tudás és ügyesség. Végre is a Tamásy segédei voltak kénytelenek közbelépni, hogy a híres vívót megmentse a biztos összekaszaboltatástól. De meg is fogadta a híres vívó, hogy soha többé nem áll ki népszínműénekeskel.

Cserépkályhák,

szarhelydok átrakását, javítását legolcsóbban vállálja **Kovács István** kályhás, str. Barits (Rákóczi-utca) 29. szám. 6226

„Astra“ Prima Fabrica Romana de Vagoanesi Motoare S.A. Arad
„Astra“ Első Román Waggon és Motorgyár R.-T. Arad. :-: :-:

Gyártási ágak:

Vasuti személy-, teher- és különleges kocsik, szesz, kőolaj és melassétartánykocsik, ipari-, erdei- és gazdasági vasuti járművek.

Személy- és teherautomobilok, repülőgép-motorok, esztergapadok, stabil benzinmotorok.

Minden rendszerű gőzkazánok. Vas és fémöntvények.

WEISZBERGER SÁMUEL UTÓDA

ARAD, Andrászi-tér 5.

Szilva- és Törkölypálinka főzdek, Rum és

Likörgyár. — Szőlőbirtokos és

Bornagykereskedő

Alapított 1857.

Telefon 651.

Sürgőnycim: WEISZBERGER, ARAD.

**Zsák,
Zsineg,
Kötél,
Ponyva, kender,
len és jutagyártmányok**
szalmazsákok és függönyök készítése
Schönberger és Grünstein cégnél
Aradon, Bulevardul Regele Ferdinand (volt József főherceg-ut) 11. szám alatt.

Felhívás az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezte XX. (Huszadik) évtársulatába való belépésre.

AZ ARADI KERESKEDŐK TAKARÉK- ÉS HITELSZÖVETKEZETE huszadik évtársulatát nyitja meg. Mindazokat, akik rendszeres takarékoság által tőkét óhajtának gyűjteni, ezen tőkék rendszeres gyűmölcsötzetéséről akarnak gondoskodni és maguknak szükség esetén előnyös hitelt akarnak biztosítani: ez alkalommal is felhívjuk, lépjenek be a szövetkezet új évtársulatába.

Az évtársulatba bárki beléphet. A belépés heti törzsbetétek jegyzésével történik. A legkisebb törzsbetéte jegyzésénél öt éven át, hetenként egy lei fizetendő be, öt év elteltével a befizetett összeg (260 lei) az arra eső nyereség részesedéssel (amely a befizetett összeg 6%-ánál kevesebb nem lehet) együtt visszafizetetik. Mindenki tetszés szerinti összegű heti befizetés (Lei 5.—, 10.—, 20.—, 34.—, stb.) elvállalásával léphet be az öt évig tartó évtársulatba; aszerint, hogy ezalatt cca 1500.—, 3000.—, 6000.— 10.000, esetleg nagyobb összeget kíván magának megtakarítani.

A szövetkezet az évtársulatokba belépett egyéneknek hiteket folyósít, még pedig kezességi kölcsönöket, ingatlanokra bekebelezett kölcsönöket és értékpapirokkal vagy más kézizáloggal fedezett kölcsönöket. A szövetkezet eddigi évtársulataiban több mint huszonötezer, heti egy leies törzsbetéte jegyeztetett, amelyek egy évi befizetései az egy millió leit meghaladják.

A szövetkezet huszadik évtársulatába már most be lehet lépni, a szövetkezet hivatalában Bul. Regina Maria (Andrassy-tér) 5. sz. I-ső emelet, ahol a kívánt egyéb felvilágosításokat is megadják. A befizetések a XX. évtársulatba 1923. január 1-én kezdik meg. 6150

Az Aradi Kereskedők Takaré- és Hitelszövetkezte igazgatósága.

Miért nem írják a mai életet?

(Magyar írók nyilatkozata.)

— Az Aradi Közlöny budapesti tudósítójától. —

Világháború és forradalmak után új világ van alakulóban. — Csakugyan új-e? És ha az, hogyan, milyen szemmel nézi azt a mai ember? Elsősorban az író, minden társadalmi és emberi átalakulás legmegbízhatóbb szejzmográfja. Az író lelke, ez a csodálatosan érzékeny műszer, hogyan reagál a lelkek rengésére? — ez a kérdés nem minden érdekesség nélkül való. A magyar világ is nagy átalakulások hullámvéréseiben hanyódik. Mit lát ebből az író és mi érdekli őt ebből mint író? Új témák tárhatók-e számára ez a változó élet? Izgatja-e, érdekli-e annyira, hogy lázas képeit művészeté, irodalommal szűrje önmagán keresztül? Más szóval: *írásra ihleti-e a magyar író a mai világ*, csábítja-e arra, hogy vele foglalkozzék, embereinek lelkében kutatson s megvizsgálja mozgató erőit? Körülbelül ezeket a kérdéseket vetettük fel az újabb magyar irodalom néhány legkiválóbb képviselője előtt s érdekes válaszokat az alábbiakban adjuk:

Babits Mihály

a következőket mondotta:
A szellemi és fiangulati átalakulások jónéhány esztendővel szoktak következni a politikai átalakulások után. Nem írjuk a mai világot, nem mintia ez a mai világ kevésbé volna alkalmas arra. Hanem valahogy mi nem vagyunk alkalmasak. Az író valahogy gyermekkorának és első ifjúságának benyomásait írja egész életében; minden idegszállával abban a világban él, amelyet akkor látott maga körül. Új írógenerációnak kell felnőnie, hogy az új világ igazi rajzolókra találjon. De hisz ez az új világ sem oly lényegesen új, mint a külső látszat mutatná, az emberek nem alakulnak át oly gyorsan s abban, ami bennük legmélyebb; s az író éppen ezt rajzolja; — gyökérszállaikkal a múltban élnek, — nemcsak ő, hanem hősei is. Mire a világ felkileg és mélyen átalakul; meg fog teremni új irodalma is.

Hettai Jend

szellemes aperszúval válaszolt:
— Két évvel ezelőtt — mondom — egy újság azt kérdezte tőlem:
— Melyik korban szeretett volna élni?
Erre azt feleltem:

— Ma — ha lehetne.
Arra a kérdésre, hogy érdeklődöm-e a ma iránt, megint csak azt feleltem:
— Érdeklődnék, — ha megenyegdnék.

Krudy Gyula

válasza a következő volt:
— A mai idő hasonlatos egy kis vasuti állomáshoz, amelynek várótermében, hideg éjszaka, fáva, betegen, egymáshoz könyökölve az elkésett, hófúvásba fulladt vonatot várjuk. A vonat csak nem akar jönni. Miért írának hát erről a félig alva, félig álmodva, zsufoltan és lökdösve töltött időről? Majd ha messzi mennek a napok, a mostani naptárak megfakulnak, a jelen örömei és fájdalmi elhalványulnak, bizonyosan találok valamit én is ez évek hervadt virágai között, amelyet régi szerelemmel és áhítatosan a kezembe veszek, fölötte elgondolkozom, mint egy gyászjelentésen, amely valakinek, akit hajdanában szeretünk, az elmúlását mondja. Amint múltá válik a jelen — még a mellénygombjait is jobban megolvashatjuk, mint most, amikor szemközt állunk mohó, éhes horpaszaival.

Molnár Ferenc

Én is érdekes szempontból is megvilágítja a kérdést:
— Először — mondotta — azt hiszem, hogy az író, aki tulságo-

san benne él a ma eseményeiben, alig juthat tovább a naplónál. — Hiányzik ugyanis számára a távolság, ami az áttekintéshez szükséges. Ahogy a festők mondják: reculer, — visszalépni a késszülő képtől. E nélkül a distancevétel nélkül pedig szükségképpen egész sereg zsurnalisztikai elem kerül a munkájába.

— Másodszor: tulajdonképpen minden író, ha öntudatlanul is — a saját korát írja. Hiszen még a történelmi darabokban is, amelyek a régmúltat festik, ott él az író saját kora. Tehát a mai könyvekben is benn van a ma. Ezt azonban csak tíz-husz vagy száz év múlva fogják meglátni bennük, ha ugyan addig megállják az idő próbáját.

— Harmadszor: szindarabokban észrevehetőbb a mának jelentkezése. És pedig azért, mert a szindarabban, még a legkülönbben is, mindig van valami a — zsurnalizmusból. Abból a napi érdekességéből, amely legfeljebb egy emberöltőre szól.

Móricz Zsigmond

érdekes fölfogását az alábbiakban foglalta össze:

— Engem szinte sért, hogy olyan író, aki már a háború előtt is író volt: a máról, a pillanatnyi jelenről beszél. Mintia ez kibillenés volna abból a kozmikus életvonalból, amit az ember élete jelent. A világrendet a forradalom

Banca Marmorosch, Blank si Co. S. A.

Sucursala Arad.

Alapitoke és tartalékok Lei 802.000.000.—. Sürgönycim Blanchebanca Arad. — Telefon 241. — Központ Bucarestiben, fiókok és levelezők az ország minden városában. — Külföldi fiókok: New-Yorkban, Párisban, Wienben és Konstantinápolyban. — Teljesít mindennemű bankszerű megbizatást. 6066

Árusztály telefon 555.

Gabonaosztály telefon 863.

Cassa de Pastrare si Comerciul Soc. Anonima de pe Valea Crisului.

Körösvölgyi Takarékpénztár és Kereskedelmi Részvénytársaság

Főintézet: Ineu.

Központi iroda: ARAD

Bul. Regina Maria (Ándrássy-tér) 9 sz.

Intéruiban telefon 535. és 520.

Távirati cím: Körösvölgyi.

Fiókok: Sabis, Ciernel, Gurahonj, Buteni.

Alapitoke: 2.000.000 Lei.

6061

'INTERCONTINENTALE'

szállítmányozási és közlekedési r.-t.

Ezelőtt: **H O F F M A N N & V.**

ARADON, Bulv. Regele Ferdinand No. 21.
(József főherceg-ut)

Telefon szám: 854.

Nemzetközi szállítási vállalat.

Gyűjtő-forgalom: Magyarország, Ausztria, Csehszlovákia, Németországgal és viszont

Saját fuvarlevél-felülvizsgáló iroda. Szakszerű vámkezelés.

Minden nagyobb bel- és külföldi városban és fontosabb gőcpontoknál saját fiókok, melyek által a szállítások pontos és gyors lebonyolítását biztosítjuk.

Szállítást és elvámolást

illető ügyekről szakszerű felvilágosítással díjtalanul szolgálunk.

Ujból

megnyilt az olesó-
ságról jól ismert

Marosparti Aruház

Str. Bratianu (Weitzer J.-u.) 8. :- Női ingek, harisnyák és keztyük
feltűnő olcsón vásárolhatók. Mayer Henrik cégtulajdonos.

megváltoztatja, de a lelki életet csak belső forradalom változtathatja át. Ha ez megtörtént: jó. De a mai idők által újra teremtett világot csak a mai időkben embrióból kialakuló írók fogják megmutatni. És ezek az új írók valóban jönnek!

Rákosi Jenő

Igy nyilatkozott:

— Nagyon nehéz kérdés. Mint újságíró kell, hogy érdekeljen a mai élet és kénytelen is vagyok vele foglalkozni. Mint író nem érdekel, mert nagyon sivárnak találok. Anyagot és témát inkább a satirikusok és kétségbeesettek találnak. Én se satirikus, se kétségbeesett nem vagyok, javíthatatlan optimista vagyok és várom és lehetőleg siettetni iparkodom az időt, amely nyájasabb, vonzóbb és kecsesebb témákat fog az írónak kínálni.

Szomorú Dezső

a következőket mondotta:

— A mai helyzet csak úgy érlel engem, mint az összes eddigi helyzetek, amelyek az életben valaha voltak. Öröm nélkül és nagy remények nélkül. — Ami egyetemes fájdalom van ma a világban, az engem is sújt, minden kábulatom ellenére, amelyben némi vigaszt és kárpótlást találok. A módszerem ma is csak az, ami eddig volt: az a bizonyos álomvilág, amelyben néhány régi király és néhány felejthetetlen királynő tér vissza élém és némi melódiák-

ra inspirál. Azontul, hogy mi van a mai életben és mi nincs, mi hiányzik és mi nem, — voltaképpen nem is tudom. Én még élek a magam számára és egypár finom ember számára és ezzel beérem, minthogy másképp nem tehetek.

Ime: a csaknem egybehangzó válaszok sora s egyben a rejtély megfejtése: miért nem érzik a mai irodalom, a mai könyv mélyén a legaktuálisabb manák nyugtalansága, izgalma és remegése?

oooooooooooooooo

Valutások.

A valutakereskedők között mostanában nagy az izgalom és a nyugtalanság. Még nem tudják, hogy mi lesz velük, miből fognak megélni. Most is együtt ülnek, öten-hatvan a kővéházi törzsasztal körül és csodálkozva kérdeik az egyiktől, aki úgy áll ott, mintha mi sem történt volna:

— Te meg minek örülsz? Olyan jó kedved van?

— Csak nem busulok, ha nincs ró semmi okom...

— Nincs ró okod? Mihez fogsz kezdeni?

— Kiodóndorolok.

— Hová?

— Berlinbe.

— Berlinbe? Mondjuk már, hogy ott vagy... No és mit fogsz csinálni?...

— Ugyanazt — márkába...

A szépítés műhelye.

(Látogatás az aradi manicűr-szalókban.)

Nem emlékszem rá, hogy melyik költő hagyta ránk ezt a bölcsességet: „Az ember utazásával csak eget változtat, de egyéniséget nem.” Ugy tudom, valamelyik görög, vagy római író agyában született meg ez a mondás. Pedig sok mindenen, de elsősorban az emberen változtatnak a körülmények. Megmutatta ezt a háború. Szelid lelkű kettős könyvelőt vérszomjas tigrissé formált. Azok, akik egy légy halálán is sajnálkozni tudtak, hidegvérrel töltöttek az ágyut, a puskát, dobták a tömegpusztító bombát, nem törődve a haldoklók hörgésével, a vérrrel, amely fegyverük nyomán ömlött és embert öltet. Ki meri azt mondani, hogy az ember egyénisége nem változik? A háború elmúlt. A fixizetesse hivatalnokok, szolid kereskedők és azok, akiknek eddig fogalmuk sem volt az üzletről, mert nem is volt semmi érzékük hozzá, tözséreké, telhetetlen pénzharcosokká váltak: Nem változott-e meg az ember? Sok-sok példát tudnék felhozni, amely mind azt bizonyítaná, hogy sok minden megváltozott az utolsó tíz esztendőben és az ember is. Csak akkor van igaza a görög, vagy római bölcsnek, ha igaz az, hogy az ember lelke mélyén gonoszság szunnyad és csak alkalmat vár, hogy felszínre kerüljön.

Van egy azonban, amin nem tud-

nak a körülmények változtatni. Van valami, ami mindig megvolt és örökké meg fog maradni és ez: az asszonyok tetszeni vágyása. Az asszonyok dolgoznak, pénzt akarnak keresni, küzdenek a megélhetésért. Ez elvitathatalan. De mindez csak mellékes foglalkozásuk, még akkor is, ha dolgoznak napkeltétől, napnyugtáig, még akkor is, ha éjszakán át görnyednek a munka felett. Amitánánk magunkat, ha azt hinnénk ma ez a legfontosabb náluk. Semmi sem fontos, csak az, hogy tessenek a férfiaknak. És igazuk van.

Az asszony, bárhol el van foglaltva, mindig szakít magának annyi időt — egy félórát, néhány percet, amelyet arra szentel, hogy a kozmetika raffinált fegyvereivel ékesítse magát.

— Barna vagyok — mondja a nő. De a férjem, a vőlegényem, vagy a barátom a szőkét, vagy a vöröset szereti. — És a barna haj lassanként elhagyja a színét, mind világosabb lesz, végre elnyeri azt az árnyalatot, amely Neki tetszik.

— Hosszu a hajam, neki a rövid tetszik. — És a hosszú haj rövid lesz. Ha rövid a hajad, told meg egy copfjal, ha ő úgy szereti. És az asszony gondolkodás nélkül megtoldja.

Ha van valaki, aki ezeket nem hiszi, (nem hiszem, hogy egy is akadna) jöjjön el velem az aradi kozmetikusokhoz.

A szépen berendezett helyiségben serényen folyik a munka. Haj-

Sárber Lajos
fűszer,
gyarmatáru
és festék kereskedő
ARAD. 6056

Virág Kálmán
építőmester
ARAD, Bul. Carol I. 59. sz.
tervezéseket, építkezéseket, átalakításokat és javításokat méltányos árak mellett vállalja. 6107

BELA KELLNER
Expeditoarea coletelor si scrisorilor poste romane
ARAD, Bul. Regele Ferdinand I. No. 13.
Expeditoarea motorului electric din Podgoria
TELEFON 633.

Ring István kádár-
mester
ARAD, Calea Saguna 136.
(Varjassy Lajos-u.) elvállal minden e szakmába vágó munkálatokat. — Ugyanott kisebb hordók állandóan raktáron. 6064

Saját készítményű vasbutorok
rész (nagy) ágyak, összecusukható ágyak csinos kivitelű gyermekágyak mindenféle mosdók, ruhafogások, sodronybetétek, fa- vagy vasrámával, kórház és internátus berendezések jó és erős kivitelben, a legjutányosabb árakon. — Képes árjegyzék kívánatra. 6056
Fleischer Testvérek
vasbutorgyára
Strada Russu Strianu (Aulich L.-utca) 14.

MEGVÉTELRE AJÁNLOK.
Modern bérházakat a város központján 3—5 szobás lakásokkal. Magánházakat 3—5 szobás lakásokkal. Üzletházakat, vidéki házakat üzletekkel, vendéglőket, fűszerüzleteket, gyáralapításra vagy bármilyen iparvállalatra alkalmas helyiséget a város központján berendezéssel.
Díjtalan felvilágosítással szolgál:
Haász-Iroda
Str. Romanului (Zrinyi-u. 6. sz.)

Cormick
motoreke
40/45 HP. közzeltem
Kovács Soma és Társánál
ARAD. 6106

Weisz si Benjámín
Depozit de maruntisuri, Arad.
Zsemper-
pamutok
mindenféle
színből
érhetőek!
6185

Hirdessen!
A lapoknál szokásos díjtételek mellett úgy az
„Aradi Közlöny”
mint Nagyrománia bármely lapja részére
hirdetéseket
felvesz, szakszertően, ötletesen szöveges és tervez, továbbá
... .. eladó
házakat és ingatlanokat
előnyösen közvetít:
Wallinger István
hirdető és adásvételt közvetítő irodája ARAD, Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 10. ahol eladó ingatlanok előjegyzése állandóan elfogadatik.
Eladó ingatlanokról felvilágosítás minden vételkényszer nélkül kapható.

Csak 10 lei!
A karácsonyi ünnepek alatt, 25—26-án mindkét napon olcsó fényképezés lesz. 12 drb. villanyfényképet bárkinek csak 10 leiert készít a **Modern Villanyfényképezés**, str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 7. sz. 6225

Schäffer & Cristea
elsőrangú uri szabóéaga
Arad, Bul. Regina Maria
(Bing-ház.)
Legelegánsabb szabás!
Szolid kiszolgálás!
Angol szövetek!
6231

Knapp Sándor
kelmefestő és vegytisztító Arad.
Strada Bratianu si Strada Josef Vulcan (Weitzer János- és Kazinczy-utca) sarok.)
Gyár: Str. Episcopul Radu (Magyar-utca) 26. sz.
Elvállal minden e szakmába vágó kelmefestést, ruhatisztítást vegyileg, száraza uton. 6181

Utleveleket 45

FRIEDMANN IMRE aradi Elvált árba

mosás és festés, fésülés, manikűrözés és ondolás. Finom parfüm-illat összevegyül a hajmosószer édeskés szagával. A sarkokban és a karkatokban elhelyezett porcellán koponyákon különféle színű copfok lengenek. Az asszonyok egyrésze kényelmetlen pózban, hátrahajtott fejfel türi, hogy a kisasszony hatalmas bontófésűvel cibálja a dus hajfonatokat. Egy hölgynek most bontják le a szőke hajkoronáját. És (bocsánat az indiszkrétiómért) amikor a kisasszony lebontotta — a hajkorona a kezében maradt. Egy másiknak a szép, hosszú, fekete haját nyirja le a kegyetlen olló. Az asszony beszél:

— Nem divat a hosszú haj. Lenyiratom. Mit ad érte?

Hosszabb tárgyalás fejlődik ki az eladó és a vásárló között. A vásárló kissé kopottnak találja a haját. Aztán nem divat a hosszú haj. És a kidolgozás által sokat veszít a súlyából. Végre megalkusznak. A copf nyolcvan leírt kelt el. A munka folyik. Itt szökere festenek egy barnát, ott barnára egy szőkét. Egy hölgy felszisszen. A manikűrös kisasszony belevágott az ujjába.

— Nem baj. Fő, hogy szép fényes legyen és jól vágja le.

Keressünk fel egy másikat. Itt fősúlyt a copfok vételére és eladására helyeznek.

— Sajnos — mondotta a mester — ma már nem olyan keresett cikk a copf, mint ezelőtt volt. Sokkal többet hoznak eladni, mint amennyit vásárolnak. Persze rövid haj a divat. Azok az asszonyok, akiknek pénz kell és van hajuk, szívesen veszik ezt a divatot. Szerencsére biztos tudomásom van róla, hogy a hosszú haj ismét divatba jön.

— De mi lesz akkor a rövid hajakkal, akik eladták a copfukat?

— Ez nem okoz gondot. Tessék idényezni. — És kinyitott egy szekrényt, amely telve volt mindenféle színű hajfonattal. Az asszonyokon nem fog ki a divat — folytatta. — Itt vannak a pótlékok. Kapósak lesznek. Csak győzzek eleget vásárolni.

— Sokat hoznak eladni?

— De mennyit. De kevés közöttük az alkalmas. A nők tönkre tesszik a hajukat az örökös sütéssel és ondolással. A forró vastól a haj megszárad és törik. Az ilyen haját nem lehet feldolgozni, vagy ha még is sikerül, felét el kell dobni. A hajfonatok ára színük szerint változik. Legdrágább az aranszőke, mert ritka. Azután jön a vörös. Legkevesebbet ér a barna haj, mert igen gyakori.

A tisztelt kételkedő, akit végig kísértünk a szépség vásárlásának bosszorkánykonyháján — most már bizonyára kezd hinni. Talán ha most is kételkedik, látogassa végig az aradi asszonyokat és nézze meg őket a tükör előtt. (p. g.)

le
z
S
h
E
K
te
b
n
a
r
i
r
d
n
le
e
s
h
n
?

Az ideai bálak.

(Szilveszter-est a Fehér Keresztben. — A román nőegyletek mulatságai.)

A bálai szezon kelles közepén élünk. A közönség élénk érdeklődéssel tekint a rendezendő estélyek felé, mert valahogyan mindnyájunk lelkében él a régi, jó békevilágbeli estélyek emléke, amikor még a szolid, egyszerű táncokat ropták az emberek. A régi bálakról egy csomó romantikus történet kering. A mai fényes estélyekről a legfrissebb aktualitások között emlékeznek meg a boldog aradiak. A bálak egymást követik és alig várják az újabb táncmulatságokat. Nem érdektelen megtudni, hogy az ideai farsang alkalmával milyen estélyek lesznek Aradon?

Az aradi Fehér Kereszt Gyermekvédő Egyesület elnöknője Lacza Endréné a következőket mondotta:

— December hó 31-én a Fehér Keresztben Szilveszter-estélyt rendezünk. Nem tulsz, ha azt állítom, hogy ilyen fényes és impozáns estélyen régóta volt része az aradi közönségnek. Teljesen ujszerű és a maga nemében páratlan lesz ez az estély, amelyen Arad előkelősége teljes számban jelen lesz. Művészi nivóju program szórakoztatja a közönséget. Lesz roulette, buffet, cukrászda. Az asztaloknál a legfinomabb enni- és innivalókat szolgálják fel a város uritársaságának ismert hölgyei. Éjjelkor jelmezes szilveszteri felvonulás fokozza a hangulatot. Egyszóval pazar fényel ünnepeljük meg idén az év utolsó napját egy Szilveszter-estély keretében. Eredetileg azonban úgy terveztük, hogy a színházban tartunk előadást, végül

k. Gyűjtőhelyek: Weinberger eipőüzlet, főtér és id nagykereskedése Str. Măraşesti (Kossuth-utca.)

5sz Str. Moise Nicoara (Petőfi-utca) 1. sz. Új munkálatokat a legmodernebb kivitelben és a legolcsóbb árban. — Ugyanott egy jéházból való fiu tanulónak felvételtik. 5877

abban állapotunk meg, hogy a Fehér Keresztben zajlik le a mulatag. Nem volt szándékomban megmiliteni, de hadd tudja meg a közönség ezt a meglepetést is. A Szilveszter-estélyről filmfelvétel készül, amit egy később megtartandó matinéen mutatnak be.

Munkatársunk felkereste az Izraelita Jótékony Nőegylet fővédasszonyát, Tenger Józsefnét, aki a legnagyobb sajnálattal közölte velünk, hogy az idén semmiféle mulatságot nem rendeznek, mert a jótékonycélu gyűjtések nem jártak kellő eredményel.

Az aradi román nőegyletek az idén is rendeznek impozáns táncestélyeket, álarcosbálakat és irodalmi életánokat. Ezek az irodalmi délanok igen előnyösen váltak be és ért gyakrabban rendezik. Kétséglen, hogy az ideai szezonban még a bálban lesz része az aradiaknak, mert az a néhány nőegylet, amely arad városában működik, kidolgoz száz újabb tervet és ezekkel meglepi az aradi közönséget. Tény az, hogy aki mulatni vágyik, az idén is elszórakozik, mert kilátásban van néhány bál, részben a román, részben a magyar nőegyletek rendezésében.

XXXXXXXXXXXX

Hamisjátékosok.

Van Aradon egy kis kávéház, ahol kétes egzisztenciák szoktak kártyázni. Akad köztük bőven sipista is. Ebben a kávéházban kártyázás közben hol az egyik, hol a másik játékos szokott felugrani, következetesen mindig ezzel a felkiáltással:

— Játsszék vele a római pápa!

Egy csöndes szemlélő, amikor már istentudja hányadszor hallotta emlegetni a római pápát, kíváncsian megkérdezte az egyik játékostól:

— Miért mondják maguk folyton egymásnak: „játsszék veled a római pápa!” Ez csak nem olyan rossz kívánság?

— Dehogyan nem! A mi társaságunkban a lehető legrosszabb!

— Miért?

— Mert a római pápa — csalhatatlan!

Minden nő

használgon

SERAIL CREMET

ha azt akarja, hogy szép és tiszta arca legyen. Kapható nappali és éjjeli használatra: 12171

a ROZSNYAI gyógytárban Arad.

FIGYELEM!
94 kat. hold tanyás birtok. Kiszájtítás alól mentes, vetéssel együtt 4500 leírt kat. holdankén, öregség miatt sürgősen eladó, azonnal átvehető. Ménesen 4½ kat. hold szőlő koltával és teljes felszereléssel. Pankotán 8½ kat. hold szőlő koltával és teljes felszereléssel eladó.
Díjtalan felvilágosítással szolgál:
HAÁSZ-IRODA
Str. Romanului (Zrinyi-u.) 6. sz.

Konyhaberendezések szép kivitelben, mindennemű butorok dus választékban raktáron. Üzletberendezések jutányosan eszközöztetnek: **Czirkal**, Arad, Bul. Regele Ferdinand I. No. 7. (Boros Béni-tér.) Telefon 584.

A tóti és farsangi időnyre bel- és külföldi szövtakból a legolcsóbban

6191

uri öltönyök

Készülnek szolid árak mellett

Kádár István

uri szabó üzletében Arad, strada Alexandri (Salacz-utca) 3.

FIGYELEM!
Ha házat, földbirtokot, szőlőt, üzletet, vendéglőt, malmot vagy bármilyen ingó tárgyat venni vagy eladni akar, keresse fel az évek óta fennálló
HAÁSZ ALBERT IRODAJÁT, Str. Romanului (Zrinyi-u. 6. sz. alatt.) Eladó ingatlanok és ingók előjegyzése díjtalan. 11774
Nagy vevőkör, díjtalan felvilágosítás!

Regele de cafea (Kávékirály)

a legolcsóbb bevásárlási forrás!

12928

Villanyberendezést elvállal egy helyben mint vidéken **NÁVRÁDY** Arad, Strada Metianu (Forray-u.) Nagy raktár csillárokból és szerelési anyagokban. Vulcán: Strada Gara (Vasut-utca)

„IMPERIAL” likőr, cognac és rum a vezető márka.

Lesz-e eröm ?!

Egy Bánat jött egyszer fájón valahonnan.

S szivemben elsápadt egy rózsá. Szász virrasztások siraíják azóta.

Vérpiros rózsá volt, izzó, forró tűzzel.

Dusan pompázott benne a remény és a hit.

De jött a Bánat és mindent elvitt.

Ezer apró öröm volt mindenik szirma,

Kábitó-muzsikás, szines kacagások. Aztán elsápadt mind... és maradt az átok.

Azóta halkabb az Élet lüktetése és egyre hervadtabb szivemben a rózsá.

Minden, minden az elmúlást hozza.

Vajon, ha lehull az utolsó szírom, Lesz-e eröm akkor imádkozni csöndbe?

Vagy elnémulok én is mindörökké...

Gyarmati Ferenc.

„Röpiratot lehetne írni Magyarország problémáiról.”

(Ezt mondja Berzeviczy Albert, a magyar Tudományos Akadémia elnöke.)

— Az „Aradi Közlöny eredeti tudósítása. —

Bécsi szerkesztőnk, Szemere Pál a karácsonyi ünnepek küszöbén Berzeviczy Alberthez, a magyar Tudományos Akadémia elnökéhez fordult és megkérte őt, hogy fejtse ki véleményét Magyarország belső és külső politikájáról, illetőleg az ezekkel kapcsolatos problémáiról. Berzeviczy Albert a magyar politikai életben az összeomlás óta nem vesz aktív részt és csak külföldi kongresszusokon emeli fel olykor-olykor szavát a magyarság érdekében. A pártpolitikától azonban óvatosan távol tartja magát. Bécsi szerkesztőségünk feltett kérdéseivel szemben is csak a következő válaszra szorítkozott:

— Ha a velem közölt kérdésekre válaszolni akarnék, akkor röpiratot, nem pedig „nyilatkozatokat” kellene írni. A magyar problémákat nem lehet újságnnyilatkozatokban elintézni.

Jó és olcsó férf-,
női és gyermek-
cipők raktáron kaphatók
CZERNÓCZKI
cipőgyárban, strada Marasesti
(Kossuth-u.) 3. 6257

**Assael
Jakab
fia
gépgyára**

Arad,
Calea Radnei 23.

6282

Kereskedők figyelmébe!

Fűszer, festék, gyarmatárú és cukorka
: : árukban a legolcsóbb forrás : :

DARVAS VILMOS

nagykereskedése

ARAD, Str. Horia (Széchenyi-u.) 1.

Schenker & Co.

Csanádi-palota. Telefon 54—687.

Nemzetközi
szállítási,
elvámolási
és beraktározási
vállalat.

Fiókok a világ minden nagyobb városában.

12602

Gottlieb Adolf és Fia cég
nyersbőr nagykereskedése
Arad, str. Corabiei (Hajó-u.) 1.

6287

Prima Cassa de Pastrare din Arad
Aradi Első Takarékpénztár Aradon.

Alapítva: 1840. Részvénytőke és tartalékok Lei 25.000.000.—
Sürgőnyoim: PRIMUS Arad. Telefonszámok: 338, 852 és 888.

Ujrománia legrégebb pénzügyintézet, Erdély és Bánát minden piacán a legjobb üszeköttetésekkel rendelkezik. A bankszakmába vágó mindennemű megbízás teljesítését a legelőnyösebb feltételek mellett vállalja. 6065

Cipőket legolcsóbban vásárolhat **Apponyi Testvérek**nél, Bul. Rege. Ferdinand 7.

Olajok:

Növényi olajok étkezési és ipari célra
Asványolajok kenési célokra
Hengerolaj
Olajpogácsa
Ablaktapasz (Kitt)
Padló olaj
Leolajkenő
Tovottó-szisz
Kocsikendőcs

6831
kapható
Industria de Ulei din
Arad S. P. A.
Aradi Olajipar R. T.

Fabrica de Celuloza
(Papirgyár) 6834

ERTESITES.
Értesítjük igen tisztelt vevőinket és a nagyérdemű közönséget, hogy „Az Aradi Vendéglősök Szikviz- és Syphonfej-gyára Részvénytársaság” felszámolása folytán a tulajdonát képező gyárat megvettük és azt nevére törvényszékiel is bejegyeztettük. Amidőn ezen körülményt szíves tudomására hozzuk a nagyérdemű közönségnek, kérjük, hogy elődünk iránti bizalmát és jóindulatú pártfogását velünk szemben továbbra is fenntartani sziveskedjenek.
Első Aradi Szikvizgyár
Földesi és Társai.

Pipere-cikkek
Illatszerek és mindennemű drogua-különlegességek legolcsóbb beszerzési forrás
Szabó György
drogériája Arad,
(Fischer Eliz-palota.)

80%-os megtakarítás fűtésünknel.
fűrészparral fűlő kályhát mindenki megtekintheti:
KREBS és MOSKOVITZ cég üzlethelyiségében, Strada Gen. Grigorescu (Tabajdy Károly-utca). 6821

Wolfner-talpak

Vidéki kereskedők figyelmébe!

Schön & Messer
norinbergi és rövidáru angró üzlete Arad,
Strada Banatului (Asztalos Sándor-utca)
a zsidótemplom épületben
6824

GYÜJTOKOCSIKAT

indít felelősség mellett biztosítással minden héten
Aradról =
Budapest
Wien
Berlin
Prága
Trieszt
Hamburg

és kap vissz-szállítmányokat minden relációban.
Nemzetközi szállítmányozások. — Transitálás. — Szakszerű elvámolás. — Beraktározás. — Biztosítás. — Butorszállítás. — Fuvarlevél felülvizsgálat.

Felvilágosításokkal mindenkor készséggel és díjmentesen szolgál

Mauritio RUBINSTEIN Mór
Arad, Minorita-palota
az Angol-Magyar Száll. R.-t. (ezelőtt Ullmann & Selligmann) Budapest, Wien aradi képviselője.

Báró

Nopcsa Elekné
uradalmi sörfőzőháza
Aradul-nou (Ujarad)

Gyártja a legizletesebb és leg-erősebb foktartalmu világos és barna söröket, melyek a békebelli minőséget is túlhaladják.
Ezen sörök gyógyhatással bírnak és mint ilyenek, mindenféle egészségügyi italt pótolnak. 12006

Cornelius Hey!, Decaria és Wolfner bokszok amerikai chevreaux és bagaria különlegességek, vikszos-, blank-, zsiros-bőrök és a többi cikkek, ugy külföldi mint belöldi gyártmányban, dus választékban, a legolcsóbb árak mellett kaphatók.

Legolcsóbban vásárolhat karacsonyra 5948
brilliáns, gyémánt és arany-ékszer
WALDMANN-nál
Plata Avram Ianou (Szabadság-tér) 14. sz.

Saját termésű
Kiváló minőségű
ménési hegyiborok
(egyalóra 6 rizing és asztali) palackonként, esetleg nagyobb mennyiségben Str. Tudor Vladimirescu (Dobó-utca) 4., földszint. 6252

Mit vásárol gyermekének ujévre?
Könyvet!
Miért?
Mert:
a könyv tanít
a könyv nevel
a könyv mulattat
a könyv szórakoztat
és
mert a könyv a legolcsóbb ajándék!
Oláh Sándor és Társa
Könyvkereskedés Arad, Minorita-palota.

Tisztelettel értesitem a nagyérdemű közönséget, hogy szörmeáru- és szücsüzletem a jövőre is Bul. Regina Maria (Andrássy-tér) 3-ik számú Neuman-házban marad, melyet a tulajdonosok teljesen újra renoválják. A téli öltönyök gondozását a jövőben is felelősség terhe mellett elvállalom. Amennyiben minden egyes darabot tűz ellen is biztosítok. Üzletemben a legszebb szörmeáruk nagy választékban kaphatók Minden szörmeáru javítását pontosan eszközölöm. Madarak és állatok kitömését elfogadom. A t. közönség szíves pártfogását az ujévben is tisztelettel kérem.

Joanovits Antal
szücs és szörmeáru cég.

Jó irással rendelkező, megbízható
pénztárnoknőt
keresünk azonnali belépésre aradi faterlepünkhöz. — Irásbeli ajánlatok:
Seidner Bernát és Fia
Arad, Strada Bucur (Eötvös-utca) 13. személyesen terjesztendők be. 6328

Veszek régi hamis fogakat és egész fogsorokat
Kun ékszerész.

A Minoriták pincéjében közvetlenül a hordóból 6244
6 Leiért kiváló karos kapható a karacsonyi ünnepekre és ujévre. Kímérés december 22-étől az 6328-as hétköznapokon a délutáni órákban.

börkereskedésében Aradon, Str. Banatului (Asztalos S.-u.) 2-3. Fióküzletek: Aradul-nou (Ujaradon) és Santana (Uiszentanna).

Fratii Steiner

Nagy szállítvány halászati Németországból u. m.

angolna és lazac

melyek nagyban és kicsinyben kaphatók

Dürr Gusztáv

királyi udv. szállítónál. 6804

SZIRMAI adóvetői és hirdető irodája, Arad Str. Trib. Axente

(Damjanich-u.) 14., alánlla a következőket:

Belvárosi szép emeletes ház nagy bor-pincével. 3 szoba, előszobás lakással, kerttel.

Modern emeletes ház, földszinten 4 szoba, emeleten 3 szoba, terraszos lakás, cselédlakás, külön épületben garázs, istálló, kocsiszin, sertésöl, kert az egész ház elfoglalható olcsón!

HÁZ lakással, házmester és vincellériakással, hozzá 2 kat. hold szőlő prés-ház, bor-pince, boltgárkertészet, 4300 □-öl parcellázásra alkalmas, azonnal átvehető Aradon.

MAGÁNHAZ 4 szoba, fürdőszoba, nagy pince, ló- és tehén-istálló, nagy kert szőlő és boltgárkertészet, gazdasági udvarral, azonnal elfoglalható.

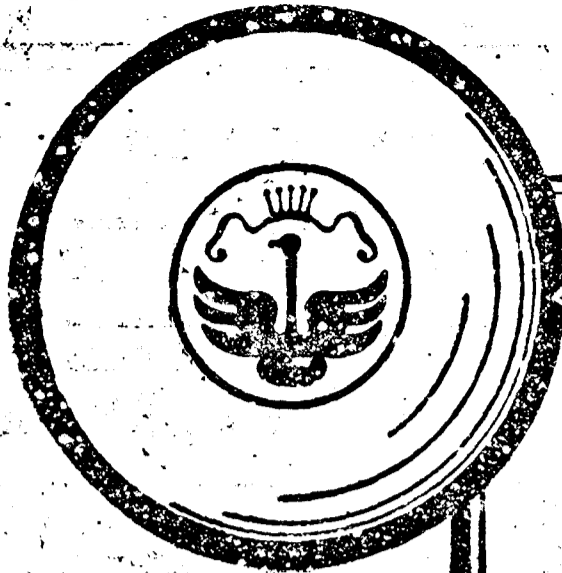
MAGÁNHAZ, 5 szoba, nagy kert, nagy pince elfoglalható.

SAROKHÁZ fűszerüzlettel, vendéglővel, háromszobás lakással, kerttel.

Gyönyörű borbáz átvehető két kétszobás lakással, kertes udvarral száz-harmincezer Let.

VENDÉGLŐ, kitűnő régi saroküzlet 2 szobás lakással azonnal átvehető. Fűszerüzletet italmérésrel, kisebb-nagyobb szőlők stb.

Siessen náunk előjegyztetni általánál és kötelezettség nélkül olcsó házat, birtokát, szőlőjét, üzletét, zongoráját, szőnyegét! A siker biztos!

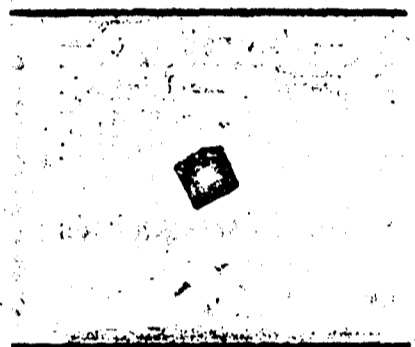
ELIDA

pipekeszappan azoknak, kik a minőségre sokat tartanak.

Czeiler és Szathmáry

asztalosáru gyára

ARAD, Strada Teodor Clouza No. 7. (Pillienberg-utca)

Ajánlja mindennemű épület-és bútort asztalos munkáit.

Fornérgyár és Keményfatermelő Részvénytársaság bizományi raktára Arad

Plaza Plevnei (Arpád-tér) 2. Legolcsóbb és legjobb fornérbeszerzési forrás.

Vásárol állandóan: Jávor, hárs, kőris, cseresznye, gyertyán és diófarönköket.

Cassa de Pastrare Genarala din Arad S. p. A. Aradi Általános Takarékpénztár Részv.- Társ.

Arad, Bulew. Regina Mária (Andrássy-tér) 5. sz. l. em. (Saját házában.)

Alapitőke 6.000.000 lei.

Elfogad betéteket legelőnyösebb kamatoztatásra — Lebonyolít hitel-műveleteket. — Átutalásokat teljesít a legpontosabban a belföldi piacokra. — Külföldi kifizetéseket a legjobb napi árfolyamon vesz, elad és azokat gyorsan átutalja. 6083

Életét és vagyonát

= biztosítsa =

„GAZDÁK”

Biztosító Intézet R.-T.-nál.

Kartellen kívül álló olcsó díjtételek. Modern követelményfeltételek a biztosítás minden ágazatában.

Megkezdődött a nagy karácsonyi vásár Vándor divatruházában, Str. Metianu (Forray-utca) 1000 méter különféle maradékok nagy árkedvezménnel lesznek kiárusítva

Weinberger Ferenc ékszerész, Arad, Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér) 20. Oriási raktár alpacca díszműárakban. Nagy karácsonyi occasio mindenemű ékszerekben. Olcsó árak! Pontos kiszolgálás! 5946

Elsőrendű rózsa és fehérburgonya

minden mennyiségben, legolcsóbban kapható **Spitzernél** str. Cseretásilor (Szt. Pál-utca) 8. I. em. 6326

ARAD legnagyobb KEFE- és KOSAR-ÁRUHAZA
Oriási áruközlet. Legjutányosabb árak. Nádszékfona.

Krebs si Moskovitz volt VAKOK boltja. Arad, 12841 Str. Gsa. Grigorescu (Tabajdy-a.) Roma-tér

FELTER TERÉZ
kosmetikai készlete ARAD, 12971 Strada Metianu (Forray-u.) 4.
Hajszálak végleges eltávolítása, arcápolás. Hölgyfürdőt, hajfészt, manikűr.

Salon köszönet, aprított tűzifát, faszenet és kokszt házhoz szállít: 1911 **KNEFFEL** szénüzlete
Bulv. Reg. Ferdinand (Borea B.-tér) 2.

Karácsonyi vásár!
Szővetek, vásznak, flanellek, barokettek legolcsóbban szereshetők be **Székelly Mihály**
égnél 6012 Piata Avram Janou (vult Szabadság-tér) 29 szám.
Maradékok milyen leszállított árakban.

Kálmán Jenő
(Cégtulajdonosok: Kálmán és Kormos)
áruügynökség és bizományi üzlet.
Elvállalnak 12389 bel- és külföldi elsőrendű képviseletet bármely szakmából.
ARAD, Str. Constetorulul (Batthányi-u) 32

AZ IGAZI UTAT!
Fr. H. Soltan, betétkészítés Hamburg & Postnik 12321
Közlekedési megkönnyítést
Készít
Dr. Földes és Hebe Margitornó gyára Budapest, I. Bertalan-utca 28. Arad-Uj-Mecseke. 12091

Hölgyeknek mindennapi használatra. Uraknak borotválkozás utánra ajánljuk a **HELACITOT**
Izzadó fényes szíros arc, egyszerű lemosásra csodás szép lesz, mintha valami lehelet finomságu harmattal volna bevonva. (Miteserek) akik pár nap alatt elmúlnak. — Legártalmatlanabb araszépitő. — Készíti
Dr. Földes és Hebe Margitornó gyára Budapest, I. Bertalan-utca 28. Arad-Uj-Mecseke. 12091

CSÁKY órás, ékszerész és vésnök
elsőrangú, saját órás és vésnöki műterme Aradon, a városházával szembeni épületben, str. Horia (Széchenyi-u.) 1. Pontosan szabályozott zsebórák, fali, inga, ébresztő- és irodai órák nagy raktára. — Arany, ezüst órák, vésnöki cikkek a legolcsóbb áron. Legmagasabb áron vesz aranyat és ezüstöt.

JEANETTA MOHR
fog. fogtechnikusné. Arad, Luther-tér 1. Rendel. 8-12, 2-7-ig. Minden csőtörtésben szegényeknek ingyen fogszűrés. 12941

Aradi Hitelbank és Takarékpénztár RT.
Arad, Strada Alexandri (Salacz-utca) 6. 5088
Elfogad betéteket magas kamatozással. Arany és ékszertárgyakra zálogkölosont nyujt.

"NATIONAL"
biztosító társaság, Bucuresti
Alapított 1882. Alapított 1882.
Betizetett alaptőke 10 millió lei.
Tartalékalapok 65 millión felel.
Biztosítási ágak:
Életbiztosítások. Tűzkár. Jég. Baleset. Vasúti szállítmányok. Betöréses lopás stb.
Vezérügynökség:
Szücs Pál Arad, Bulevardul Carol I. (Erzsébet-körut) 37. SZ. Telefon: 613. 12802

Cassa Centrala de Pastrare din Arad
Aradi Központi Takarékpénztár
Bulv. Regina Maria (Andrássy-tér) 17. Saját-ház, Alaptőke 3,000.000 Lei. 6111
Takarékbetétek a legelőnyösebben kamatoztatnak.

Viseljen sok előnyös m i a f i **PALMA**
kaucsuk cipő-sarkot és cipő-talpat
12861

UHU
KÁVÉPÖTLÉK ELŐNYEI
14 SZÁZAN TÁPERŐ

PFAFF balkaru olpész- és alma tűző, valamint családi 12915
varró-gépek
kizárólag: **Hammer Vilmosnál**
P. Avram Janou (Szabadság-t.) 5-6 kaphatók

FEDOL
CREME DE GHETE
"FEDOL"
TERPENTINES CZIPÓCRÉM
MINDENÜTT KAPHATÓ.

Németh Sándor és Társa saját gyártmánya csokoláde, bonbon és dessert áru gyári lerakatát tekintse meg. ARAD, baró Bohus-palota, Apollo mozi mellett.

Figyelem a címre! Megérkeztek a híres Gritzner varrógépek olosk 6s jök, melyekért 8 évet jótállók. **Hammer Zsigmond** Bulev. Regele Ferdinand No. 2.

Legszébb karácsonyi és újévi ajándékok nagy választéka VAS-drogeriában. Illatezerek, manikűr-készletek, szappanok és egyéb pipare-cikkak pontos kiszolgálás mellett kaphatók

Zseb-Fali-Wecker-**ÓRÁK** Tört aranyat leg-nagyeobb napi áron vesszünk.

Ekszerek, dísz tárgyak legizlésebbek, legolcsóbbak

Grallert J. és Fiánál
ARAD. 4771

Friss és kellemes ízű
Csukamájolaj
most érkezett, ára egy nagy üvegek 30 Lei. 12061

Orvos urak figyelmébe!
Neosalvarsan nagyobb mennyiségben
Scharlachserum
a Sächsische Serumwerke összes készítményei. Kaphatók:
Hajós gyógytárban
Aradon, Bulev. Regina Maria 22.

Ünnepi borszükségletét
a Török-féle Str. Cosbue (Wesselényi) Nr. 3. piacszékhelyen szeresheti be legelőnyösebben a hol már **6 L-től** kapható tisztán kezelt bogyóval **bor**
Ugyanosa fajborok, vörös bor, rác ürmös (6ues) is kapható. 6312

Előkelő aradi pénzüintézet
a devizaküldetésben járatos perfekt német **levelezőt keres.**
Cím a kiadóhivatalban. 6249

Ha szép és jó **tűzifát**
akar vásárolni, akkor forduljon 12801
Lennardt Hermann és Társa
céghöz Arad, Calea Saguna (Varjassy L.-u.) 68-70. sz. alá, ahol gyors, szolid és pontos kiszolgálás van. Telefon 7-14.

Perfekte Bureaunkraft
der Sprachen deutsch, ungarisch, rumänisch mächtig, sucht Stelle. — Chiffre „Selbständig“ in Wallingerschen Anzeigebureau. 12927

Fischer M. és Társa
kenyérsütőde és lisztmagykereskedés
ARAD, Bulev. Regele Ferdinand (Boros Beal-tér) 15.

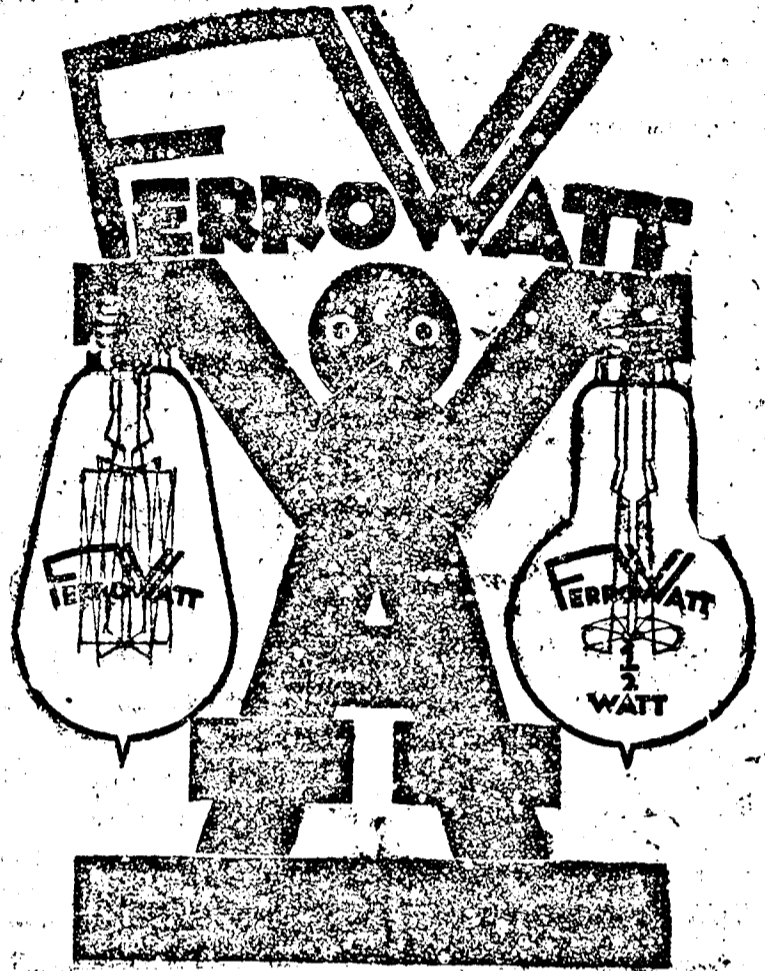
Szilágyi Dezső
fűszer-, csemegé-kereskedése és „Mercur“ bodegája.
Str. Buceur (Eötvös és Erzsébet-tér sarkán)
Kellemes oszonnázó, hideg felvágottak, sonka, sajt, finom likörök, hegyaljai és bukaresti borok, továbbá minden-nemű fűszerárak jutányosan kaphatók. 6153
Pompás édes ürmös

Kismalomban örölt friss házi **körpa**
Maximális áron kitűnő fehér- és barna kenyér kapható.
Fehér kenyér kg. 5-50
Barna „ „ 3-50
A t. közönség szives pártfogását tiszteltetettel kérjük. 6214

Eladó egy darab fekvő compaund condensációs **Röök-féle gőzgép** sze. epe vezényművel. 6 hónapig volt üzemben.
Magasnyomású henger, átmérő 300, alacsony nyomású henger, átmérő 500, lökethossz 650 m/m. 12 atm. nyomású szerkezet 140 fordulattal, 250 HP. 38% töltésfokkal, 215 HP. 28% töltésfokkal. — Felvilágosítással szolgál Dr. Schmitt Imre, Lunca-Bradului (Paletalva). 6313

Benzinmotor
nagy szívógázmotor, 8-10 lóerős, lehetőleg használt, de kiforástalan, üzembéves állapotban megvételre kerestetik. — Részletes ajánlatokat árnegyelőléssel „Gyáros“ címen Wallinger hirdetője, str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 10. továbbít. 12925

Megnyílt az **Amerikai órajavitó műhely.**
Gyors és pontos javítás legolcsóbb árban.
5 javítás után 1 ingyen
Ünnepi ajándékok mérsékelt áron
Kardos és Tsa
Tribunul Dobra (Boozkó-u) 6.

a kválitás-lámpa.
Aki takarékoskodni akar, az csak az ilyen félwattos lámpát használja.

FERFI- FIU- ÉS GYERMEKRUHA TELEP.
Iskolaruhák, fiu télikabátok, férfi-öltönyök, raglánok, télikabátok, szőr-més bekecsék, bőrkabátok, esőköpenyek nagy választékban. 2445
Bel- és külföldi gyapjuszövetek. Külön mérték utáni osztály.
SZÁNTÓ ÉS KOMLÓS. Piata Avram Iancu (Szabadság-tér, Színház-épület).

BERSON
gummisarkok és gummitalpak
olcsóbbak és tartósabbak, mint a bőrből készültek.
Legjobb védő a nedvesség és hideg ellen. 12865

Kabátok, aljak, bluzok, pongyolák, kötők, olcsón kaphatók **Lissem Sándor** angol-francia divatruházban, Piata Avram Iancu 2. Mérték után legdivatosabb toilettek készülnek. 6306

Salon SZÉKELY hölgyfodrász Bohus-palota. Speciálista hajfestésben. Fest Török pastával Oreái és Perzsa Hennával. A legnagyobb kényelemmel berendezett manikűr és fésülő salonjában készülnek a legdivatosabb modern estélyi és jelmez frizurák, jelmezokhoz parókák kölcsönöztenek. — Mindennemű hajmunkák a leg-művészeobb kiviteben készülnek. 12805

Aranyat, brilliánskövet, régi fogakat, ezüstneműt vesz **ZINNER**, ékszerész és órás, Strada Motianu (Forrai-utca.)

Mairovitz Mór és Fiai

fatermelés és faipar,

ARAD.

6266

FABRICA DE IMPLETURI SI TRICOTAGE
- din ARAD, S. A.

Aradi Kötő és Kötészövőgyár Részvénytársaság,
ARAD.

Alaptőke: Lei 10,000.000.—

Gyárt: Mindennemű kötött- és kö-
tészövött árut, harisnyát,
kendőket és vattelint.

6277

FEDOL

Uzinele Chimice :: Vegyészeti művek
Vadász Zsigmond és Társa, Arad
Fiókgyárak: Wien, Budapest, Carlsbad

T. G.

Több évtizedes működésem óta elsőrendű, kifogástalan
Fedol piperesszappant hozok forgalomba, amely a külföld hason-
készítményével is vetekedik. Felhívom becses figyelmét

speciális FEDOL glicerín-szappanaimra

amelyek a legtisztább és legnemesebb nyersanyagokból különféle
illatokban készülnek. Különös nyomatékkal kell hangsúlyoznom

„FEDOL Borax” és „Szent-György”
fertőtlenítő-szappan

gyártmányaimat, amelyek kitűnő minőségűknél és különös
összetételüknek fogva deszficiáló és bőrkonzerváló hatással
rendelkeznek és a bőrnek üdéséget és bársonyosímaságot adnak.
Tudományos elismerést nyert, hogy a

FEDOL Borax-szappan

lefehérvés előtti használata a bőrnek simulékony, fehér színt
közvetít.

Egyben b. figyelmébe ajánlom az általam gyártott, első-
rendűnek elismert

FEDOL elsőrendű terpentines cipőkrém

amely bőkebeli minőségben kerül forgalomba.

Szíves partfogást kérve, maradok

tisztelettel:

Vadász Zsigmond

Arad, Strada Dobra (Bockó-utca) 5.

12605

Motorok 15HP-40R 100 HP-ig, benzín, nyersolaj és Diesel-motorok,
mind kitűnő karban.

Malom 4 kőmalom hengermalom, komplett, modern berendezéssel.

Dinamók 1 db 2 kilovattos, 1 db 15 kilovattos, 1 db 36 kilovattos,
1 db 50 kilovattos, komplett, kapcsolótáblákkal.

Cserépprések Revolver és dáda-cserépprések új
állapotban.

Téglaprések 2 db kitűnő karban.

Rovátkáló-gép kombinált rovátkáló és csiszoló-gép, leg-
modernebb gyártmány, 3-hónapot dolgozott.

Vaskémény 60 cm. belvilág, 20 m. hosszú, 5 mm. leme-
vastagságú.

Auto 1 db 6 üléses személyautó, kitűnő állapotban. Steower-gyárt-
mányú és 1 db „Fiat” gyártmányú teherautó.

Gőzgépek 30 HP, 40 HP, 50 HP. félszabályozható gépek, kitűnő karban

Fenti gépek mind kitűnő állapotban vannak.

Friedrich Testvérek, Timisoara

9199

Veszek mindenféle levélbélyeget.

Határozott árajánlatot kérek válaszbélyeggel.

Comptoir Philatelique
Arad, strada Unirei
(Fosta Fábrián Gábor) No. 6/a.

10272

Kötélárúk

Gyártása Géphajtó kötelek, ma-
lomhevederek, zsinegek

zsákok, nyersvászna,

zsinórok, kendertömlők, fonott
lőszár kárpites kellek.

Pónyvák

C BOL B. REICH FIUL & Co.
ARAD

Interurban telefon 649.

6381

Központ: Bely. Reg. : Gyártelep: Strada Vasi-
Maria No. 6. : No. Pagusa.

Raktárak: Bely. Reg. Ferdinand
No. 11., saját házak.

Női fehérneműk, téli meleg kez-
tyük, harisnyák. Olcsó árakban!

Fischer

fehérnemű- és harisnya üzlet.
Str. Bratianu (Weitzer L-u.) 2.

Vidéken
jól bevezetett, biztos vevőkörrel
rendelkező, elsőrendű

utazó

azonnal elfoglalandó állást keres.
Szíves megkereséseket „Szakember” címen Wallinger hirdetője továbbítja. 12927

Deutsch Testvérek nagyáruháza

Arad,
Minorita-
palota.

6299

Banca VITICOLĂ a României
Sucursala Arad.

Ajánlja kitűnő aradhegyaljai fe-
hér és vörös borait, úgy hordó-
ban, mint palackban.

Exportpincék: Maderaton, Si-
rian, Covasintón.

Központi pince és iroda: Arad,
Bul. Reg. Ferdinand 15. (Boros
Béni-tér.) 6306

Rézmunkákat,
fémnyomást,
nikkelezést,
csiszolást
vállal:

Holló Zoltán

(Str. Mollanu (Ferry-u.)
Hunyady-palota

6801

Csetey & Seitz

ARAD, Bulv. Regele Ferdinand 14.

Műszaki, fém és
vasárukereskedés

Szivattyúk, armaturák, fittingek,
gázcsövek, tömítőlemez, tömlők, tö-
mitések, gépolajok, műszaki cikkek,
szerszámok, Wolfner-gépszijak, fé-
mek, gazdasági gépek és szerszámok
vasáruk, csavarok, graphit-tégelyek,
csiszoló és fényesítő korongok, fenő-
kövek, minden ipari célra. Emelő és
felvonó gépek. Gatter, kör, kereszt
és hasas-fűrészek stb. állandóan rak-
táron. 6279

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

BING EDE

Bornagykereskedés,
Szilva és törköly égetők,
Rum és liqueur-gyár.

Telefonszám 2.

6282

Alapított 1860-ban.

Fehér si Comp.

Bulevardul Regina Maria (Andrássy-tér) Bing-ház.

Hölgy-
fodrászat
Manicúr

Hajmün-
kák a leg-
finomabb
kivitelben.

Illatszer és piperecikkek
kereskedése.

12605

Banca Centrală pentru industrie și
comert s. a. CLUJ.

Telefon 860.

Aradi fiókja

saját ház.

Foglalkozik a bankszakmába vágó összes ügyletek lebonyolításával.
Elfogad betéteket,

melyeket a legelőnyösebb kamatláb mellett gyűmölcsöz-
tet (6-8 1/2 %) Adót külön a sajátjából fizeti. Előlegeket
nyújt árakra, amelyeket a saját raktárában helyez el.

6307

Különféle áruk vétele és eladása.

Brunner Béla

férfidivatára kereskedése, Piata
Avram Iancu (Szabadság-tér) 20.
str. Metianu (Ferry-utca) Gróf
Nadasdy-palota. 6258

Eugen Balla

Intreprindere pentru Industrie
Metal și Fier. Fém- és vasipari
vállalat Arad, strada Episcopului
Radu (Magyar-utca) 4. szám alatt.

Gyárt, javít telefon, távirtda, csengő-
készülékeket, mindenféle lámpákat,
vizmérő órákat, tüzhelyeket, portálokat,
detektív (bostvick) rácsokat, külön-
böző fémnyomó-munkákat, ablakkitá-
masztó és ruha-fahorgokat s minden-
féle tömegecikkeket. 12602

SLAVONIA

Soc. an. pentru industria
laminului.

FORNÉRGYÁR
FAIPAR
R. T.
Óriási
választék!
Gyári árak!

RAKTÁRA

ARAD

(Asztalos Sándor-utca) 6-7.

Krausz Paulina

könyv- és papirkereskedése
és 110.000 kötet kölcsön-
könyvtára a színház-épületben. 6302

Antoni N. Braun

festékraktára
Arad, Bulev.
Regele Ferdinand 7. (Boros Béni-tér.)
Nagy raktár legfinomabb festék- és
lakkfélékből. A temesvári jóhírű eny-
gyár gyártmányainak főraktára. —
Viszonteladónak árkedvezmény. 6314

Akar karácsonyi
és ujévi ajándékot
venni?

Keresse fel bizalmával:
Váradi János

órasmestert és ön lelkiismeretesen
ki lesz szolgálva. Bul. Reg. Ferdinand
(Boros Béni-tér) és Radnai-ut sarkán
levő épületben. 6300

Nemzetközi szállítási és elvámolási iroda

Maxim König Miksa

Arad, Curtici, Timisoara, Orsova

Rendszeres gyűjtőforgalom Wien, Budapest, Passau, Berlin, Praga valamint az osztrák, magyar, német és cseh gépontokról. — Komplet rakományok kezelése. Fuvarelevélfelülvizsgáló iroda.

Dijmentes fix fuvarajánlatok.

12606

Gyors és pontos kiszolgálás.

Banca Comerciala Ungara din Posta Fittala Arad
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Aradi Fiókja

Arad, Bulevardul Regele Maria
(Andrássy-tér) 14., I. emelet.

6110

Részvénytőke és tartalékalapok 1 milliárd 50 millió magyar korona.

„PERFECT”
gummi bélyegző gyár, vésszői műintézet, domborműnyomda Arad, Strada Eminescu (Deák Ferenc-u.) 8. sz. 12811

TALPAK,
BOROK, SZANDALOK nagyban előkészítve. Visszateledeknek óriási árkedvezmény. TAFROF SEBESTYEN-nél, vándorokkal szemben

Lisztet és minden terményt legolcsóbb napi árban eladok
Babot a legmagasabb árban veszek

Szücs Pál, Arad.

Telefon 613.

Telefon 613.

Cassa de pastrare a judetului Arad
Aradmegyei Takarékpénztár Aradon

6064

Az intézet saját tőkéi: 13,500.000 Lei.

Iroda és raktár
Str. Decembrie 1.
Uj nagy raktárak
Bv. Reg. Ferd. 28.

ARAD

I. NACHT
közkereseti társaság.

ARAD

Iroda és raktár
Str. Decembrie 1.
Uj nagy raktárak
Bv. Reg. Ferd. 28.

R é z !

Lemezok : 0-3—18 mm
rudak : 7—58 mm
csövek : 7—52 mm
huzalok, szegecsek.

Vás

félgvártmányokban nagy raktárt létesítettünk Bv. Reg. Ferd. 27. sz. alatti házunkban, hol teljes sortimentet tartunk állandóan kereskedelmi és gépvasakból, finom lemezárakból, kazánlemezekből, csövekből, horganyozott, horgany, fehérbádógból.

Központ:

Bucurest
Str. Rozetti 7.

Fiókok:

Cluj,
Brasov,
Galati,
Wien.

**Kizárólag
nagybani
eladás !!!**

Aradi telefon
570.

F é m !

„Banca“ valamint báranyón

Csapágyfémek

Ólom

Antimon

Csavar

árakat állandó cikként vezettük be s rendkívül nagy, sortirozott raktárt létesítettünk, egyelőre a következőkből: anyás és pántcsavarok, vágott és vágatlan anyák, szegecsek, alátétek, szegecsek, állító, állvány, fa, keré, vasmenetű csavarok.

Az újévi ünnepekre
való tekintettel

"FORTUNA"

női divat és confection áruházában
(a színház hátsó bejáratával szemben)

dua vftasztékó izlésee szövet ruhák és bluzok
melyen leszállított áron kaphatók. 6858

Karácsonyfa díszek!

Gábor csokoládégyár Str. Alexandri (Salacz-u.) üzletében

Valamennyi a legfinomabb élvezhető esemege! Csodálatosan szép figurális díszek. Szalon cukorka, ajándék tárgyak: 5844
Saját érdeke, a legjobb, legszebb, legolcsóbb nálunk szerezheti be.

Apró hirdetések.

Levelezés.

DOKTORBÁCSI, közel a negyvenhez, oly csinos özvegy urinő ismeretségét keresi, akinél teljes ellátást nyerhetne. Leveleket a kiadóba „Szoba uram” jellegre. 6368

HAVONTA 5000 Letel támogatnám azon intelligens hölgyet, aki hü barátinő tudna lenni. „Földbirtokos”-nak teljes című leveleket Wallinger hirdetője továbbít. 12929

Alkalmazás.

SOK ÉVI irodát gyakorlattal bíró érettségizett fiatalember megfélelő állást keres. Leveleket „Önálló munkaező” jellegre alatt a kiadóhivatal továbbít. 6162

MINDENES főzőnő vidékre jó bizonyítványokkal felvétetik. Cím Wallinger hirdetőjében. 12927

MOLNAR SEGÉD állást keres mű, vagy vám malommal. Cimeket a kiadóba kér. 6297

MINDENES bejárónő jó fizetéssel felvétetik Strada Consistorului (Batthyány-utca) 29. földszint 1. 6274

FRAULEIN gesetzent Alters die näht und mithilft aufgenommen. Grozda, Str. George Popa 1a) links. 6351

ÜGYNÖKI, vagy raktárnoki állást keres magyarul, románul, németül és szlovákul beszélő férfi. Esetleg kaucióval is rendelkezik. Cím: Strada Mărăsești (Kossuth-utca) 21. 6349

ADÓÜGYKEZELESBEN. könyvelésben jártas egyén irodát vagy más megfelelő állást keres. Cím Boidás József Tornea. (Tornea.) 6348

KÖNYVELŐNŐ, ki németül levelezni, gyors és gépirni tud, állást keres. Megkeresések „Jó munkaező” jellegre lapkiadóba. 6275

VENDÉGLŐBE keresek olyan tisztességes házi leányt, aki felügyelői teendőknél kívül háztartásban és konyhában is segédkezik. Cím a kiadóban. 6362

FORDÍTÁSOKAT románból magyarra, vagy viszont, pontosan, gyorsan és olcsón végez Strada Sft. Gheorghe 1a) 6357

PINCEMESTER, aki mindenben jártas, állást keres. Cím Wallinger hirdetőjében. 12928

MAGÁNOS úrnál takarítást, öltönyök és fehérneműk rendbentartását vállalom. Cím Wallinger hirdetőjében. 12928

MINDENES főzőnő azonnali belépésre kerestetik. Cím: Wallinger hirdetőjében. 12928

Vétel és eladás.

KÉT kis futó szőnyeg, antik majolika asztalka, 2 ágyra vastag lenvászon terítő, képek, anárvány virágállvány, függönyök, 39-es csizma, leány télikabátok, gyermek játékok, alpaca evőeszközök, dísz tárgyak, talpas poharak, stb. jutányosan eladó. Strada Consistorului (Batthyány-utca) 23. I. jobb. 1000

MALOMKOPTÁTO 3. száma Progress, egy keféscsiga, egy szita eladó. Braunmalomban. Micalaca-Nou (Ujnikelakán.) 12607

SERTÉSEK, fiatal, kihizott mangolicák, egyenként is eladók. Cím Haász-iroda Strada Románului (Zrinyi-utca) 6. szám. 12775

JOHANGU hosszú zongora eladó. Venedel-utca) 3. 12928

ELADÓ egy jókarban lévő és jó hanggal bíró nagybőgő. Megtekinthető naponta Strada Velicium Romulus (Lipót-utca) 27. szám alatt délután 2-től 3 óráig. 6327

EGY zongora eladó Bulev. Regele Ferdinand (József főherceg-ut) 6. a kapuval szemben. 6350

FÉRFIRUHÁK, kiszivott tájképek eladó. Str. Sava Raica (Gyöngy-utca) 94. 6346

KÉT AJTOS szekrények, kredencék, ebédlő és szalon asztal, állórő-szekrény, eladók. Strada 29. Decembrie (Haasz-utca) 2. 6347

VADÁSZFEGYVER, 2 csövű, 12 kaliberes, finom belga gyártmányu, rendkívül olcsón eladó. Megtekinthető „Argus” irodában Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) 1. 12730

BUTOR, tulhalmazott raktár miatt, ebédlő és hálószobák olcsó áron kaphatók Wiegenfeld, Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 40a) 12071

NYERSBORKÖVET veszek minden mennyiségben Irom Arnold Árad, Str. Grigorie Alexandrescu (Bercsényi-utca) 39 sz. 10655

SZAZ FINOM levélpapír, 100 selyempapírral bélelt borítékkal Leu 45.— Knie-szer papirkereskedőnél Strada Tudor Vladimirescu (Dobó-utca) 1. 11851

FRISS SCHAPIROGRAF tekercesek érkeztek. Szegfű írógépvállalat Strada Luther-utca 1. Telefon 111. 4587

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, ezüst tárgyakat, perzsa és szmirnászőnyegeket, egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique Bulev. Regina Maria 20. (Fischer Eliz-palota.) 11895

MINDENKI TUDJA, hogy a karácsonyi ajándékok legalkalmasabb beszerzési forrása az Ortutay-palotában lévő Szépművészeti Szalon. Régi és modern festmények, szőnyegek és műtárgyak állandó kiállítása. 11911

MINDENEMŰ ÉKSZERT, gyöngyöket, legmagasabb árban vesz Salon Artistique Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér) 20. 12021

ELADÓ jókarban lévő hintó, egy pár komplett hám, egy angol nyereg káttárral. Popovici, Strada Horis 2. I. em. 6344

OLCSÓ ÁRAKI Megérkeztek a Karácsonyi újdonságok női kalapokban. Das választék. Mindennemű alakításokat jutányos árakban elvállalunk. Aurélie Schwartz, Strada Románului (Zrinyi-utca) 1. 5829

FESTMÉNYEK (ujak, kiváló művészek-től) érkeztek Kerpel műkereskedésébe. Ugyanott 100.000 kötetes kölcsönkönyvtár. 12871

EGY spitzbiber bunda, ezüst retikül, perzsa, szmirna szőnyegek és mindenféle berendezési tárgyak eladók „Comissio” bizományi üzlet Bulev. Regina Maria (Andrássy-tér) 20. az udvarban balra. 5914

A KARÁCSONYI VÁSÁRRA VALÓ TEKINTETTEL sürgősen keresünk antik butorokat, perzsa szőnyegeket, festményeket, műtárgyakat, régi üveg és porcelán tárgyakat, japán vázákat. Vidéki meghívásra kintünk. Szépművészeti Szalon, Ortutay-palota. 12907

ONDOLALÓ vasak, hajszító vasak kaphatók Fehér si Comp. női fodrász üzletében. 12595

EGY DARAB 8-as számú Wertheim pénzszekrény, egy darab üllő s egy darab álló írósztal eladó a „Páncotai Hitelszövetkezet”-nél. 6105

MEGVÉTELRE keresek egy darab 2-4 HP gőzgépet. Özv. Patkó Vilmosné, Sibis (Borossebes.) 6175

KIHULLOTT haját jó áron veszünk Fehér si Comp. női fodrász üzlet. 12597

CIMBALOM eladó Strada George Popa (Ferdinánd-utca) 5. 11775

ELADÓ egy hálószoba butor és egy elsőrendű cimbalom. Megtekinthető, Textilgyár portásánál. 6340

HASZNALT OLJOM megvételre kerestetik. Bővebben a kiadóban.

Ingtalan.

ELADÓ Lugostól 6 km. távolságra az országut mentén 85 hold szántóföld gazdasági felszereléssel, takarmánnyal, tanyaépületekkel, a földkultúrára is nagyon alkalmas. Cím a kiadóban. 6295

MAGANHÁZ 2 szoba, konyha, mosókonyha, villanyvilágítás stb. eladó. Cím Kelet hírlapiroda. 12606

TÖKEBEFEKTETÉSRE ALKALMAS modern bérházak, továbbá belvárosi magánházak 2-6 szobás lakásokkal eladók. Haász Iroda Str. Románului (Zrinyi-utca) 6. sz. 11775

SÜRGŐSEN ELADÓ! Belvárosi üzlet-ház 2 szobás lakással, 8 nap alatt átvehető. Haász Iroda Str. Románului (Zrinyi-utca) 6. 11775

ELADÓ Covaszáni 5 járatú gőzmalom, lakóház 3½ hold szőlővel, vagy külön is, jutányosan. Értekezhetni Covaszinon a tulajdonosnál. 6328

ELADÓ ház, üzlet, korcsma, mészárszék és lakással Comlausi (Oszentanna) Aradmegye. Értekezhetni Comlausi No 65. 6367

TELEK 1090□ Calea Aurel Viilcu (Neuman Samu-uton) sarok, három utcára eladó. Ungar, Calea Saguna (Varjassy Lajos-utca) 39. 6366

ELADÓ Strada Coabuz (Wesselényi-utca) 13. számú szép modern magánház. Bővebben Schamberger, Bulevardul Regele Ferdinand (József főherceg-ut) 11. 6360

MAGANHÁZ belvárosban 4 szobás lakással 100.000 lelei. — Kisebb ház 1-2 szobás lakással 50-80.000 lelei átvehető. Megbizott „Argus” Iroda Str. Eminescu (Deák Ferenc-utca) 1. 12730

HAZ, mely áll 2 egyszobás lakásból, elfoglalható lakással eladó. Micalaca-Nou (Ujnikelaka) Zrinyi-utca 6. 6353

Üzletek.

MOTOR, vagy vízi malmot keresek használtba 2-4 járatú. Cím a kiadóhivatalban. 6137

ALKALMI VÉTEL. Sarok fűszer üzlet polgári vendéglővel, lakással. Elismert régi, jóhírnevű üzlet, legfőlegképpen utcában, visszavonulás miatt 50.000 lelelért sürgősen eladó. Megbizott „Argus” Iroda Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) 1. 12730

HENTES és mészáros üzlet műhelyberendezéssel együtt eladó. Cím Wallinger hirdetőjében. 12928

Ellátás.

POMPÁS HÁZIKOSZT kapható uri családnál jutányos áron Calea Bihorulul (Nagyvárad-ut) 10. I. emelet 30. 304

SZERÉNY IGÉNYŰ jobb nő teljes ellátást nyerhet villamos állomás közelében. Cím kiadóban. 6352

MAGANYOS NŐNEL intelligens leány, teljes ellátást nyer. Cím a kiadóhivatalban. 6324

Oktatás.

NÉMET GYORSÍRÁST tanítok. Jelentkezés „Német-magyar gyorsírás” jellegre a lapkiadóba. 6276

CITERÁZNI tanítok alaposan és olcsón. Strada Seminarului (Sina-utca) 1. 12928

Különféle.

VÁRRÓGÉPEKET, kerékpárokat, gramofont, legjobban tavit Schwarcz műszerész, Str. Brancovici (Lázár Vilmos-utca) 3. 12811

DIRECTE importált legfinomabb eredeti norvég, kevéssé hálszagú Cod-liver-oil. Csukamájolaj dr. Földes Béla gyógyszerész Árad. 12831

FOGTECHNIKUS 10 éves gyakorlattal, felszereléssel, társulva orvossal helyben, vagy vidéken. Cimeket „Tíz év” jellegre kiadóba kér. 6338

CSENDES TÁRS, idősebb ur, vagy hölgy jó jövedelmező üzlethez kerestetik. Tőke biztosítva. Ajánlatokat kettős borítékban „Társ” jelleggel „Banater Herold” hirdetői irodába, Str. Soareului (Zoltán-utca) 4. kéretnek. 6166

ASSZONYOK, leányok részére gyorsan és pontosan elsajátítható varró- és szabásati tanfolyam van Strada Eminescu (Deák Ferenc-utca) 40a) II. emelet udvari feljárt. 6179

Apróhirdetéseket lásd a 24-ik oldalon

Új Linoleum üzlet!

Tulajdonos: Krámer Béla, a Str. Metianu (Föray-utcában kis Matskyval szemben) kapható: Linoleum, viaszkosvaszon stb. Linoleum behuzásokat előnyösen vállal. 12951

Utlevelekre vizumot 55 Leiert legpontosabban leggyorsabban a KELET-hírlapiroda szerez, Str. Alexandri Salacz-u. 1